Gala Premiilor Newsweek Valori 2023

ANUL 6 ■ NUMĂRUL 156 ■ PREȚ: 19,90 LEI ■ 22.12.2023-18.01.2024

ROMÂNIA Newsweek®

POATE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎNVINGE

CANCERUL?

CU AJUTORUL UNOR NOI INSTRUMENTE PUTERNICE,
OAMENII DE ȘTIINȚĂ CÂȘTIGĂ BĂTĂLII
ÎMPOTRIVA ACESTEI BOLI COMPLEXE

23156
5 948494 000029

CU TINE, SUPERLIGA E SUPER

SUPERLIGA | SUPERBET

18+
L16D659W000328
RO3229L00332

Newsweek ROMÂNIA

22.12.2023-18.01.2024 _ ANUL 6 _ NR.156

Apare lunar. Următoarea ediție va fi pe piață pe 19 ianuarie 2024

SUMAR

Periscop

6 **Gala Premiilor *Newsweek Valori 2023***
Emoție, bucurie și recunoștință

14 **Schema „mătușa“**
Domeniul lui Piedone

Opinii

18 MIHAI DUȚĂ
Mătușa lui Chiricheș. Mamițica lui Oprișan. Bătrânica lui Piedone. E încă vremea paravanelor pentru șpăgi

19 OVIDIU NAHOI
Uniunea Europeană s-a făcut mare. Și iată de ce

Cronica NATO

20 ION PETRESCU
Dinamica forțelor militare în anul 2024

Internațional

22 **Israel-Hamas:** victoria în război nu este suficientă

24 **Ucraina:** perspectiva terifiantă a „celuilalt război“

28 **Adunare**
Europa extremei drepte - cu George Simion la pachet

30 **Climă**
Inovații care ar putea ajuta la salvarea planetei

Magazin

34 **Știință**
O călătorie dincolo de cancer

46 **Interviul *Newsweek***
Dolly Rocks!

60 **Auto**
De la smartphone, la „smartphone cu 4 roți“

Calendar

64 **Beatles lansează *Yellow Submarine***

Newsweek ROMÂNIA

REDACȚIA

DIRECTOR GENERAL _ Sabin Orcan

Redactor-șef _ Petre Bădică
Redactor-șef adjunct _ Mihai Duță

Senior-editori:
Florin Budescu, Valeria Cupă, Adina Mutăr, Stelian Negrea, Răzvan Scăețeanu

Reporteri: Alin Crișan, Alexandru Pop, Daniel Toșa

Contributori: Remus Cernea, Sabin Gherman, Alexandru Lăzescu, Ovidiu Nahoi, Ion Petrescu

Art director _ Cecilia Bălănescu

Corectură _ Monica Ady

FOTO

INQUAM PHOTO AGENCY shutterstock profimedia

EDITOR
SC News Internațional SA

Bd. Mărăști, nr. 65-67, Sector 1, București
(Pavilion G3, Complexul Romexpo, Intrarea B)
Telefoane:
0374.00.23.81; 0374.00.23.82
Email:
redactia@newsweek.ro
abonamente@newsweek.ro
publicitate@newsweek.ro

DIRECTOR COMERCIAL _ Carmen Dincă

DIRECTOR PUBLICITATE _ Adrian Dinu
Telefon: 0722 250 070

EVENIMENTE _ Ioana Dumitru

OFFICE MANAGER _ Andrei Sabin Orcan

TIPAR:
ipg Infopress™ Group

ISSN 2601 - 5897

Newsweek este o marcă înregistrată a Newsweek LLC (SUA)

FÂȘIA GAZA, PALESTINA

Război

O fotografie realizată în sudul Israelului, în apropiere de granița cu Fâșia Gaza, arată fumul care se ridică deasupra clădirilor în timpul unei lovituri israeliene, pe fondul luptelor dintre Israel și gruparea militantă Hamas.

PROFIMEDIA IMAGES

MALLORCA, SPANIA

Christian, chelner la un restaurant de pe plaja Arenal, poartă o căciulă de Moș Crăciun în timpul unei zile însorite cu o temperatură record de 24°C, la mijlocul lunii decembrie.

PROFIMEDIA IMAGES

BUCUREȘTI, ROMÂNIA

Instantaneu de la petrecerea de Crăciun organizată de HOSPICE Casa Speranței pentru copiii care beneficiază de îngrijiri pentru boli incurabile.

INQUAM PHOTOS / MALINA NOROCEA

TIMIȘOARA, ROMÂNIA

Ansamblul Floating Earth este expus în cadrul festivalului Lights ON, pe râul Bega, în cadrul programului Timișoara Capitala Culturală 2023.

INQUAM PHOTOS / VIRGIL SIMONESCU

Emoție, bucurie și recunoștință la Gala Premiilor *Newsweek Valori 2023*

O micuță campioană la șah, un luptător de arte marțiale, o promițătoare gimnastă, un talentat și premiat chitarist, un tânăr scriitor, o învățătoare cu suflet mare și un student șef de promoție au fost starurile Galei Premiilor *Newsweek Valori 2023*.

A TREIA EDIȚIE A GALEI premiilor Valori 2023, organizată de *Newsweek România*, a fost deschisă de acordurile de jazz manouche ale formației Hot Club de Bucharest.

A fost începutul rafinat al unei seri în care oameni deosebiți au reușit să aducă pe scenă trăirile unor povești de viață impresionante.

„Toate instituțiile media din România premiază vedete, politicieni, oameni de afaceri. Noi am vrut să fim puțin altfel și să premiem oameni mai puțin cunoscuți, oameni foarte talentați, care și-au propus să facă lucruri extraordinare în domenii dintre cele mai diverse.

Știu din propria experiență că oamenii care se află la început de drum și și-au propus să facă performanță în viață, să exceleze, au nevoie din când în când de un semn de recunoaștere.

Și asta facem noi acum, recunoaștem meritele unor oameni despre care poate nu vorbim îndeajuns, dar care și-au propus să exceleze în domeniile lor", a spus în deschidere Sabin Orcan, fondatorul *Newsweek România*.

Eleganta prezentatoare a Galei, realizatoarea de emisiuni Irina Petraru, a adus pe scenă nu doar oamenii deosebiți care au fost adevăratele staruri ale serii, ci și o mică parte din performanțele și poveștile lor.

PREZENTATOAREA Galei Valori 2023, Irina Petraru, și fondatorul *Newsweek România*, Sabin Orcan

Multiplă campioană la șah, la numai 10 ani

Primul premiu pentru Performanță în Sport a fost înmânat de Cristian Gheorghiță, reprezentantul Fundației Superbet, unei micuțe campioane la șah.

Maria Anistoroaiei are doar 10 ani și a început să joace șah în noiembrie 2021. În aprilie 2022, a devenit vicecampioană națională la Șah Clasic - Fete 8 ani.

În aprilie 2023, a fost vicecampioană națională la Dezlegări - Fete 10 ani -, iar în septembrie 2023, a devenit campioană europeană la Șah Clasic, Categoria Fete 10 ani.

Este membră a lotului național de juniori pentru al doilea an consecutiv. A câștigat peste 40 de medalii naționale până acum.

Își dorește să fie pe podium la cele mai importante campionate naționale și internaționale pentru vârsta ei. Visul mare e să devină Mare Maestru. Pentru asta, trebuie să participe la cât mai multe competiții.

FOTO: RĂZVAN VĂLCĂNEANȚU

MARIA ANISTOROAIEI
a primit premiul pentru Performanță în Sport de la Cristian Gheorghiță, reprezentantul Fundației Superbet

Problema întâmpinată este faptul că, fiind mică, trebuie să fie însoțită, iar cheltuielile pentru însoțitor trebuie să fie acoperite de familie.

Campionatele presupun deplasări și cazare de șapte, nouă sau chiar 11 zile. Costurile sunt mari, de cele mai multe ori familia este obligată să se cazeze la hotelurile oficiale. În familia ei sunt patru copii și doar tatăl muncește, mama a ales să rămână acasă pentru copii și să își poată însoți fiica la concursuri.

Campion european la karate

Al doilea premiu pentru Performanță în Sport a fost înmânat de Octavian Morariu, președintele Rugby Europe și membru în Comitetul Internațional Olimpic, unui tânăr luptător de arte marțiale.

Daniel Santioneanu a început să practice karate la vârsta de 5 ani, printr-o conjunctură amuzantă, atipică. Trebuia să ajungă la un alt curs, însă destinul a decis să nimerească într-o sală de arte marțiale, moment care a marcat începutul noului său drum. Rezultatele i-au fost răsplătite cu medalii și titluri de campion, însă au necesitat multă implicare, disciplină și antrenamente zilnice. Tatăl său, fost sportiv, l-a inspirat și l-a îndrumat, devenind modelul lui în viață.

Cele mai recente rezultate sunt: locul 1 la Campionatul European de Karate Goju Ryu, locurile 2 și 3 la Campionatul Mondial de Karate Goju Ryu, locul 2 la Campionatul Mondial de Karate Shito Ryu. Dani consideră că cea mai mare realizare personală este clasarea pe locul 10 în rankingul mondial WKF. Pe termen mediu și lung, își propune să-și îmbunătățească rezultatele și să se claseze

„RECUNOAȘTEM MERITELE UNOR OAMENI DESPRE CARE POATE NU VORBIM ÎNDEAJUNS, DAR CARE ȘI-AU PROPUS SĂ EXCELEZE ÎN DOMENIILE LOR“.

SABIN ORCAN, FONDATORUL *NEWSWEEK ROMÂNIA*

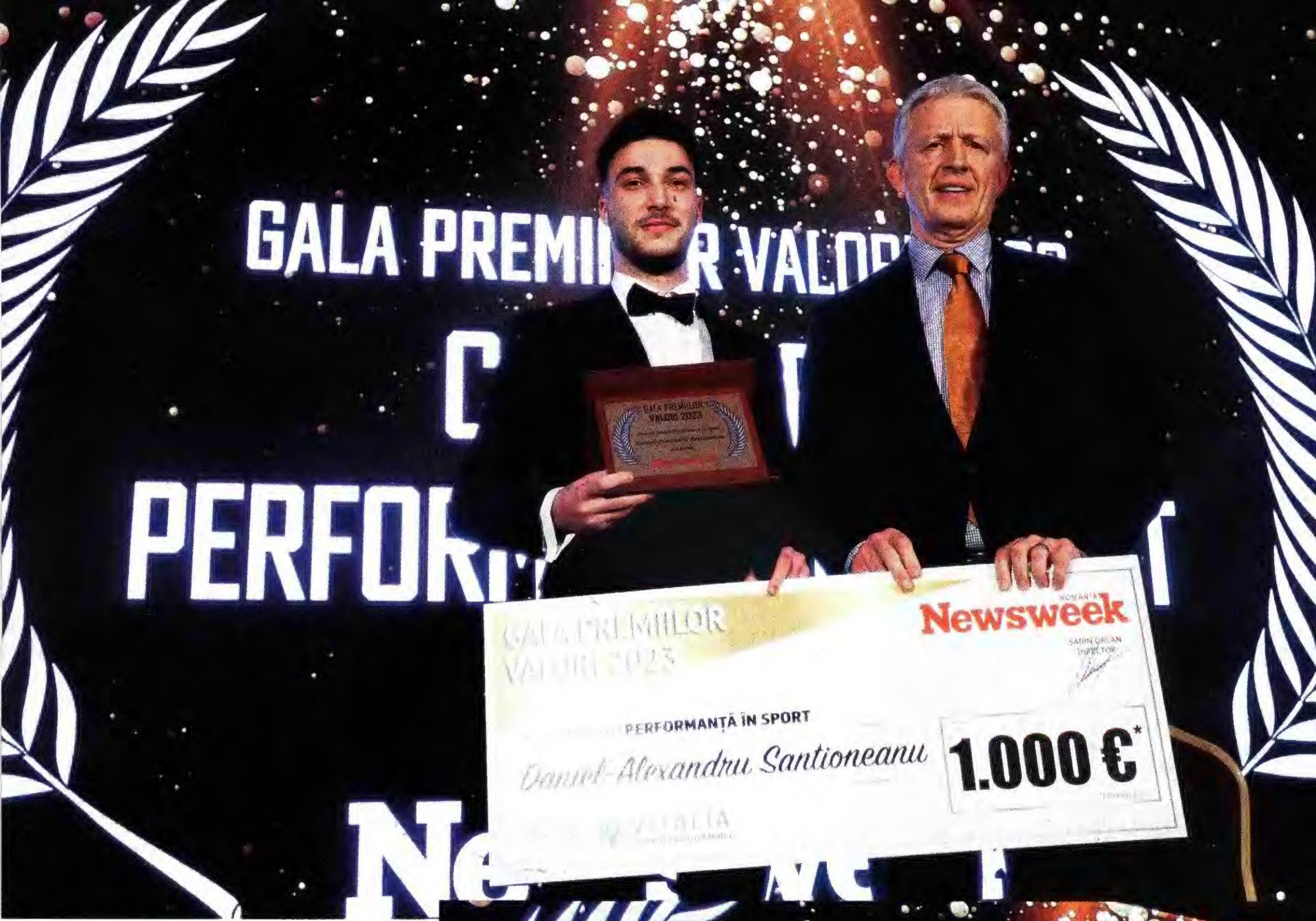

DANIEL SANTIONEANU,
campion european la karate, a fost premiat de Octavian Morariu, președintele Rugby Europe și membru în Comitetul Internațional Olimpic

în topul mondial. Dani Santioneanu a mulțumit familiei pentru sprijin și antrenorului său de la Sportul Studențesc, Adrian Ghinea.

Gimnasta calificată la Jocurile Olimpice de la Paris

Al treilea premiu pentru Performanță în Sport a fost înmânat de Alexandru Petraru, specialist marketing, repezentant al CELCO, unei gimnaste calificate la Jocurile Olimpice de la Paris. Sabrina Maneca Voinea are 16 ani și este legitimată la Farul CSM Constanța. Ca gimnastă, face parte din programul „Țară, țară, vrem campioane", coordonat de Octavian Belu și Mariana Bitang. Medaliile de aur la bârnă și la sol, cucerite la Cupa Mondială de la Doha, la începutul

FOTO: RĂZVAN VĂLCĂNEANȚU

SABRINA MANECA VOINEA,
gimnastă calificată la Jocurile Olimpice de la Paris, a primit premiul de la Alexandru Petraru, specialist marketing, repezentant al CELCO (jos)

CHITARISTUL DAVID TUDOR
a primit Premiul pentru Performanță în Muzică. El a și avut un moment artistic pe scena Galei (dreapta sus)

sezonului competițional 2023, au aprins flacăra speranței în inima a milioane de fani ai gimnasticii românești de pe întreg mapamondul. A urmat apoi Campionatul European, unde a luat bronz la sol și locul 4 la sărituri, fiind singura medalie obținută de delegația României la această ediție. Apoi, la Campionatul Mondial, a obținut locul 4 la sol și calificarea cu echipa României la Jocurile Olimpice Paris 2024. Toate aceste rezultate au fost obținute în primul an de seniorat. În viața de zi cu zi, este pasionată de dans, muzică, înot, MMA și kickboxing. Este o fire veselă, puternică, visătoare și vrea ca, la Paris 2024, să fie pe podiumul olimpic. Mama, care este și antrenoarea ei, a fost vicecampioană olimpică, campioană mondială și campioană europeană, iar visul Sabrinei este să o depășească.

Un chitarist talentat, cu multe premii la doar 13 ani

Premiul pentru Performanță în Muzică a fost acordat de publicația *Newsweek România* unui chitarist talentat. David Tudor are 13 ani și este originar din Alba Iulia. A început chitara la vârsta de 4 ani, alături de tatăl său, profesor de chitară la Liceul de Arte „Regina Maria" din Alba Iulia. Dedicarea sa pentru acest instrument i-a adus numeroase distincții:

- Premiul 1 la Festivalul Internațional de Chitară „Paganini", din Parma, Italia, în 2019 și 2023, la categoria sa de vârstă;
- Premiul 1 la Festivalul Internațional de Chitară „Transilvania", Cluj Napoca, România;
- Premiul 2 la Festivalul Internațional de chitară, din Rust, Austria, 2019, la categoria sa de vârstă;

GALA PREMIILOR VALORI 2023
GALA PREMIILOR VALORI 2023
Newsweek
ROMÂNIA
SABIN ORCAN
DIRECTOR
GALA PREMIILOR VALORI 2023
Premiul pentru PERFORMANȚĂ ÎN CREATIVITATE
Horia Petrean
1.000 €*

GALA PREMIILOR VALORI 2023
Newsweek
ROMÂNIA
SABIN ORCAN
DIRECTOR
GALA PREMIILOR VALORI 2023
Premiul pentru IMPLICARE SOCIALĂ
Mihaela Purcaru
1.000 €*
Oferit de

➤ Premiul I la Olimpiada Națională de Muzică a claselor 3-8, Faza Națională, Zalău, 2023.

Pasiunea să pentru chitară aduce muzica la viață și ne face să trăim fiecare sunet cu sufletul la gură.

Scriitor la 17 ani

Premiul pentru Creativitate a fost acordat de publicația *Newsweek România* unui tânăr și talentat scriitor.

Horia Petrean are 17 ani și este elev în clasa a 12-a la Colegiul Național Liviu Rebreanu din Bistrița. A început să citească de la patru ani, iar la nouă ani a publicat pentru prima dată o povestire în revista *HAC (Harap Alb Continuă)*.

Tot la nouă ani, a câștigat și premiul special al Bibliotecii Județene George Coșbuc din Bistrița, pentru un concurs destinat cititorilor cu vârste cuprinse între 11 și 13 ani. A publicat proză scurtă în diverse reviste – *Ordinul Povestitorilor,* Orizonturi – și a apărut în 3 volume colective de la Editura Arthur. A câștigat 3 ani la rând, maximum posibil, premiul întâi la concursul „Locuiește în poveste", concurs organizat de Editura Arthur, și are propriul canal de Youtube, unde prezintă recenzii ale cărților citite. Horia este olimpic la engleză, lingvistică și dezbatere. A participat la aproape toate edițiile BOOKFEST și GAUDEAMUS, fiind prezent cu lecturi publice de poezie, împreună cu colegii de la LiterNauții, curs de poezie coordonat de scriitoarea Ioana Nicolae. Ultimele lui realizări, care privesc noua lui pasiune, filmul, sunt scurt metraje realizate la diferite ateliere naționale, music video-uri, premiul întâi la BOOVIE 2022 Focșani și, anul acesta, premiul pentru cel mai bun scenariu la BOOVIE 2023 Brașov. Își dorește să urmeze o carieră ca regizor de filme.

HORIA PETREAN
a primit Premiul pentru Creativitate

ÎNVĂȚĂTOAREA
Mihaela Purcaru a primit Premiul pentru Implicare Socială de la Valer Hancaș, director Comunicare și Corporate Affairs Kaufland România

GABRIEL RUSU
a primit Premiul pentru Performanță Școlară din partea companiei IULIUS

O învățătoare cu suflet mare

Premiul pentru Implicare Socială a fost acordat de Valer Hancas, director comunicare și Corporate Affairs Kaufland România, unei învățătoare cu suflet mare. Mihaela Purcaru este învățătoare în București, iar în cariera sa a realizat că, în cele mai vulnerabile comunități, nu este suficient să crești calitatea actului educațional dacă nu încerci „să repari" și familia și comunitatea.

S-a implicat dincolo de școală și a pus suflet pentru cazuri medicale. Printre acestea: o intervenție chirurgicală de amploare a unui elev cu autism, testările genetice ale unui elev cu multiple malformații de vedere, doi bunici care sunt

FOTO: RĂZVAN VĂLCĂNEANTU

bine după tratament oncologic și multiple investigații. S-a implicat în proiectul european PNRAS de reducere a abandonului școlar, implementat in școală, care a adus bucurie în rândul tuturor. A finalizat studiile doctorale prin care a realizat o radiografie, la scară națională, a educației inclusive și nevoia imperioasă a unor servicii integrate (educaționale, sociale și medicale). A înființat o asociație, „CaSa cu Bine", prin care a desfășurat achiziții de alimente, medicamente și alte servicii medicale conexe. Își dorește foarte mult să crească activitățile cu asociația și să devină partener alături de o fundație sau o companie, prin care să rezolve atât nevoile de bază, cât și să pună în practică programe sistemice adaptate fiecăruia dintre cei peste 100 de elevi aduși la școală. Alături de echipa liceului Hristo Botev, a reușit să facă ce n-au făcut toate reformele în Educație. Să reducă la zero abandonul școlar în rândul elevilor de acolo și să schimbe astfel viitorul a sute de copii. Ea a luat toți locuitorii fără identitate de pe Calea Griviței și le-a făcut acte. Copiilor le-a deschis dosare pentru burse sociale. Părinților le-a făcut dosare pentru ajutor de la Primărie. Așa i-a adus la școală pe cei mai discriminați dintre copii, într-o zonă cu cel mai mare risc de abandon școlar și de excluziune socială.

Performanță școlară

Premiul pentru Performanță Școlară a fost acordat de compania IULIUS unui tânăr care a devenit șef de promoție, chiar dacă a trebuit să meargă 40 de kilometri zilnic pentru a ajunge la școală.

Gabriel Rusu a absolvit Școala Gimnazială din comuna Ciocănești, județul Suceava, numită și comuna Muzeu din Bucovina, iar apoi Liceul Teoretic Ion Luca Vatra Dornei. A fost șef de promoție cu media 10, atât în școala generală, cât și în liceu, deși naveta zilnică de 40 km nu i-a fost tocmai ușoară.

De anul acesta este student la Facultatea de Medicină din Iași și își dorește să ajungă medic psihiatru în vecinătatea locurilor sale natale. Și mai are un vis, dar nu să facă o carieră din asta, ar vrea să devină dirijor de orchestră. Deja cântă la mai multe instrumente muzicale.

Echipa de rugby Sportul Studențesc a înmânat echipamentul de antrenament noilor colegi

La finalul evenimentului, redactorul șef adjunct al *Newsweek România*, Mihai Duță, care este și antrenor al echipei de rugby Sportul Studențesc, a oferit o cămașă cu emblema clubului lui Bogdan Tănase, care a activat aproape 30 de ani sub culorile alb negru. Apoi, pe scenă au venit actualii componenți ai echipei de rugby Sportul

1. Momentul înmânării cămășii cu însemnele Clubului Sportul Studențesc de către Mihai Bîra (stânga) lui Bogdan Tănase (centru), pentru 30 de ani de activitate la echipa de rugby

2. Rugby-știi de la Sportul Studențesc au primit tricourile de antrenament

3. Adrian Zuckermann, fostul Ambasador al Statelor Unite la București, Sabin Orcan, fondatorul *Newsweek România*, și Octavian Morariu, președintele Rugby Europe și membru al Comitetului Internațional Olimpic, au fost alături de premianți

4. Reprezentanții companiilor care au făcut posibilă Gala Premiilor *Newsweek Valori 2023* s-au bucurat de acest eveniment

5. Echipa *Newsweek România* prezentă la eveniment

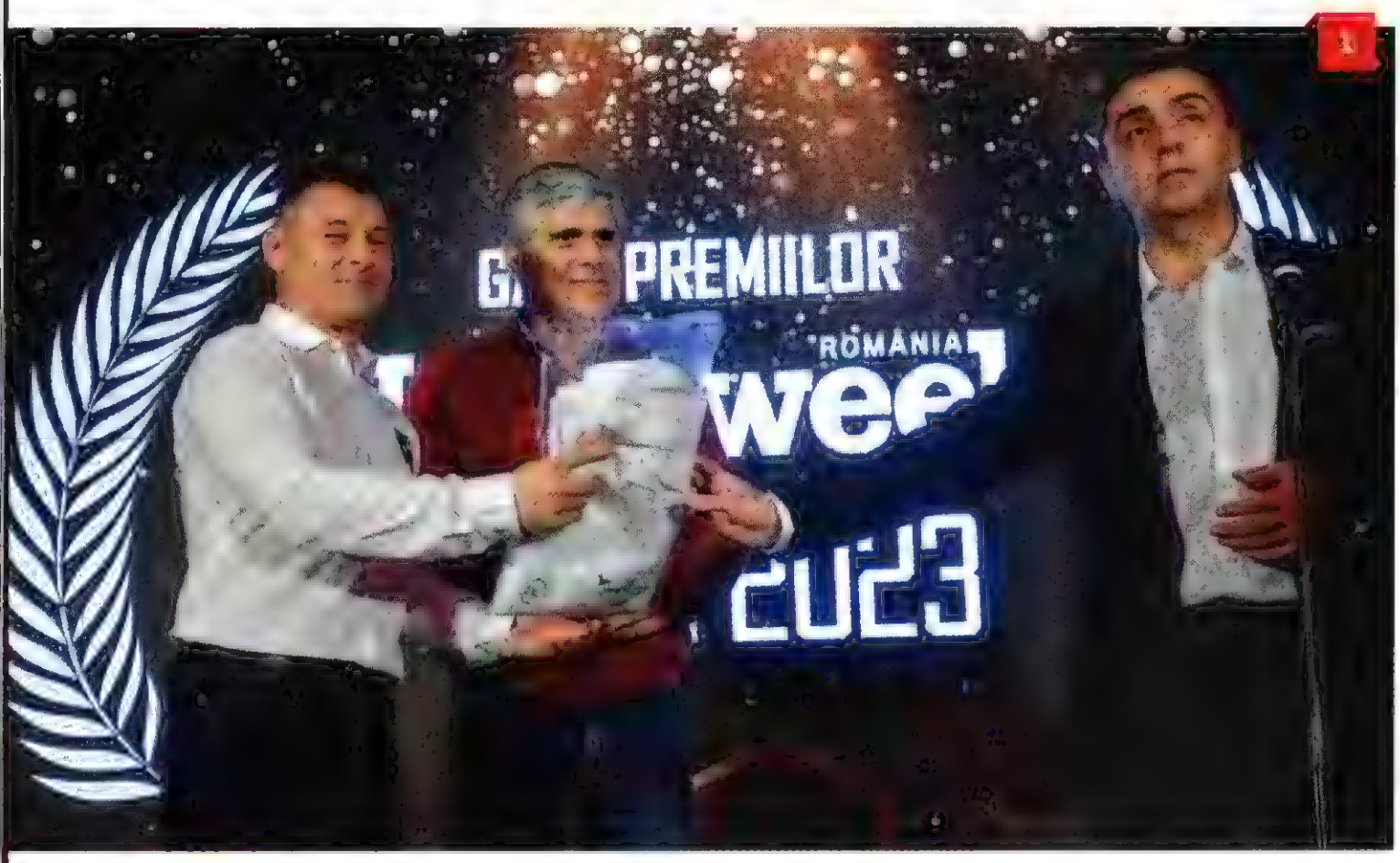

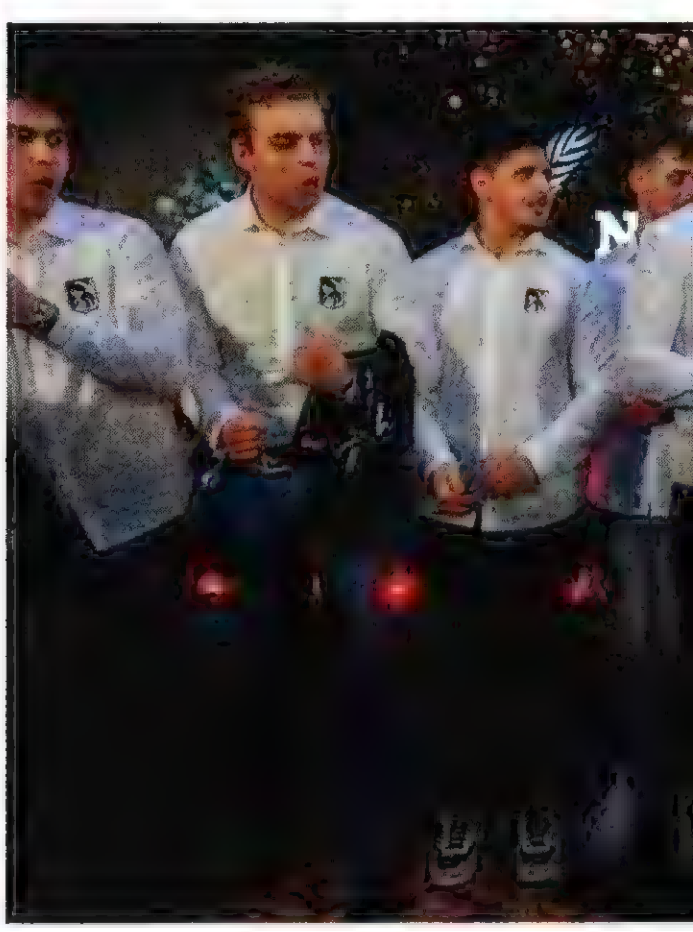

Sponsori:
SUPERBET
VITALIA Servicii Pentru Mediu
50 Aniversăm viitorul!
TOMORROW IS INFINITE
IULIUS
UniCredit

Studențesc, care au înmânat tricourile de antrenament făcute cu sprijinul *Newsweek România*, noilor colegi.

A urmat un nou moment marca Hot Club de Bucharest, condus de chitaristul Mălin Cristache. Jazz-ul manouche al talentaților muzicieni i-a delectat pe cei care au avut bucuria să descopere această formație, printre invitații Galei Valori 2023 afându-se și Adrian Zuckermann, fostul Ambasador al Statelor Unite la București, și Marius Bostan, fondatorul RePatriot.

Partenerii care au făcut posibil evenimentul Gala Premiilor *Newsweek Valori 2023* au fost: Kaufland România, Superbet, Vitalia, Celco, Compania Iulius, UNICREDIT Bank, ROMGAZ, HS TIMBER Production, EXIM Banca Românească, Transgaz, Nuclearelectrica, OMV Petrom, RePatriot.

Ana Radu-ATELIER a asigurat ținutele de gală, iar Boromir și Domeniile Bogdan au pregătit cadouri pentru toți cei care au fost la Gala Premiilor *Newsweek Valori 2023*.

video newsweek.ro

FOTO: RĂZVAN VĂLCĂNEANȚU

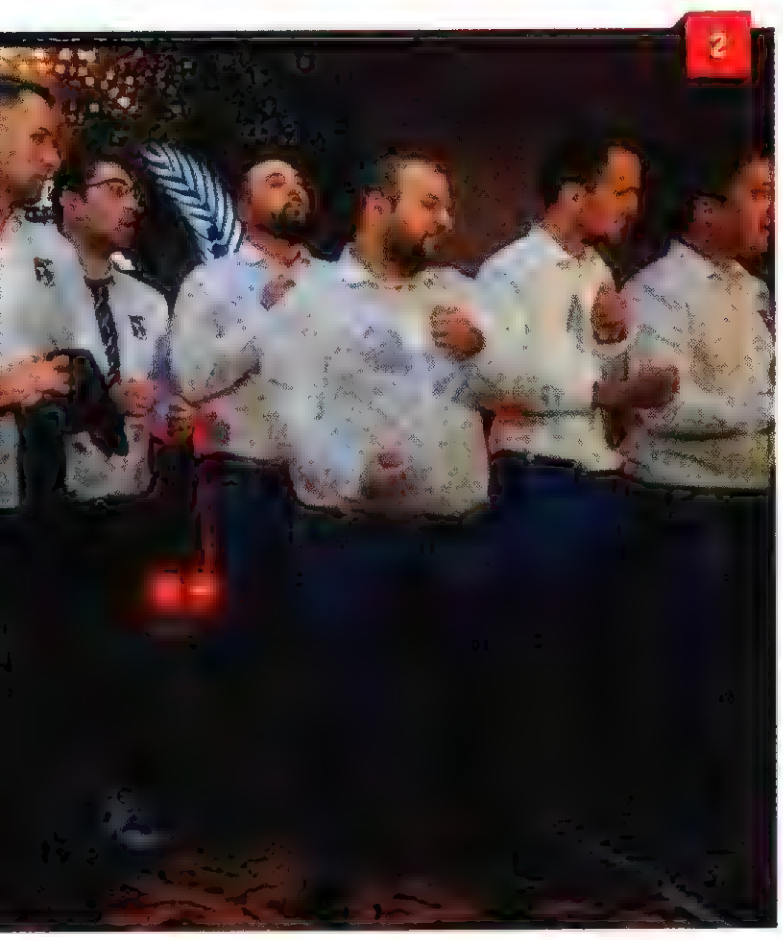

ROMGAZ · HS TIMBER PRODUCTIONS · EximBank România crește cu noi · TRANSGAZ Magistrala energiei · NUCLEARELECTRICA · OMV Petrom Energia pentru o viață mai bună. · re-patriot

SCHEMA,

FOTO: INQUAM PHOTOS / GEORGE CĂLIN

„MĂTUȘA“

Domeniul primarului Piedone, ascuns pe numele unei pensionare de 87 de ani. Schema imobiliară prin care primarul Sectorului 5, Cristian Popescu-Piedone, eliberat recent din închisoare, a înălțat o vilă de peste 200 de metri pătrați la intrarea în Bragadiru, o are în centru pe o pensionară de 87 de ani, care administrează afacerile copiilor acestuia. – *Stelian Negrea*

DOMENIUL PRIMARULUI PIEDONE este ascuns pe numele unei pensionare care are 87 de ani.

Ana Roşca. Are 87 de ani şi o pensie de doar 2.000 de lei, dar deţine un domeniu impresionant la intrarea în oraşul Bragadiru. Doar vila are 208 mp. Aici locuieşte, de fapt, familia Piedone. Născută în Vâlcea, doamna Roşca este şi administrator, la cei 87 de ani, în două companii deţinute de copiii primarului. Una dintre aceste firme deține și terenul pe care este ridicat domeniul imobiliar.

Iulian Cârlogea. Este nepotul lui Piedone și administratorul public al Primăriei Sectorului 5. Într-o casă a lui Cârlogea figurează cu domiciliul pensionara Ana Roșca, proprietara domeniului din Bragadiru. Cârlogea e conectat și la adresa oficială din Capitală a primarului Piedone.

Marian Preda. Noul subprefect al capitalei, este cel mai cunoscut vecin, în Bragadiru, cu Piedone și rudele acestuia. Preda a fost promovat politic, după ce a condus o companie din subordinea primarului Sectorului 5.

Bragadiru, strada Sipetului

Micuța stradă din Bragadiru este aglomerată de vile cu garduri înalte și cu piscine. Familia Piedone pare că a ocupat-o cu totul.

Chiar prima casă, de la numărul 1, este proprietatea fratelui lui Piedone.

La numerele 2 și 4 stau cei doi copii ai edilului. Firma celor doi copii deține și vila primarului, aflată la numărul 7.

Între ele sunt alte proprietăți, deținute de aceeași persoană, Ana Roșca, proprietara din acte a vilei de la numărul 7.

Aici, în spatele unui gard înalt, se află domeniul neștiut al lui Piedone: o vilă cu un etaj, cu o suprafață totală de 208 metri pătrați.

Dintre toate proprietățile din jur, cele de la numerele 3, 5 și 7, unde locuiește Piedone, sunt singurele care nu au extras de carte funciară. Teoretic, nu există în scriptele de la Cadastru și nu există vreo posibilitate să le dai în vreun fel de urmă pentru a vedea în proprietatea cui se află.

La numărul 5 se învecinează cu un garaj imens, acoperit, care poate adăposti multe automobile.

Piedone este un cunoscut colecționar de mașini de epocă. La numărul 3 este o altă intrare într-un alt garaj. Terenurile de la aceste două numere aparțin tot doamnei Ana Roșca, pensionara de 87 de ani.

Vecin cu cuscra și subprefectul Capitalei

La una dintre vilele de peste drum, proprietară este Mariana Capotă, cuscra lui Piedone.

Un alt vecin al lui Piedone este Marian Preda, noul subprefect al Capitalei, un apropiat al primarului de la Sectorul 5. Marian, care deține vila cu piscină de la numărul 4, a fost director general al companiei publice Amenajare Edilitară Sector 5.

Terenul de sub vila cu piscină a noului subprefect al Bucureștiului este pe numele unor rude ale lui. La fel și un teren viran de lângă vila lui Piedone, pe care este amenajată o parcare improvizată. Cristina Preda, soția subprefectului, a fost șefa de cabinet a lui Liviu Dragnea, fostul lider PSD. Ea s-a plâns acum un an în presă că menajera i-ar fi furat bijuterii în valoare de 350.000 de euro.

Ana Roșca.
Are 87 de ani și o pensie de doar 2.000 de lei, dar deține un domeniu impresionant la intrarea în orașul Bragadiru. Doar vila are 208 mp.

În spatele casei lui Piedone, un vecin, poate singurul care nu are legătură cu Piedone, a decis să-și scoată proprietatea la vânzare.

În casa nepotului

Ana Roșca, pensionara de 87 de ani, nu mai are alte proprietăți imobiliare în afara celor din Bragadiru. Are însă domiciliul declarat într-o altă locație din Sectorul 4 al Bucureștiului, pe strada Prașilei. Aici este proprietar Iulian Cârlogea, administratorul public al Primăriei Sectorului 5 și nepotul soției lui Piedone.

Oficial, Piedone locuiește în altă zonă din București, strada Principatele Unite nr. 9. Aici sunt mai multe proprietăți, dar niciuna pe numele primarului.

Piedone a cerut, în urmă cu mai bine de 20 de ani, primarului Sectorului 4 să-i repartizeze această vilă drept locuință socială.

Din cele 9 clădiri din incinta curții de la această adresă, două ies în evidență: una cu o suprafață construită de la sol de 211 metri pătrați și o alta cu o suprafață la sol de 197 metri pătrați. Ambele, parter și mansardă. Proprietarii din acte de la cea mai mare clădire sunt cei doi copii ai lui Piedone. Pentru un apartament i-au dat mamei lor drept de uzufruct viager. Adică aceasta se poate bucura de toate drepturile unui proprietar pe viață.

La cea de-a doua clădire, unul dintre principalii proprietari este un nepot de-ai acestuia: Cârlogea Liviu. Adică fratele lui Iulian Cârlogea, administratorul public al Sectorului 5.

Terenul de 1.300 de metri pătrați pe care se află toate cele nouă clădiri aparține copiilor lui Piedone și nepotului acestuia.

„Mătușica" afaceristă

Ana Roșca este administratorul companiilor God Trust Enterprises SRL și Chocoland SRL.

Ambele sunt deținute în proporții egale de cei doi copii ai lui Piedone. Primul SRL deține terenul sub care a fost construită vila primarului din Bragadiru.

Afacerile copiilor lui Piedone sunt mai degrabă modeste. Interesantă pare doar secțiunea de capitaluri a primei companii unde, an de an, au avut la dispoziție sume de 1,5 milioane lei. Singura explicație pentru care doamna Roșca a fost trecută în actele oficiale este cea a preluării responsabilităților legale în privința administrării celor două companii. Cu alte cuvinte, Piedone se folosește de o octogenară pentru a-i feri de orice posibile sancțiuni legale pe cei doi copii ai săi.

CRISTIAN POPESCU PIEDONE, primarul Sectorului 5, stă efectiv într-o vilă pe o stradă din Bragadiru, dar imobilul e pe numele „mătușii"

Primarul Popescu Piedone nu a dorit să răspundă unui set de 11 întrebări pe care *Newsweek România* i le-a trimis.

Erau întrebări privind legătura imobiliară cu pensionara Ana Roșca, vila din Bragadiru unde locuiește efectiv și despre motivele pentru care folosește o serie de interpuși pentru a-și masca proprietățile și mașinile scumpe.

A refuzat să răspundă acestor întrebări, dar ne-a transmis „sănătate" și că „abia așteaptă să citească materialele noastre".

Citește pe newsweek.ro despre mașinile de lux ale lui Piedone

EDITORIAL

Mătușa lui Chiricheș. Mamițica lui Oprișan. Bătrânica lui Piedone. E încă vremea paravanelor pentru șpăgi

MIHAI DUȚĂ, redactor-șef adjunct al *Newsweek România*

Politicienii râd în soare și rânjesc autorităților pentru că metoda mătușa Tamara, prin care sunt dosite șpăgi în spatele altor persoane, e folosită pe scară largă. Cu efect imediat și fără niciun fel de consecință.

Fostul premier Adrian Năstase a devenit celebru după ce o mătușă de-a sa, pe numele ei Tamara, i-a dat un împrumut consistent soției sale.
Cazul a făcut vâlvă la vremea respectivă, în urmă cu mai bine de 10 ani, iar Năstase a fost chiar achitat în acest dosar. Procurorii nu au reușit să aducă suficiente dovezi că acești bani au fost parte a unei înțelegeri dubioase între cei care au fost bănuiți că i-au dat de fapt o șpagă mascată fostului premier PSD.
Dar poate tocmai de aceea metoda este folosită și în ziua de azi, când legea Agenției Naționale de Integritate a fost ciopârțită și mai rău.
Astfel încât poate fi luată la puricat averea doar a demnitarului, a soției acestuia și a copiilor acestuia. Atât.
Iar toți politicienii dar și înalții funcționari sau chiar și cei mărunți exultă.
Avem trei cazuri celebre. Al fostului primar al municipiului Baia Mare, Cătălin Cherecheș, care a primit de la mamițica 1,5 milioane euro înainte să intre în politică.
Și pe care i-a cărat, conform propriilor declarații făcute în fața unei Comisii de control a averilor despre care am scris aici, în Germania, într-un safe al unei mătuși.
În tranșe de sub 10.000 Euro, ca să nu-i declare la graniță, și pentru că nu are încredere în sistemul bancar românesc.
Prinde orbul, scoate-i ochii, cum s-ar zice. Deși instanța a hotărât să-i confiște jumătate de milion de euro pe care nu-i putea justifica, Cherecheș a rămas cu cel puțin 1 milion de euro din împrumutul de la mamițica.
Pe numele căreia și-a pus alte active când a început să aibă probleme cu legea.
Al doilea exemplu celebru este cel al fostului președinte al Consiliului Județean Vrancea, Marian Oprișan.
Care și-a trecut toată agoniseala pe numele mamițichii: viloiul cu o amprentă la sol de peste 600 de metri pătrați, mașinile, bărcile și chiar și importante sume de bani.
Am scris că Oprișan apare în cel puțin trei ordine de plată de la bancă și la plătitor și la beneficiar. Adică e împuternicit pe contul mamei pensionare și face ce vrea cu banii acesteia.
Într-o țară cu legi clare, ANAF ar trebui instantaneu să o ia la întrebări pe mamițica lui Oprișan de unde are venituri pentru vile, terenuri, mașini, bărci și milioanele din conturi.
Al treilea caz despre care am scris este cel al primarului de la sectorul 5, Cristian Popescu Piedone. Care declară venituri modeste și proprietăți de asemenea.
Dar în realitate are pitite proprietăți pe numele unei octogenare de aproape 90 de ani. Care îi deține inclusiv viloiul de la Bragadiru, din jurul Bucureștiului, unde acesta își are reședința reală.
Aceeași octogenară este și administratorul unei firme deținute de copii lui Piedone, care are înmatriculate o serie de mașini de epocă. Piedone fiind un colecționar înrăit de astfel de autoturisme.
Cei trei politicieni sunt emblematici, dar de departe nu sunt singurii care-și pitesc averile pe numele altora.
Aceștia apelează la avocați și contabili scumpi care îi învață ce să facă, iar când sunt la ananghie își plătesc companii și campanii de imagine pe rețelele de socializare, la televiziuni și în mediul online.
Există suspiciuni vagi, însoțite de probe indirecte pe ici pe colo și de situații aproape trase la indigo pentru extrem de mulți politicieni și funcționari, mai mari sau mai mici.
Folosirea paravanelor e încă o practică generalizată căreia autoritățile cu greu îi dau de cap.
Averile nejustificate făcute din șpăgi plutesc pe numele unor anonimi, care nici nu știu cât de bogați sunt, dar sunt folosite de oficiali care pozează cinstiți în declarațiile de avere.
Acum, în decembrie, când comemorăm încă un an trecut de la uciderea câtorva mii de români la Revoluție pentru libertate, fosta nomenclatură a lui Ceaușescu deschide o nouă șampanie cu banii dosiți prin paradisuri fiscale.

Uniunea Europeană s-a făcut mare. Și iată de ce

OVIDIU NAHOI, contributor al *Newsweek România*

Dosarul extinderii, cu deschiderea negocierilor de aderare pentru Republica Moldova, Ucraina și Bosnia și acordarea statutului de țară candidată Georgiei, părea să ocupe mult timp în cadrul Consiliului European din decembrie. Iată însă că partea cea mai dificilă – acordul pentru Kiev și Chișinău, contestat de Budapesta – s-a rezolvat încă din primele ore ale reuniunii.

Mai mult, liderul maghiar Viktor Orban a părăsit îmbufnat ședința, pentru a nu strica unanimitatea – într-un gest pe cât de rar la nivel european pe atât de semnificativ pentru viitorul relațiilor din interiorul Blocului. Decizia liderilor europeni din 14 decembrie este istorică din mai multe puncte de vedere.

Este un pas strategic într-o zonă de război. Extinderi au mai fost – de fapt, întreaga istorie a Uniunii Europene este o istorie a extinderilor. Dar dacă precedentele extinderi au avut în spate negocieri bazate fundamental pe legislație și economie, acum e altfel. Decizia extinderii are o componentă strategică fără precedent. Ucraina și Republica Moldova sunt în război. Război adevărat în Ucraina. Război hibrid în Republica Moldova și trupe rusești pe teritoriul său recunoscut internațional. UE devine astfel un actor strategic, nu doar o imensă piață și o sumă de valori. UE se aventurează pe terenul minat al războiului și are curajul să o facă. Este un semn de curaj și de maturitate. Este un semnal pentru SUA. Puțini ar fi pariat acum câteva luni pe coerența strategică a Europei – ei ar fi înclinat mai degrabă către Statele Unite. Cum să mizezi strategic pe un conglomerat în care o națiune cu două milioane de oameni poate, dacă vrea, să țină în loc o uniune de 450 de milioane de cetățeni? Ei bine, iată Statele Unite blocate în privința sprijinirii Ucrainei, din cauza unor diviziuni politice amare. Și care se vor amplifica în anul electoral. Și iată Uniunea Europeană dând un semnal politic răspicat către Moscova: Ucraina și Republica Moldova sunt parte a familiei noastre. UE a luat decizia fără a ști, pe termen scurt, dacă partenerul american va debloca ajutorul pentru Kiev. Și fără a ști, pe termen mediu, dacă nu cumva America va întoarce spatele Europei, cu Donald Trump la putere. Europa a luat opțiunea de a se opune singură Rusiei, dacă va fi cazul. Încă o dovadă de curaj și maturitate.

Este o reconfirmare a valorilor.

În deschiderea reuniunii de la Bruxelles, președintele ucrainean Volodimir Zelenski s-a adresat, prin videoconferință, celor 27 de lideri europeni – Viktor Orban se afla încă acolo. El le-a reamintit participanților că acum 10 ani, ucrainenii au ieșit să protesteze sub drapelul european cu cele douăsprezece stele aurii. Era un apel la solidaritate – una dintre valorile de bază ale Europei și care amenința să fie abandonată, sub șantajul premierului ungar Viktor Orban. O deraiere a summitului ar fi fost un semnal devastator pentru Kiev și Chișinău, pe care propaganda rusă l-ar fi speculat imediat. Le-ar fi spus ucrainenilor și moldovenilor că nu sunt doriți, că Europa îi amăgește și că vorbele frumoase n-au, de fapt, nicio valoare. Ei bine, UE a arătat că știe să răspundă aspirațiilor.

Este o cotitură în relația cu membrii „rebeli". Într-un gest rarisim la nivel european - oricum, fără precedent în ultimele două decenii – premierul ungar Viktor Orban a părăsit reuniunea Consiliului, înainte de a se supune la vot deschiderea negocierilor cu Ucraina și Republica Moldova. Astfel, unanimitatea a însemnat doar 26 de voturi. Ce anume l-a convins pe Viktor Orban să plece în loc să blocheze decizia? Poate, faptul că s-a trezit singur, nici măcar Fico și Nehammer, de la care, poate, avea așteptări, nu l-au urmat. Polonia o pierduse demult de aliat. Poate că a fost și o chestiune de bani, din moment ce Consiliul și Comisia tocmai îi deblocaseră 10 miliarde din banii europeni. Pentru unii ar fi o dovadă că șantajul ungar funcționează. Nici vorbă. De fapt, lui Orban i s-a permis accesul la mai puțin de jumătate din banii care oricum i se cuveneau țării sale – și asta, după doi ani de blocaj. Poate fi orice, dar nu o dovadă de geniu strategic. Orban a primit acces la10 miliarde din banii săi în timp ce continuă să piardă mai bine de 11. Iar adevărata semnificație a momentului este că europenii au dovedit ceva ce nu părea posibil: că au instrumente pentru a lua decizii, chiar și atunci când un membru recurge la șantaj.

Iar aceasta este o schimbare fundamentală.

Dinamica forțelor militare în anul 2024

col. (R) ION PETRESCU, contributor al *Newsweek România*

Ultima ediție a statisticii celor mai numeroase armate din lume - varianta penultimă fiind din 2022 - indică realitatea că, atunci, China comunistă se afla pe primul loc, cu 2.000.000 de militari în Armata Populară de Eliberare (cu ochii acum ațintiți pe Taiwan, care are o armată cu un efectiv de doar 200.000 de combatanți!).

Pe locul doi se afla India, cu 1.450.000 de militari, iar pe locul trei se situa SUA, cu un total oficial de 1.390.000 de purtători activi de uniforme militare. După cum se știe, președintele rus Vladimir Putin a ordonat armatei țării sale să mărească numărul de trupe cu aproape 170.000 de combatanți, ajungându-se astfel la un total de 1,32 milioane. Astfel, ar urma să fie pe locul patru, după armata americană, surclasând forțele armate ale Coreei comuniste, care are 1.200.000 de apărători cu armele în mâini!

O treime din bugetul Rusiei este destinat domeniului militar

Decretul lui Putin a intrat în vigoare. Acesta aduce numărul total al personalului militar rus la aproximativ 2,2 milioane, inclusiv 1,32 milioane de soldați.

Este a doua astfel de extindere a armatei, din 2018. Efectivul anterior de 137.000 de soldați, ordonat de Putin în august 2022, a ridicat numărul armatei la aproximativ 2 milioane de bărbați și femei, dintre aceștia fiind aproximativ 1,15 milioane de soldați. Asta fără vreun efect concret, probabil sperat pe Frontul de Est, relativ stabilizat în estul și sudul statalității ucrainene, unde trupele ruse de ocupație controlează încă aproximativ 20% din teritoriul inițial al Ucrainei.

Ministerul rus al Apărării a precizat că ordinul nu implică nicio „extindere semnificativă a recrutării", specificând, într-o declarație că această creștere se va produce treptat, prin recrutarea mai multor voluntari.

Ministerul menționat a citat ceea ce a numit „operațiunea militară specială" din Ucraina și extinderea NATO drept motive oficiale pentru creșterea efectivului armatei ruse, moștenitoarea multor obiceiuri ale decedatei, în scripte, nu și la nivelul mentalității dominante în mediul militar rus, Armate Roșii sovietice.

Întărirea trupelor ruse a fost un răspuns considerat doar la Kremlin adecvat la „activitățile agresive ale blocului NATO", a indicat ministerul, deși Rusia a atacat Ucraina, nu NATO, în traducere liberă aici fiind vorba de obsesia lui Putin de a fi țara sa egala Alianței Nord-Atlantice. O imposibilitate economică, implicit geopolitică, clară.

În decembrie anul trecut, ministrul rus al Apărării, Serghei Șoigu, a declarat că țara sa are nevoie de o forță de 1,5 milioane de militari „pentru a garanta îndeplinirea sarcinilor de asigurare a securității Rusiei". Nu a spus când armata va ajunge la această dimensiune. Cel mai probabil nu pe termen scurt.

Kremlinul a considerat anterior dimensiunea armatei sale ca fiind suficientă, dar calculul s-a schimbat după ce speranțele pentru o victorie rapidă asupra vecinului său au fost spulberate de rezistența acerbă a Ucrainei.

Pe fondul ostilităților continue, dimensiunea victimelor militare ruse și ucrainene rămâne incertă.

Armata rusă a confirmat doar puțin peste 6.000 de victime militare, dar estimările occidentale sunt mult mai mari.

În octombrie, Ministerul Apărării din Regatul Unit a declarat că Rusia „probabil a suferit între 150.000 și 190.000 de victime permanente", un număr care includea militari uciși sau răniți grav.

Autoritățile ruse au întreprins diverse eforturi pentru a da un impuls armatei.

Astfel, în august 2022, Putin a ordonat o creștere a dimensiunii armatei ruse la 1,15 milioane de militari, începând cu 1 ianuarie 2023.

În luna următoare, a ordonat mobilizarea a 300.000 de rezerviști, pentru a-și consolida forțele în Ucraina.

Acest număr este considerat o parte din puterea actuală a armatei - nucleul dur, real al forței combatante ruse.

Pe întregul teritoriu vast al Rusiei, o campanie pentru a atrage mai mulți bărbați ca să se înroleze este în desfășurare de luni de zile, cu reclame care promit bonusuri în numerar, recrutorii apelând la rece bărbații eligibili și activând birouri de înrolare, care lucrează cu univer-

sități și agenții de servicii sociale, pentru a atrage studenții și șomerii. Unele informații furnizate de presă și grupuri de drepturi spun că autoritățile ruse oferă și amnistia condamnaților din închisori - în schimbul înrolării în serviciul militar. Aceste eforturi vin pe lângă proiectul obișnuit, care cheamă aproximativ 120.000 până la 140.000 de bărbați de două ori pe an pentru un an de serviciu obligatoriu.
Autoritățile insistă că cei recrutați pentru serviciul obligatoriu nu sunt trimiși în Ucraina.
Dar viața bate filmul, după cum s-a dovedit anterior, pentru că mulți recruți au fost trimiși direct în linia întâi, pe Frontul de Est din Ucraina.
Toți bărbații ruși cu vârsta cuprinsă între 18 și 27 de ani trebuie să servească un an în armată, dar o mare parte evită recrutarea din motive de sănătate sau cu amânări acordate studenților. Ponderea bărbaților care evită recrutarea este deosebit de mare în Moscova și în alte orașe mari. În acest an, autoritățile au ridicat limita superioară de vârstă, pentru serviciul obligatoriu, la 30 de ani, începând cu 1 ianuarie.
În timp ce Putin a afirmat că nu este nevoie să fie adunați mai mulți militari, decretul său de mobilizare este nelimitat, permițând armatei să cheme rezerviști suplimentari atunci când este necesar. De asemenea, acel decret le-a interzis soldaților voluntari să își înceteze contractele.
Tot Vladimir Putin a aprobat oficial o creștere substanțială a cheltuielilor militare, aprobând proiecte de planuri bugetare care alocă aproximativ 30% din cheltuielile fiscale forțelor armate în 2024.
Bugetul semnat, care acoperă următorii trei ani, înregistrează o creștere remarcabilă a cheltuielilor, ajungând la 36,6 trilioane de ruble (376,7 miliarde de euro) în 2024, cu un deficit estimat de 1,595 trilioane de ruble (16,4 miliarde de euro). Alocarea marchează o creștere semnificativă a investițiilor în apărare, cheltuielile pentru apărare și securitate combinate fiind de așteptat să constituie aproximativ 40% din totalul cheltuielilor bugetare anul viitor.
Această creștere echivalează cu o creștere de aproape 70% a cheltuielilor pentru apărare față de 2023, reflectând angajamentul neclintit al Rusiei față de războiul său din Ucraina.
39% din toate cheltuielile federale în 2024 au fost direcționate către apărare. Rusia a stabilit, de asemenea, un obiectiv ambițios de venituri pentru 2024, de 35,1 trilioane de ruble (360,7 miliarde de euro), ceea ce ilustrează strategia economică a țării.
Cu toate acestea, previziunile optimiste ar putea necesita o potențială creștere a taxelor pe afaceri, pentru a atinge obiectivele de venituri.
Planurile bugetare, aprobate anterior de ambele camere ale parlamentului – Duma de Stat și Consiliul Federației – au fost învăluite în secret, o parte din alocații fiind ascunse, pentru a preveni controlul planurilor și operațiunilor militare din Ucraina.
Aproximativ 39% din toate cheltuielile federale în 2024 vor fi direcționate către apărare și forțele interne destinate pentru aplicarea legii.

Angajamentul ferm al Rusiei

Adoptarea bugetului vine pe fundalul operațiunii militare prelungite a Rusiei în Ucraina, ceea ce l-a determinat pe Vyacheslav Volodin, președintele Dumei de Stat a Federației Ruse, să afirme că bugetul a fost conceput special pentru a finanța armata și pentru a contracara repercusiunile sancțiunilor internaționale impuse de atunci.
Pe măsură ce Rusia își orientează o parte semnificativă a bugetului său către inițiative militare, se anticipează potențiale provocări pe termen lung.
Șomajul record scăzut, salariile mai mari și cheltuielile sociale redirecționate sunt văzute ca strategii de atenuare a impactului intern.
Cu toate acestea, persistă întrebări cu privire la sustenabilitatea acestui pivot economic și nu se știe impactul lor real asupra alegerilor prezidențiale din Rusia, din primăvara anului 2024.
Această aprobare a bugetului subliniază angajamentul ferm al Rusiei față de activitățile sale militare, chiar dacă comunitatea internațională monitorizează îndeaproape evoluțiile conflictului în curs din Ucraina.

Citiți continuarea pe ***www.newsweek.ro***

Israel-Hamas: victoria în război nu este suficientă

Fără speranțe pentru un armistițiu pe termen lung. Începând cu prima zi din decembrie, Israelul a reluat ofensiva împotriva Hamas. Au fost executate lovituri aeriene și primele tancuri israeliene au înaintat în zona de sud a Fâșiei, considerată până acum un adăpost pentru populația civilă greu încercată. În același timp, Washingtonul crește presiunea asupra Israelului pentru a minimiza impactul asupra populației civile. Iar Israelul are de rezolvat o ecuație complicată pe termen mediu. Și o dilemă morală.

SPERANȚELE ÎNCEPUSERĂ SĂ încolțească după ce un prim acord de încetare a focului, cu începere din 24 noiembrie, prevăzut inițial pentru patru zile, fusese prelungit la o săptămână. Dar, din 1 decembrie, ostilitățile s-au reluat.

Din perspectivă israeliană, principala cauză a fost refuzul Hamas de a negocia întoarcerea femeilor rămase încă în captivitate. A mai fost și un atac cu rachete asupra Israelului, în zorii zilei de 1 decembrie.

La acestea s-a adăugat insistența Hamas de a schimba drastic termenii acordului de încetare a focului.

Cu toată presiunea internațională asupra Israelului, Hamas avea mai mare nevoie de încetarea focului, pentru a-și regrupa forțele după loviturile grele primite în prima parte a ofensivei israeliene.

Din punct de vedere militar, singura opțiune a Israelului a rămas continuarea conflictului. Orice altă variantă ar însemna o recunoaștere că Hamas nu poate fi destructurat prin mijloace militare. O dublă lovitură, de fapt, după ce atacul Hamas din 7 octombrie a scos la iveală lacune majore în sistemul israelian de securitate și a arătat unde poate duce divizarea profundă a scenei politice și a societății, urmare a cooptării extremiștilor la guvernare.

Victorie tactică, incertitudine strategică

Dincolo de planul militar, Israelul se află în fața unei ecuații politice foarte complicate. Armele îi pot asigura victoria tactică. Dar va obține Israelul victoria strategică, pe termen mediu și lung?

Pentru întreaga lume civilizată, Israelul, ca stat suveran și recunoscut internațional, are nu numai dreptul, ci și datoria de a se apăra și a-și proteja populația.

După lovitura încasată în 7 octombrie, însă, guvernul pare să fi intrat într-o logică de război, dar nu este clar dacă o victorie militară, oricât de strălucită, ar fi soluția pentru a atinge scopurile legitime ale Israelului.

Numărul mare al victimelor civile și distrugerile colosale din Fâșia Gaza au dus, dacă nu la înstrăinarea, cel puțin la o distanțare din partea partenerilor tradiționali, începând cu Statele Unite.

Dar, dacă în aceste direcții punțile pot fi refăcute prin eforturi politice și diplomatice, radicalizarea populației musulmane, în Orientul Mijlociu și peste tot în lume, va rămâne o problemă deschisă pentru mult timp.

Iar partea proastă pentru Israel este că nu prea are opțiuni.

Hamas trebuie lichidat, iar aceasta nu se poate face decât prin forță. Dar Hamas folosește populația civilă din Gaza pe post de scut viu.

Victimele civile sunt, în acest caz, inevitabile. Israelul este obligat să meargă pe sârmă – să desfășoare o ofensivă în rândul Hamas și să-și convingă aliații și opinia publică internațională că a făcut tot ce a putut pentru a-i proteja pe civili. Dar cine poate spune cu certitudine că a făcut sau nu tot ce se putea face, din moment ce luptătorii Hamas se ascund deliberat printre civili?

„Politica ostaticilor" – cât se poate negocia cu teroriștii?

Hamas a folosit până acum ostaticii luați în operațiunea din 7 februarie ca monedă de schimb, pentru a câștiga timp după replica israeliană. Cu fiecare ostatic eliberat, valoarea celor încă păstrați creștea – pe măsură ce opinia publică israeliană și mai cu seamă apropiații celor răpiți creșteau presiunea asupra

de
OVIDIU NAHOI

guvernului Netanyahu pentru a negocia în continuare.

Dar până unde poate merge negocierea cu teroriștii, fie ea și prin intermediul Egiptului și Qatarului?

Dintr-odată, chiar prin interpuși, Hamas a devenit un interlocutor politic. Iar exemplul Hamas ar putea fi urmat și de alți actori statali și nonstatali din întreaga lume, într-o politică nebunească a ostaticilor.

Rusia a practicat deja acest joc murdar, atunci când a răpit zeci de mii de copii ucrainei, cărora încearcă să le șteargă identitatea. O mică parte au fost eliberați. Iranul reține abuziv cetățeni occidentali pe care-i folosește drept monedă de schimb pentru a obține concesii politice și economice. În septembrie, cinci americani deținuți de regimul teocratic de la Teheran au fost eliberați în schimbul deblocării de către SUA a unor active iraniene în valoare de 6 miliarde de dolari.

Folosirea ostaticilor, atunci când împrejurările o vor permite, poate fi atractivă pentru toți adversarii Occidentului care vor să-și consolideze pozițiile. O perspectivă terifiantă, pe care nicio operațiune militară n-o poate înlătura. N

ISRAELUL se află în fața unei ecuații politice foarte complicate

ISRAELIENI la un miting pentru eliberarea ostaticilor rămași în Fâșia Gaza, în Tel Aviv, Israel (sus). Un palestinian privește cu disperare ce a mai rămas din casa lui după ce a fost lovită de o rachetă israeliană în Deir al Balah, Gaza.

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

UCRAINA: perspectiva terifiantă a „celuilalt război“

Pentru a înfrânge Rusia, Ucraina are nevoie de un efort reînnoit din partea aliaților săi – militar, financiar și politic. Dar și de o nouă gândire strategică.

CONTRAOFENSIVA LANSATĂ LA sfârșitul primăverii de forțele ucrainene se află în impas, dar incertitudinea politică și strategică adaugă o notă și mai întunecată, acum, când iarna se apropie. Dar este Occidentul pregătit pentru o înfrângere a Rusiei?

În ultimele săptămâni și luni, președintele Volodimir Zelenski a făcut eforturi pentru a menține treaz interesul comunității internaționale, mai ales după atacul Hamas din 7 octombrie, care a mutat centrul atenției de la agresiunea rusă din Ucraina.

Liderul de la Kiev este disperat că diviziunile politice de la Washington pun în pericol sprijinul pentru țara sa. De asemenea, că un lider rebel din UE, Viktor Orban, și probabil un al doilea, Robert Fico, pot bloca o finanțare de 50 de miliarde de euro, în următorii patru ani, vitală pentru menținerea statului în stare de funcționare.

Mai mult, au apărut și primele semne de diviziune în interiorul sistemului decizional de la Kiev. Într-un interviu acordat la începutul acestui an revistei *The Economist*, comandantul Forțelor Armate ale Ucrainei, generalul Valeri Zalujnîi, a atras atenția că, „fără o combinație de noi tehnologii pentru a învinge armata rusă, există riscul unui război prelungit de tranșee, care ne-ar putea epuiza“.

Într-adevăr, armele sosesc, dar în cantități prea mici și prea târziu raportat la nevoile reale de pe front. Potrivit generalului ucrainean, rachetele și tancurile cu rază lungă de acțiune care sosesc acum ar fi fost utile anul trecut. Când Ucraina inovează, cum este cazul dronelor, Rusia pur și simplu le copiază, dar la scară cu mult mai mare. Fără ceva să schimbe situația și fără dobândirea unui nou avantaj tehnologic, Ucraina nu va putea câștiga.

Este nevoie de un salt tehnologic

Ieșirea lui Zalujnîi a generat imediat o reacție de respingere din partea președinției ucrainene, dar este clar că la Kiev există deja viziuni diferite cu privire la continuarea războiului. Sau, cel puțin, cu privire la comunicarea publică.

Mulți analiști vorbesc despre un fel de blocaj, asemănător cu situația din Primul Război Mondial, în care beligeranții s-au blocat într-un război de uzură, cu pierderi grele de ambele părți, dar fără sorți de izbândă într-un sens sau altul.

Cum s-ar putea înclina balanța? Ei bine, aici lucrurile încep să se complice.

O variantă la îndemână ar fi recrutările de noi soldați care să fie aruncați în luptă. Pentru Rusia lui Putin, aceasta este o problemă politică. Dictatorul de la Kremlin s-a bazat până acum mai ales pe recruții din zone mai îndepărtate ale Rusiei, pe mercenarii Wagner și deținuții mobilizați în schimbul promisiunii amnistierii. O mobilizare largă ar face inevitabilă afectarea capitalei și a marilor orașe, care până acum au fost ocolite, pentru a menține liniștea socială.

de
OVIDIU NAHOI

Pentru Ucraina este și o problemă politică, dar și una de resurse. Pur și simplu, Ucraina este epuizată. De la începutul invaziei ruse, 700.000 de ucraineni au fost chemați sub drapel și planificatorii militari se confruntă cu dificultăți tot mai mari în înlocuirea trupelor istovite din prima linie. Iar Ucraina are de susținut un front de peste 1.100 de kilometri.

Dacă, pentru Rusia, o mobilizare amplă conține un risc politic, pentru Ucraina pare mai curând un lux pe care nu și-l poate permite.

Temeri și diviziuni în Occident

Șeful armatei ucrainene vorbea despre un salt tehnologic. Este clar că, în acest moment, doar Occidentul poate asigura această străpungere. Rusia și-a arătat deja limitele, cu atât mai mult furnizorii ei de nădejde, Iranul și Coreea de Nord. Chiar și China.

Dar există rețineri în tabăra occidentală. Unele țin de problemele politice interne, cum este cazul Statelor Unite, unde pozițiile bipartizane cu privire la Ucraina țin tot mai greu piept avântului politic preelectoral. Gruparea republicană din jurul lui Donald Trump, favorit pentru învestitură și cotat cu șanse bune în alegeri, și-a făcut un stindard din limitarea, dacă nu chiar oprirea sprijinului pentru Kiev.

Există, de asemenea, o opoziție crescândă în Europa. Despre Viktor Orban deja știm. Slovacul Robert Fico i se poate alătura. Geert Wilders, câștigătorul relativ al alegerilor legislative olandeze nu

COMANDANTUL Forțelor Armate ale Ucrainei, generalul Valeri Zalujnîi

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

și-a ascuns niciodată simpatiile pentru Vladimir Putin. El a fost felicitat imediat de italianul Matteo Salvini, ceea ce ilustrează diviziunile din cadrul coaliției de dreapta de la Roma.

Anul 2024, cu alegeri europene, ar putea aduce o prezență consolidată a extremei dreapta în Parlamentul European, care ar putea genera o Comisie mult deplasată spre dreapta și mai puțin generoasă cu Ucraina.

Pe lângă problemele politice, există temerile de ordin strategic. De la începutul invaziei, poziția Occidentului a rămas neschimbată: susținem Ucraina cât va fi nevoie, dar evităm escaladarea și confruntarea directă cu Rusia.

Aceasta nu a împiedicat trimiterea pe teren de arme tot mai puternice și sofisticate, chiar dacă nu în ritmul și cantitățile pe care ucrainenii și le-ar fi dorit. Dar îngrijorările pe termen lung rămân și pleacă de la întrebarea: ce ar putea genera o înfrângere a Rusiei?

Aliații Ucrainei se tem de posibilele urmări ale unei înfrângeri strategice a Kremlinului.

Aceasta ar putea genera haos, odată cu probabila răsturnare a președintelui Vladimir Putin și o dispută foarte periculoasă pentru a umple vidul de putere – aceasta, într-o țară plină de arme de distrugere în masă.

Până atunci, rămâne un semn de întrebare însăși reacția Kremlinului în fața unei înfrângeri iminente. Imediat după declanșarea invaziei, Kremlinul a îmbrățișat o retorică nucleară, pentru unii înfricoșătoare, pentru alții doar un semn al slăbiciunii.

Și dacă, totuși, în fața unei înfrângeri care ar costa existența actualei verticale a puterii, Kremlinul ar decide să apese pe buton și să declanșeze haosul nuclear?

Armele sosesc, dar în cantități prea mici și prea târziu raportat la nevoile reale de pe front

Capcana „teritorii pentru pace“

A împinge însă Ucraina să negocieze cu Rusia pare la fel de riscant.

Un eventual acord de pace care ar consfinți pierderea de teritorii ucrainene ar fi un precedent periculos pentru întreaga ordine internațională.

De fapt, ar însemna o victorie pentru Rusia, care i-ar putea inspira și pe alții.

Orice putere, mai mare sau mai mică, s-ar simți îndreptățită să înșface teritorii cu forța, pentru că, mai devreme sau mai târziu, acest act va fi cumva acceptat. Întregul sistem internațional, bazat pe recunoașterea și inviolabilitatea frontierelor ,va fi bulversat.

O altă variantă ar fi un armistițiu, o încetare a focului de-a lungul unei „linii de demarcație", fără un tratat de pace și fără recunoașterea pierderii de teritorii din partea Ucrainei. Este un model care funcționează de șapte decenii în Peninsula Coreeană și care a permis entității sudice să-și dezvolte o democrație și o economie puternică.

Pacea ar putea aduce integrarea europeană a „Ucrainei libere", reconstrucție, investiții, deschidere și dezvoltare – ceea ce este de neimaginat pentru partea rusă, mai ales în condițiile menținerii sancțiunilor occidentale.

Teoretic, ar putea însemna o victorie ucraineană (și occidentală) pe termen mediu și asta ar face din această variantă una atractivă. Dar riscurile sunt mari.

Și trebuie să plecăm de la diferența fundamentală dintre acest război și toate cele declanșate de URSS și Rusia în ultimele decenii. Nu a mai fost vorba de „aducerea la ordine" a unor guverne „deviaționiste", precum în Ungaria (1956) și Cehoslovacia (1968). Nici despre instalarea și apoi protejarea unui guvern „prieten", precum în Afganistan și mai apoi în Cecenia.

În zorii zilei de 24 februarie 2022, Vladimir Putin a definit cu claritate scopurile invaziei pe scară largă care tocmai se declanșase: anihilarea națiunii ucrainene, al cărei drept la existență a fost negat de dictatorul rus.

O pauză în desfășurarea ostilităților va fi „vândută" drept o victorie de propaganda Kremlinului, va consolida puterea internă a lui Vladimir Putin și îi va da timpul necesar pregătirii unei noi ofensive. Armistițiul este, de fapt, garanția unei noi confruntări viitoare.

În pofida blocajului actual de pe câmpul de luptă, Ucraina a realizat deja lucruri extraordinare. A reușit să oprească avansul unei armate net superioare, numeric și tehnologic. În plus, i-a scos în evidență carențe pe care lumea nu le cunoștea până atunci.

Continuarea trebuie să fie rezultatul unui efort înnoit al Occidentului, militar și politic. Și a unei noi gândiri strategice. N

Aliații Ucrainei se tem de posibilele urmări ale unei înfrângeri strategice a Kremlinului

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

RĂZBOI. Civili și militari ucraineni își petrec timpul la o cafenea, în orașul Pokrovsk, încercând să-și continue viața de zi cu zi în apropierea liniei de front, lângă Avdiivka (stânga sus). O protestatară ține o pancartă care pledează pentru ajutor pentru Ucraina, la Washington, în fața Casei Albe (dreapta sus). Ucraineni și ruși s-au adunat între Downing Street și Ministerul Apărării, în Westminster, pentru a cere ca Putin să oprească războiul și invazia Ucrainei (stânga jos). Tancurile ucrainene duc lupte grele în condiții potrivnice.

ADUNARE

Europa extremei drepte – cu George Simion la pachet

Duminică, 3 decembrie, minunatul oraș Florența a găzduit marea reuniune a extremei drepte europene, cu 13 delegații naționale și aproximativ 2.000 de participanți. Politicienii de extremă dreapta și-au expus ideile cu care vor merge în campania europeană de anul viitor. George Simion, liderul AUR, a fost acolo. – *Ovidiu Nahoi*

GAZDĂ A FOST MATTEO SALVINI, vicepremierul italian care încearcă să-și găsească spațiul politic în fața rivalei sale de pe scena politică internă, Giorgia Meloni. Șefa guvernului italian conduce în sondajele de opinie, iar tensiunile dintre partidul acesteia, Frații Italiei, și Liga lui Salvini sunt vizibile, în ciuda faptului că aceste formațiuni sunt parte a coaliției de guvernare de la Roma.

Au fost prezenți austriecii din partidul Libertății (FPÖ), flamanzii din Vlaams Belang, germanii de la Alternativa pentru Germania (AfD) și francezii din Adunarea Națională. A fost și George Simion, liderul AUR, pe care ziarul italian *Corriere della Sera* l-a văzut drept „probabil cel mai excentric dintre participanți". Motivul? Vorbind despre președintele Comisiei Europene Ursula von der Leyen și fostul ei adjunct, Frans Timmermans, Simion a spus: „Sunt doi nebuni, doi bolnavi care vor să creeze un superstat european la Bruxelles".

Un asemenea discurs este neobișnuit de virulent chiar și pentru liderii extremei drepte europene, din cadrul grupului Identitate și Democrație (ID).

Două absențe de marcă au putut fi remarcate: lidera Adunării Naționale din Franța, Marine Le Pen, care s-a adresat reuniunii doar prin intermediul legăturii video. Și noua vedetă a extremei drepte europene, Geert Wilders, câștigătorul relativ al recentelor alegeri din Țările de Jos – rămas acasă pentru a se ocupa de construirea unei eventuale coaliții de guvernare.

Spinoasa chestiune a Rusiei

Ce-i unește pe extremiștii de dreapta europeni? Pretențiile de a apăra identitățile naționale, respingerea Pactului Verde European, lupta împotriva islamismului, închiderea frontierelor împotriva imigrației.Dar Rusia? Liderii extremei drepte europene nu și-au ascuns, în trecut, simpatiile față de Vladimir Putin.

VICEPREMIERUL ITALIAN, MATTEO SALVINI, a ținut un discurs în timpul convenției liderilor grupului Identitate și Democrație (ID) din Parlamentul European, la Fortezza da Basso, în Florența (sus stânga). Acțiunea artistică a activiștilor de la Centrul pentru Frumusețe Politică. Aceștia au montat o instalație satirică în fața Cancelariei Germaniei din Berlin. Cu ajutorul AI, au fost realizate fotografii cu Bjoern Hoecke, Stephan Ernst, Alice Weidel și Tino Chrupalla în spatele gratiilor. Scopul este obținerea interzicerii Alternativei pentru Germania (AfD). George Simion, liderul AUR, a fost considerat cel mai excentric participant la reuniunea extremei drepte europene de la Florența (jos)

Gazda evenimentului s-a fotografiat în trecut în vecinătatea zidului Kremlinului purtând un tricou imprimat cu chipul dictatorului rus. Partidul Marinei Le Pen, aflat în jenă financiară, a primit un credit vital prin intermediul unei bănci rusești. Karin Kniessl, fostă ministră de Externe a Austriei, care l-a avut invitat la nuntă pe însuși Vladimir Putin, s-a mutat direct în Rusia. Geert Wilders, posibil viitor premier al Țărilor de Jos, a fost unul dintre puținii politicieni occidentali care l-au vizitat pe Vladimir Putin după anexarea ilegală a Crimeei, în 2014.

Însă invadarea Ucrainei a pus extrema dreaptă europeană în fața unei chestiuni sensibile. Agresiunea rusă și amenințarea la adresa întregului bloc european au generat o reacție vie și generalizată de solidaritate cu Ucraina, iar extremiștii de dreapta s-au văzut nevoiți să o lase mai moale cu discursul pro-Kremlin.

Cu o excepție: AfD. Adresându-se prietenilor săi politici reuniți la Florența, liderul extremei drepte geamane, Tino Chrupalla, a declarat că Ucraina nu poate câștiga războiul. El s-a pronunțat pentru încetarea imediată a sancțiunilor la adresa Rusiei și reluarea livrărilor de gaz rusesc prin conducta North Stream.

George Simion și problemele amicilor săi politici

Prezența liderului AUR, George Simion, la reuniunea extremei drepte europene poate fi considerată o surpriză. Despre prezența gălăgiosului politician în Italia se știa, dar în legătură cu participarea la o dezbatere pe teme de mediu organizată de Grupul Conservatorilor și Reformiștilor Europeni, în orașul Pistoia. Iată-l însă făcând drumuri de la Pistoia la Florența.

În orice caz, conservatorii se prezintă drept un grup cu mult mai frecventabil decât cel al extremei drepte. Din acest grup face parte formațiunea Frații Italiei, a premierei Georgia Meloni. De asemenea, găsim Partidul Lege și Justiție din Polonia, Partidul Civic-Democrat din Cehia și alte formațiuni care au avut o atitudine fermă de condamnare a Kremlinului, după invadarea Ucrainei.

Liderul AUR a spus în mai multe rânduri că face parte din familia conservatoare sau că intenționează să devină parte a acesteia, însă acest grup politic nu l-a primit, oficial, în rândurile sale. Iar relația lui Simion cu suveraniștii și conservatorii europeni rămâne una complicată.

Relația lui Simion cu suveraniștii și conservatorii europeni rămâne una complicată

În februarie 2022, el a fost luat pe sus de oamenii de ordine și scos afară din hotelul din Madrid unde avea loc o reuniune a formațiunilor conservatoare și suveraniste europene, găzduită de partidul spaniol VOX, alături de grupări precum FIDEZS (Ungaria), Lege și Justiție (Polonia) sau Adunarea Națională din Franța.

Întâlnirea ar fi urmat să marcheze constituirea unui grup comun în Parlamentul European dar, în cele din urmă, s-a încheiat cu un eșec.

Prezența lui George Simion la întâlniri ale ambelor grupuri politice (ID și ECR) sugerează că, dacă nu-i va merge cu conservatorii, el nu va avea o problemă să vină alături de extrema dreaptă.

Dar există un inconvenient: prietenii săi politici de la extrema dreaptă vor reintroducerea controalelor la frontiere, deci dărâmarea Spațiului Schengen și sunt simpatizanți ai lui Putin. Iar a „vinde" aceste idei în România este dificil, chiar și pentru un acrobat politic precum George Simion.

FOTO: PROFIMEDIA IMAGES

CLIMĂ

Inovații care ar putea ajuta la salvarea planetei

A pune în practică ideile revoluționare în materie de tehnologie ecologică poate dura mult timp. Iată însă în paginile următoare cinci dintre ele pe cale să devină realitate.

ANTREPRENORI din întreaga lume încearcă să transforme ideile de tehnologie ecologică în afaceri viabile. Mulți lucrează cu tehnologii a căror eficiență a fost dovedită, dar care sunt prea scumpe pentru a fi utilizate la scară largă. Provocarea constă în găsirea unor modalități de a reduce costurile suficient de mult pentru ca soluțiile lor să poată fi extinse și să producă o schimbare reală.

Iată o serie de companii inovatoare și inventatori care cred că sunt aproape de a atinge acest obiectiv, cu produse diferite, de la cea mai albă vopsea din lume, la bareni electrice de înaltă eficiență, fabricate din unul dintre cele mai comune elemente de pe Pământ.

1. Vopsea care răcește pământul

În 2020, o echipă de studenți-absolvenți condusă de Xiulin Ruan, profesor de inginerie mecanică la Universitatea Purdue, a găsit o formulă pentru ceea ce Guinness World Records a recunoscut ulterior ca fiind cea mai albă vopsea din lume. Deși arată destul de asemănător cu alte vopsele albe, noul ultra-alb reflectă până la 98,1% din lumina soarelui, ceea ce înseamnă că, spre deosebire de majoritatea vopselelor care încălzesc clădirile, aceasta le poate răci.

Potrivit unui studiu Purdue publicat în *Journal of the American Chemical Society*, noua vopsea poate reduce temperatura suprafețelor cu 8 grade Fahrenheit ziua și cu 19 grade Fahrenheit noaptea. Mai puțină căldură înseamnă un consum mai mic de energie și mai puține emisii de gaze cu efect de seră. Un compus numit sulfat de bariu este cel care face ca vopseaua să fie atât de reflectorizantă. Particule de dimensiuni diferite ale compusului chimic împrăștie diferite lungimi de undă ale luminii. Echipa Purdue a folosit particule de diferite dimensiuni pentru a reflecta cât mai multă lumină posibil.

„Produse precum această vopsea ultra-albă au potențialul de a face o diferență reală", spune Karema Seliem, director asociat al dezvoltării tehnice LEED la Consiliul pentru Clădiri Verzi din SUA.

Deși Ruan de la Purdue spune că vopseaua a fost inițial destinată acoperișurilor, el a fost abordat de companii din industrii diverse, de la textile, la nave spațiale. O nouă iterație a vopselei, dezvoltată anul trecut cu ajutorul unui produs chimic reflectorizant diferit, este mai ușoară și mai subțire decât originalul (deși este mai puțin retlectorizantă), ceea ce ar putea face din ea un produs optim

de **MEGHAN GUNN**

pentru mașini, trenuri și avioane. Potrivit unui purtător de cuvânt de la Purdue, Ruan și echipa sa au încheiat un parteneriat cu o companie anonimă pentru a produce vopsea super-reflectorizantă în scop comercial. Cu toate acestea, purtătorul de cuvânt a refuzat să spună când ar putea ajunge pe piață.

2. Scoaterea carbonului din aer

Captarea directă a aerului (DAC) este o tehnologie ecologică al cărei timp nu a venit încă, dar pare să se apropie.

Filtrele chimice din unitățile DAC captează CO_2 din aer. CO_2 capturat poate fi folosit pentru a fabrica produse ecologice, cum ar fi îngrășăminte sau combustibil, sau poate fi pompat în subteran, unde este prins permanent în rocă. Deși tehnologia este dovedită, în prezent, obținerea unei tone de carbon din aer prin DAC costă între 600 și 1.000 de dolari, iar experții în tehnologie ecologică consideră că nu va apărea o piață mare pentru acest proces până când nu se va ajunge la un preț mai mic de 100 de dolari. Mai multe companii din întreaga lume concurează pentru a fi primele.

Se poate spune că liderul în această cursă este o companie elvețiană numită Climeworks, a cărei abordare amestecă CO_2 captat cu apă și îl pompează în subteran. Compania a atras investitori și clienți de renume, inclusiv trupa Coldplay, care a angajat Climeworks pentru a extrage din aer o cantitate de CO_2 egală cu cea generată de actualul turneu mondial al trupei.

Strategia Climeworks a fost de a recruta clienți dispuși să finanțeze eforturile sale pentru a se apropia de pragul magic de 100 de dolari. La începutul acestui an, compania a declarat că uzina sa Orca de lângă Reykjavík, Islanda, care poate extrage 4.000 de tone de carbon, a devenit prima din lume care a realizat „captarea la scară largă" a CO_2. Lucrările au fost realizate pentru Microsoft, Stripe și Spotify. Climeworks nu a spus cât CO_2 a capturat sau la ce preț, invocând acorduri de confidențialitate cu clienții săi, dar DNV, o companie de gestionare și certificare a riscurilor, a declarat că a confirmat în mod independent afirmația companiei.

La o conferință din acest an, cofondatorul Climeworks, Jan Wurzbacher, care și-a exprimat încrederea că firma sa poate cel puțin să reducă prețul la 200 de dolari, nu a specificat nimic în legătură cu costul total actual, cu excepția faptului că este mai mic de 1.000 de dolari pe tonă.

Între timp, compania merge înainte. În iunie, Climeworks a anunțat o a doua instalație islandeză, Mammoth, programată să se deschidă la începutul anului viitor, care va avea capacitatea de a capta 36.000 de tone de CO_2. Co-fondatorul Christoph Gebald spune că noul obiectiv al companiei este extinderea globală, începând cu un proiect în Kenya. „În timp ce privim spre 2024, ne menținem angajamentul de a avea un impact asupra climei la scară largă, bazându-ne pe tehnologia noastră DAC".

3. O tehnologie foarte veche, reprodusă

Atunci când biomasa - deșeuri agricole precum coji de plante, tulpini și lemn - este arsă, sau chiar și atunci când pur și simplu se descompune, aceasta eliberează în atmosferă CO_2 și alte gaze care schimbă clima, precum metanul și oxidul de azot. Dar dacă biomasa este încălzită fără oxigen, aceste elemente sunt reținute într-o substanță neagru-cenușie, numită biochar.

Fermierii știu de mii de ani că biocharul este un bun îngrășământ. Mai recent, oamenii de știință și antreprenorii s-au entuziasmat în legătură cu acest lucru, considerându-l o modalitate de a ține CO_2 departe de atmosferă. Pe lângă îngrășământ, biocharul are o serie de utilizări comerciale, inclusiv ca hrană pentru animale, ca sursă de combustibil alternativ și ca aditiv pentru beton.

Compania producătoare Biochar Now, de exemplu, folosește o tehnologie de „piroliză lentă" la fabrica sa din Colorado. Aici se produce biochar, care este ambalat în diferite dimensiuni - de

FĂRĂ PETROL. Ambalajele din „plastic" pentru aceste articole sunt fabricate din lemn de mare de către un start-up din Bay Area numit Sway.

FOTO ȘI ILUSTRAȚII: ANAND PUROHIT; STÂNGA: GETTY; DREAPTA: SWAY; JOHN UNDERWOOD/PURDUE UNIVERSITY

CULOARE RECE

Profesorul de inginerie mecanică de la Universitatea Purdue, Xiulin Ruan, cu mostre ale vopselei sale ultra-albe.

la particule, la așchii, în funcție de utilizarea preconizată. Apoi, îl vinde. „Am creat o tehnologie brevetată care este ușor de extins", spune fondatorul și directorul executiv al Biochar Now, James Gaspard. Cuptoarele masive ale Biochar, spune el, pot produce substanța la scară industrială.

Biochar Now are în prezent parteneriate cu corporații din toate industriile și cu guvernul; în decembrie anul trecut, Boulder County a acordat Biochar Now o subvenție de 100.000 de dolari pentru a duce cuptoare portabile de biochar în zone îndepărtate ale țării, unde există cantități mari de deșeuri de lemn. Printre acestea se numără și locurile unde au avut loc incendii de vegetație. Deșeurile de lemn vor fi transformate în biochar, care va fi vândut fermierilor, evitându-se astfel depozitele de deșeuri unde ar genera metan.

4. Pungi de cumpărături realizate din alge marine

Aproape toate materialele plastice sunt fabricate din combustibili fosili, astfel că fabricarea lor contribuie la schimbările climatice. Iar odată ce obiectele din plastic au fost folosite și aruncate, ele stau în mediul înconjurător practic pentru totdeauna. Potrivit organizației nonprofit Plastic Oceans International, 50% din tot plasticul produs este destinat unei singure utilizări. Fundația Ellen MacArthur, care promovează o „economie circulară", în care obiectele sunt reciclate în loc să fie aruncate la gunoi, afirmă că, până în 2050, în oceanele noastre va exista mai mult plastic decât pește.

De ani de zile, antreprenorii încearcă să găsească alternative la plastic, viabile din punct de vedere comercial și ecologic. Dar succesul a fost destul de limitat. Materialele plastice pe bază de porumb, de exemplu, necesită mult teren și sunt greu de compostat. Fabricarea altor alternative este costisitoare.

„Avem nevoie de tehnologii noi și baterii pentru stocarea energiei, capabile să înmagazineze în mod rentabil electricitatea timp de mai multe zile".

Sway, un mic start-up cu sediul în Bay Area, vede o oportunitate în algele marine - o plantă care nu ocupă teren, nu folosește îngrășăminte și care elimină în mod natural o cantitate semnificativă de CO_2 din atmosferă. Compania extrage celuloza naturală din algele marine și o transformă într-o substanță care are ușurința, rezistența și flexibilitatea plasticului. Sway spune că aceasta poate fi utilizată în echipamentele existente de fabricare a materialelor plastice și se biodegradează rapid. La volumele comerciale, spune compania, materialele sale din alge marine sunt doar marginal mai scumpe decât ambalajele tradiționale, pe bază de petrol.

Primul proiect al Sway a fost un substitut de plastic care poate fi folosit în pungile de cumpărături și în ambalajul subțire al ambalajelor care însoțesc comenzile de îmbrăcăminte online. Anul acesta, compania a fost desemnată câștigătoare a Tom Ford Plastic Innovation Prize, o competiție globală care acordă creatorilor de alternative scalabile și biodegradabile la pungile de plastic, un premiu în valoare de 1,2 milioane de dolari. Banii au fost împărțiți între trei câștigători, iar Sway a primit majoritatea. Printre categoriile evaluate se numără costul, performanța, amploarea și impactul social. Directorul executiv și cofondatorul Sway, Julia Marsh, spune că această recunoaștere „a dovedit că brandurile mainstream caută cu înfrigurare soluții care refac planeta".

De atunci, Sway a încheiat parteneriate cu retailerul de bunuri pentru casă și stil de viață Graf Lantz și cu marca de încălțăminte Ales Grey. Marsh spune că

firma își mărește acum producția pentru a comercializa ambalaje, pungi pentru alimente și produse de înfrumusețare. „Vedem cererea masivă de ambalaje din alge marine Sway ca pe o oportunitate de a contribui la promovarea practicilor regenerative, interconectând succesul nostru cu sănătatea oceanelor, a comunităților și a pământului", spune ea.

5. Baterii alimentate cu rugină

Una dintre cele mai mari provocări pentru înlocuirea combustibililor fosili cu surse regenerabile, cum ar fi energia solară și eoliană, este modul de stocare a energiei pentru perioade lungi de timp. Ce faceți pentru a avea energie electrică în zilele în care soarele nu strălucește și vântul nu bate? Bateriile litiu-ion, cum sunt cele din telefoanele mobile și mașinile electrice, sunt scumpe, nu sunt bune pentru stocarea energiei pentru o perioadă lungă de timp și, uneori, explodează.

„Recentele evenimente meteorologice severe, de la valuri de căldură, la cele de frig și ploi, au scos în evidență slăbiciunea rețelei noastre electrice", spune Mateo Jaramillo, cofondator și director executiv al unui start-up din Somerville, Massachusetts, numit Form Energy. „Avem nevoie de tehnologii noi și baterii pentru stocarea energiei, capabile să înmagazineze în mod rentabil electricitatea pentru mai multe zile".

Soluția Form: baterii care stochează energie folosind fier și aer. Atunci când fierul și aerul se combină, formează rugină, un proces care eliberează energie. Aplicând un curent electric pe rugină, aceasta se transformă din nou în fier, reținând energia. Bateriile lui Form se încarcă prin această „ruginire inversă". Ele se descarcă atunci când se pompează aer: fierul se transformă în rugină și energia stocată este eliberată. Ideea bateriilor din fier nu este nouă, dar acestea nu au fost niciodată practice pentru dispozitive mici sau vehicule, deoarece sunt foarte grele. Greutatea ar fi însă o problemă mult mai mică în cazul unor instalații mari și permanente de baterii de fier destinate stocării unor cantități mari de energie de la o centrală electrică. Iar fierul, spre deosebire de litiu, este ieftin, abundent și neexploziv.

Form spune că tehnologia sa poate stoca energia o perioadă mai îndelungată de timp decât în cazul tehnologiei existente - până la 100 de ore - și poate reduce prețul de stocare a energiei electrice de la 50-80 de dolari pe kilowatt/oră, cât este în prezent, la mai puțin de 20 de dolari. Jaramillo spune că acest lucru se datorează faptului că aceste baterii se bazează doar pe materiale abundente, sigure și cu costuri reduse, care pot fi obținute în totalitate în America de Nord.

Cu ajutorul a 760 de milioane de dolari de la investitori, Form construiește o unitate de producție în Virginia de Vest, care urmează să înceapă să funcționeze la mijlocul sau la sfârșitul anului 2024. Jaramillo spune că obiectivele Form sunt „consolidarea rezistenței și securității rețelelor electrice, creșterea fiabilității și siguranței rețelelor, crearea de locuri de muncă bine plătite, beneficii economice pentru comunitățile locale și asigurarea faptului că invențiile care ne asigură viitorul energetic sunt construite chiar în Statele Unite".

„Mărcile mainstream caută cu înfrigurare soluții care să reîmprospăteze planeta".

➤ **Meghan Gunn** *este scriitoare în New York. Urmăriți-o pe X @95gunn*

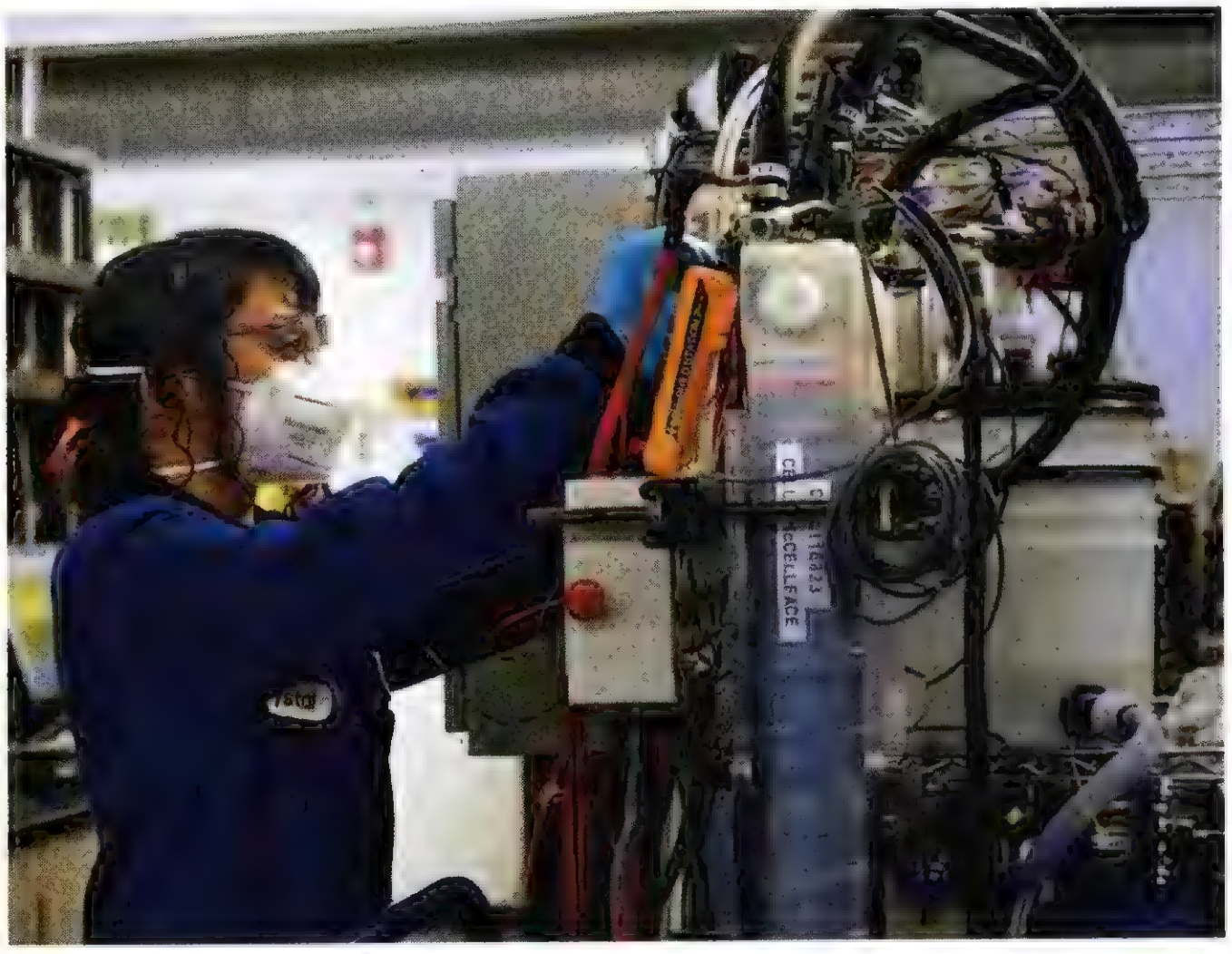

FOTO: FORM ENERGY

METAL GREU
La lucru la Form Energy, un start-up din Somerville, Massachusetts, care dezvoltă baterii electrice din fier.

O CĂLĂTOR

PE MĂSURĂ CE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ȘI NOILE INSTRUMENTE DE IMAGISTICĂ LE OFERĂ CERCETĂTORILOR O MARE CANTITATE DE DATE DESPRE TUMORI, ACEȘTIA CÂȘTIGĂ UNELE BĂTĂLII ÎMPOTRIVA COMPLEXEI BOLI

de Adam Piore

FOTO: GETTY

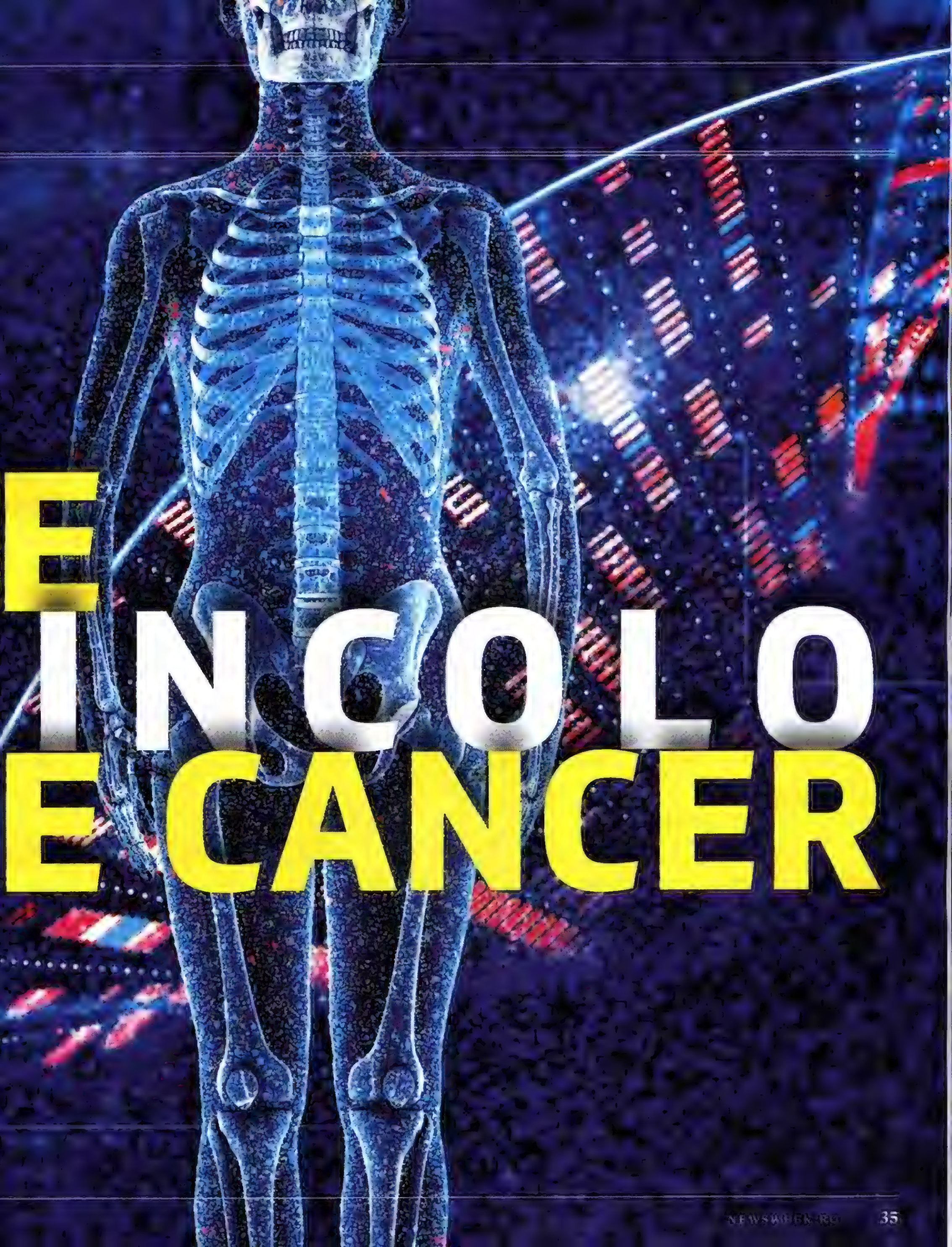
F
IN COLO
E CANCER

Sascha Roth s-a gândit că atunci când ai cancer în colon și în ganglionii limfatici, iar oncologul tău te sună după orele de program, cu două zile înainte de a începe o cură brutală de radioterapie de cinci săptămâni, probabil că nu este o veste bună. Mai ales când primul lucru pe care îl spune este: „Stai jos?".

Roth a fost primul pacient care s-a înscris într-un studiu clinic pentru a testa un nou medicament de imunoterapie, conceput pentru a dezlănțui răspunsul imunitar natural al organismului asupra celulelor tumorale, pe pacienții cu cancere în stadiu incipient. Rezultatele au fost miraculoase: 100% dintre pacienți au intrat în remisie totală - poate că este prima dată când acest lucru s-a întâmplat vreodată în cadrul unui studiu clinic pentru cancer, potrivit lui Luis Diaz, șeful diviziei de oncologie a tumorilor solide din cadrul Departamentului de Medicină al Memorial Sloan Kettering și unul dintre proiectanții studiului. Studiul a sugerat că noile terapii, dacă sunt administrate suficient de devreme, ar putea nu numai să evite necesitatea terapiilor tradiționale, renumite pentru efectele lor secundare brutale, cum ar fi chimioterapia, radiațiile și intervențiile chirurgicale. Acestea ar putea, potențial, să vindece complet boala.

Medicul lui Roth a jubilat: „Am analizat toate scanările, biopsiile – totul", spune ea că i-a spus medicul. „Nu există niciun semn de cancer. Nu putem să vă iradiem știind că nu există cancer în corpul dumneavoastră".

Studiul, publicat anul trecut în *The New England Journal of Medicine*, a electrizat domeniul cercetării în domeniul cancerului și a lăsat să se întrevadă promisiunea unei noi abordări care ar putea ajuta la eliberarea multor oameni de suferința și anxietatea provocate de un flagel care ucide 610.000 de persoane în fiecare an în SUA.

Deocamdată, este doar o promisiune. În ciuda succesului studiului lui Roth și a cercetărilor ulterioare, imunoterapia funcționează doar pentru aproximativ unul din cinci pacienți care o primesc. În plus, medicii nu au cum să spună unui anumit pacient dacă imunoterapia va funcționa - nu există nicio modalitate de a prevedea care dintre ei vor răspunde și care nu (deși unele tipuri de cancer răspund mai bine decât altele).

În ultimele luni, optimismul inițial de după descoperire a cedat în fața acelui vechi sentiment familiar printre cercetătorii în domeniul cancerului: frustrarea. În lupta îndelungată împotriva bolii, unii oncologi au simțit adesea că joacă dame, în timp ce cancerul, cu superputerile sale de schimbare a formei și mutații, joacă „un șah tridimensional", după cum a spus un important cercetător în domeniul bolii. În acest sens, studiul de anul trecut este o privire ispititoare asupra a ceea ce ar putea arăta viitorul - și o reamintire dură a cât de mult mai are de parcurs medicina pentru a face din acest viitor o realitate.

Mulți oncologi subliniază faptul că există multe motive de optimism. Noile tehnologii de imagistică au început recent să ofere oamenilor de știință date precise despre localizarea proteinelor în interiorul și în jurul tumorilor și despre modul în care acestea interacționează între ele. Iar progresele în domeniul inteligenței artificiale le oferă acestora capacitatea de a interpreta avalanșa de date pe care le generează aceste noi aparate de imagistică. Împreună cu tehnologia de secvențiere genetică, care poate determina rapid și ieftin compoziția genetică a tumorilor la fiecare pacient în parte, oamenii de știință obțin acum informații care ar fi fost de neconceput în urmă cu câțiva ani.

„TUMORA NU SE MAI ÎNTOARCE. DIN PUNCT D
ȘI AS

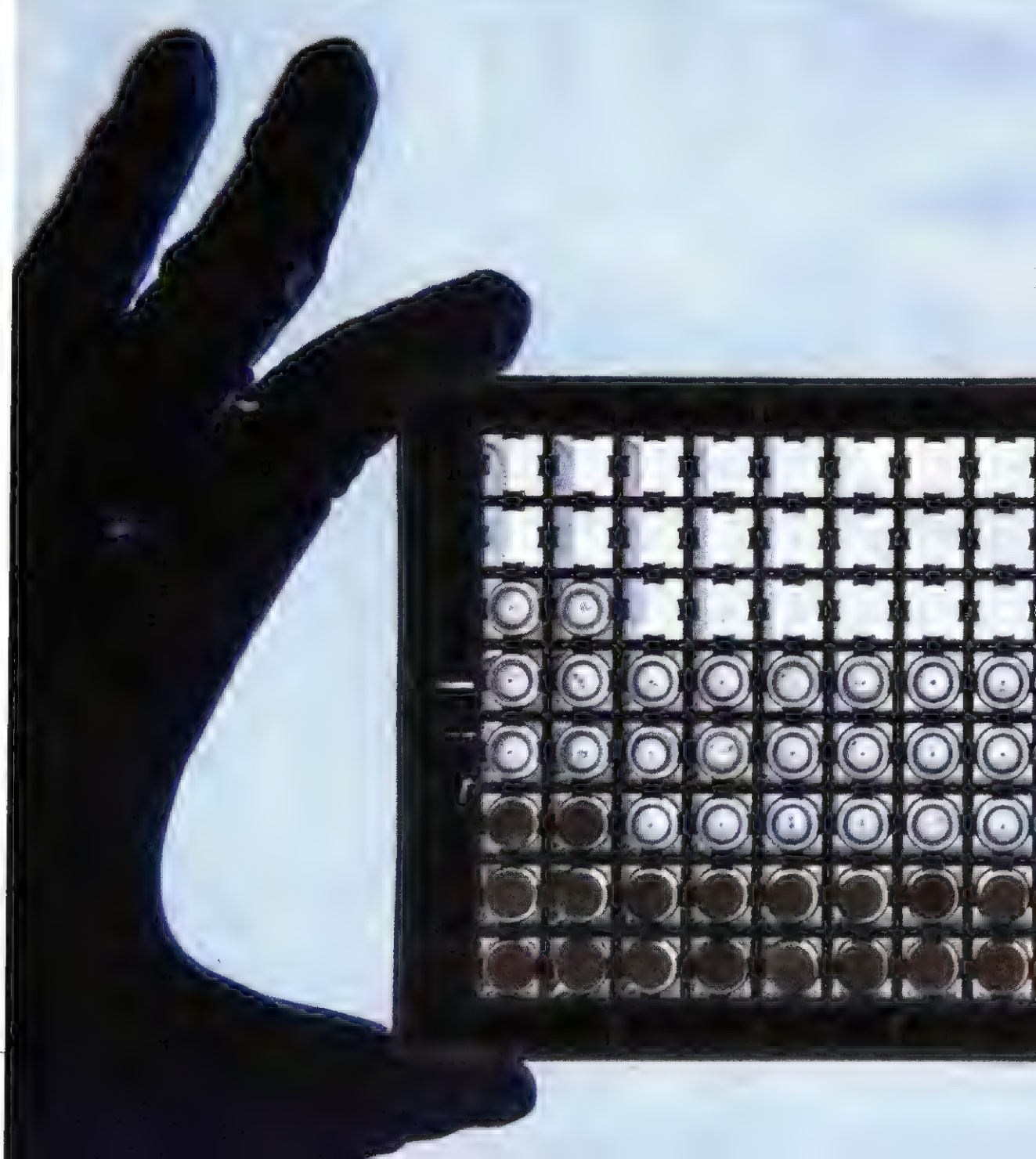

„Acum este posibil să se ia o felie dintr-o tumoare, să se caracterizeze și să se măsoare fiecare celulă în parte și să se producă cantități uluitoare de informații", spune James R. Heath, un bioinginer care conduce Institutul pentru Biologie Sistemică din Seattle. „Aceste modele de inteligență artificială pot concenta aceste seturi de numere fantastic de mari și pot veni cu ipoteze pentru noi. Acest lucru s-ar putea dovedi unul care va transforma radical acest domeniu".

Rezultatele ar putea în curând să îmbunătățească viețile pacienților. Primul medicament anticancer conceput de AI se află acum în teste clinice, iar companiile farmaceutice folosesc inteligența artificială pentru a dezvolta altele. Investițiile în descoperirea de medicamente bazate pe AI au crescut vertiginos. Între 2018 și 2022 s-au triplat, ajungând la 24,6 miliarde de dolari. Succesul remarcabil al testelor pentru cancerul de colon, precum cel care l-a vindecat pe Roth, s-ar putea dovedi a fi o avanpremieră a ceea ce va urma.

VEDERE ȘTIINȚIFIC, ESTE INCREDIBIL DE INTERESANT. NAȘTE O MULȚIME DE ÎNTREBĂRI, DE GENUL: CE NAIBA SE ÎNTÂMPLĂ AICI?".

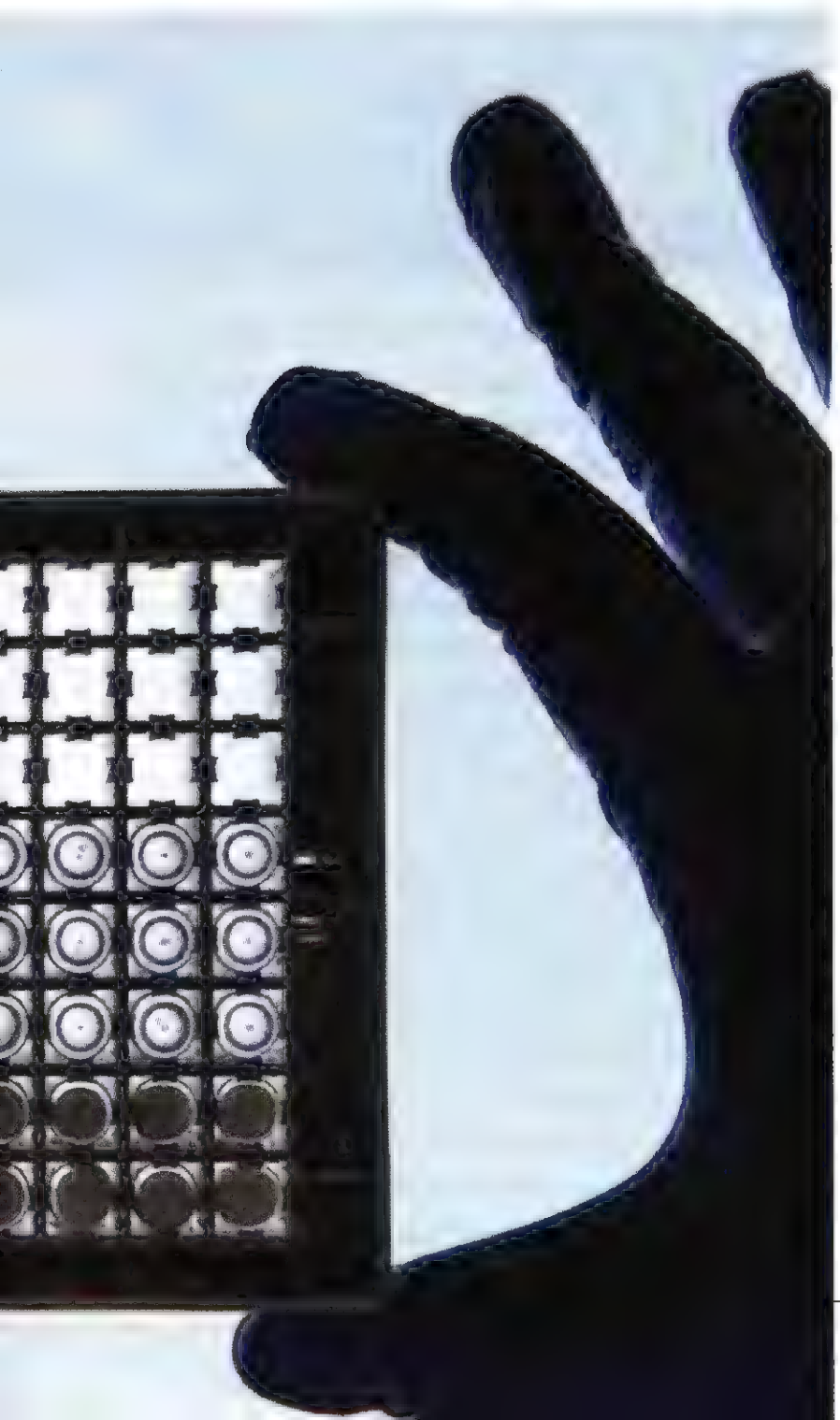

FOTO, DE SUS: SPENCER PLATT/GETTY; DAN KITWOOD/GETTY/CANCER RESEARCH UK

LUPTĂTOR ÎMPOTRIVA CANCERULUI
Sus: Imunologul James Allison a efectuat experimente seminale pe utilizarea sistemului imunitar pentru a lupta împotriva cancerului. Stânga: O placă cu godeuri, pe care oamenii de știință o folosesc pentru a compara celulele care care au fost tratate cu cu cele care nu au fost tratate.

Secretele întunecate ale cancerului

Cancerul este atât de complex încât depășește capacitatea de înțelegere a minții umane. Celulele canceroase suferă mutații în moduri care pot împiedica cele mai bune regimuri de tratament, acționând adesea pentru a opri sistemul imunitar al organismului. Pentru a înțelege cum fac acest lucru și pentru a dezvolta noi metode de a transforma sistemul imunitar uman în procesul de apărare împotriva cancerului, va fi necesar să obținem date reale la nivel de molecule despre ceea ce face unui anumit pacient la un moment dat.

Cu toate acestea, timp de zeci de ani, cercetătorii în domeniul cancerului au avut parcă o privire limitată, lucrând cu o capacitate redusă de a spune ce se întâmplă cu boala pe care încercau să o trateze. Lupta împotriva cancerului este o poveste a ridicării treptate a acestor limitări de înțelegere a bolii.

Până la sfârșitul secolului XX, mulți oameni de știință nu credeau că sistemul imunitar al organismului ar putea ajuta împotriva cancerului. Deși apreciau puterea miliardelor de celule ale sistemului imunitar care circulă prin corpul uman ca o armată în căutare de interlopi microscopici, mulți ajunseseră la concluzia că celulele canceroase erau prea asemănătoare cu cele umane sănătoa-

se pentru ca sistemul imunitar să le recunoască drept invadatori. Această asemănare este motivul pentru care atât de multe tratamente împotriva cancerului - cum ar fi mastectomia radicală, radioterapia și chimioterapia - se bazează pe distrugerea celulelor sănătoase împreună cu cele maligne.

Cu toate acestea, în momentul în care Luis Diaz a sosit la John Hopkins Medical School la începutul anilor 1990, oamenii de știință descopereau deja modalități de a ținti celulele canceroase. Diaz a lucrat în laboratorul lui Bert Vogelstein, un genetician-pionier în domeniul cancerului, care a ajutat la demonstrarea faptului că multe tipuri ale bolii se dezvoltă ca urmare a unor mutații în gene specifice, numite oncogene. Acestea reglează în mod normal creșterea și proliferarea celulară, împreună cu probleme în alte gene, cunoscute ca supresoare de tumori, și care acționează pentru a distruge genele defecte. De atunci, el și colegii săi au catalogat sute de mutații unice pentru diferite forme de cancer.

Cu această capacitate de a identifica caracteristicile genetice unice ale celulelor canceroase, oamenii de știință au început să dezvolte terapii pentru a le distruge. În 2001, FDA a aprobat Gleevec, primul medicament care a vizat proteinele cauzate de o mutație specifică într-un anumit tip de cancer - o anomalie genetică întâlnită în leucemia mieloidă cronică, o formă malignă rară de cancer al sângelui. Medicamentul, care a neutralizat proteinele care provocau proliferarea necontrolată a celulelor,

ENIGMA PE O LAMELĂ
Jos: Un om de știință se uită prin ocularul unui microscop și se gândește la misterele conținute într-o pată de celule canceroase.

a crescut rata de supraviețuire la 10 ani la 80%, de la mai puțin de 50%. De atunci, a urmat o întreagă clasă de noi terapii genetice țintite, care au crescut dramatic ratele de supraviețuire în cazul anumitor tipuri de cancer.

Cu toate acestea, multe cancere pot păcăli această strategie prin mutații în diferite forme în timpul tratamentului. O terapie ar funcționa pentru o vreme, dar eficacitatea sa ar scădea în timp, până în punctul în care boala ar reveni în forță. În cele mai multe cazuri, oamenii de știință nu aveau încă date despre modul în care aceste mutații progresau. Chiar și atunci când aveau, nu dispuneau de inteligența artificială necesară pentru a interpreta datele. Din această cauză, oncologul Ira Mellman a fost determinată să spună că această boală joacă „șah tridimensional".

„Este ca și cum tumora ar avea această abilitate, o capacitate infinită de a se adapta la noi medii", spune Mellman, vicepreședinte al imunologiei cancerului la Genentech, o companie de biotehnologie cu sediul în

„ACUM ESTE POSIBIL SĂ SE IA O BUCATĂ DINTR-O TUMOARE, SĂ STUDIEM ȘI SĂ MĂSURĂM FIECARE CELULĂ ÎN PARTE ȘI SĂ PRODUCEM REZULTATE ULUITOARE FOLOSIND CANTITĂȚI UIMITOARE DE INFORMAȚII".

San Francisco și producător al Herceptin și Avastin, două dintre cele mai eficiente terapii țintite.

„Noi, ca oncologi, încă nu avem suficiente instrumente pentru a răspunde".

În mod fortuit, însă, în momentul în care limitele noilor terapii genetice țintite deveneau clare, o serie de experimente seminale efectuate de pionierul-imunolog James Allison a reînviat ideea de imunoterapie și a oferit ceea ce mulți cred că se va dovedi în cele din urmă a fi soluția ideală. Până la începutul anilor 1990, Allison a identificat o serie de proteine minuscule de pe suprafață, cunoscute sub numele de „receptori", care acționează ca niște antene microscopice, capabile să recunoască particule străine numite „antigene", să se lege de ele și apoi să inițieze un atac. Allison identificase deja un receptor cheie, numit CD28, care funcționa ca un întrerupător, activând celulele T pentru a ataca. La începutul anilor 1990, laboratorul imunologului Jeff Bluestone de la UC San Francisco a descoperit că o altă proteină numită CTLA-4 dezactivează celulele T, acționând ca un întrerupător molecular care oprește atacurile.

FOTO. DIN STÂNGA: DAN KITWOOD/GETTY/CANCER RESEARCH UK: SAUL LOEB/AFP/GETTY

Proteina CTLA-4, a arătat el, îndeplinește o funcție importantă: protejează organismul de un sistem imunitar prea zelos, care ar putea provoca daune propriilor celule dacă ar fi lăsat să funcționeze necontrolat. În timp ce Bluestein s-a concentrat pe utilitatea acestei descoperiri în lupta împotriva bolilor autoimune, Allison a avut o idee diferită. Prin dezvoltarea unui medicament care să neutralizeze CTLA-4, el s-a întrebat dacă ar putea fi capabil să supraalimenteze răspunsul organismului la cancer.

Pentru a afla, Allison a injectat un anticorp CTLA-4 în șoareci ciuruiți de tumori canceroase. Anticorpul a fost conceput să caute CTLA-4, să se lipească de el și să blocheze comutatorul, astfel încât să nu mai poată opri celulele T. Tehnica a funcționat mai bine decât și-a imaginat Allison. Acum știm de ce: multe cancere dezvoltă mutații care folosesc CTLA-4 pentru a opri răspunsul imunitar.

Experimentul lui Allison a fost printre primele care au demonstrat că este posibil să contracareze mutațiile cancerului, intervenind în meciul de șah molecular dintre apărarea organismului și tumorile canceroase. În anul 2000, medicii au administrat anticorpii lui Allison unui număr de 14 pacienți afectați de melanom metastatic în fază terminală, dintre care majoritatea se aflau în îngrijire la ospiciu. Trei dintre pacienți au intrat în remisiune completă. Primul tratament de imunoterapie pentru melanom a fost aprobat în 2011.

Tratamentul a inaugurat o nouă paradigmă în tratamentul cancerului. În anii care au urmat, oncologii aveau să descopere mai multe alte întrerupătoare de circuite celulare care puteau fi bruiate cu medicamente. Acestea puteau fi utilizate în diferite forme de cancer - inclusiv în cancerul de vezică urinară, de sân, de cap, de gât, limfomul Hodgkin, de rinichi, melanom și cancerul pulmonar fără celule mici - de obicei în combinație cu chimioterapia.

Dar au rămas întrebări persistente. De ce a funcționat imunoterapia doar la doi dintre cei 14 pacienți din acel studiu inițial? Întrebarea de astăzi este alta. De ce funcționează imunoterapia, în general, în anumite tipuri de cancer și numai în anumite cazuri?

Un milion de alte trucuri

În anii 2010, Diaz și colegii săi de la Johns Hopkins au speculat că ar putea exista mai mulți factori care să influențeze răspunsul anumitor tipuri de cancer la terapiile medicamentoase. Ei începuseră să realizeze că evoluția cancerului este influențată de o multitudine de factori care, după părerea multor cercetători, vor necesita, în cele din urmă, inteligența artificială pentru a fi deslușiți.

Un factor, în special, a ieșit în evidență pentru Diaz și colegii săi. Medicamentele păreau să funcționeze cel mai bine în cancerele caracterizate de un număr anormal de mare de mutații, cum ar fi melanomul și cancerul pulmonar. (În cazul melanomului, mutațiile sunt cauzate de expunerea la lumina soarelui; în cazul cancerului pulmonar, de expunerea la fumul de țigară). Ideea avea sens, deoarece mutațiile ar fi susceptibile de a atrage atenția sistemului imunitar, care este conceput pentru a vâna agenții patogeni cu aspect străin care nu au ce căuta în corpul uman. În aceste cancere, au teoretizat ei, celulele T erau pregătite să atace - dar cancerul le imobilizase înainte, prin activarea întrerupătorului CTLA-4 al lui Allison. Medicamentele au reactivat celulele T.

Diaz a găsit o modalitate de a testa această teorie în timpul unei întâlniri întâmplătoare dintr-un lift. Colegul său, Drew Pardoll, conducea primul studiu clinic de amploare care testa eficacitatea noilor medicamente de imunoterapie pe pacienții cu cancer de colon. Pardoll îi spusese lui Diaz că niciunul dintre pacienții înscriși în

VERIFICAREA STĂRII DE SĂNĂTATE

Deasupra: Medicii compară scanările CT ale unui pacient cu cancer, luate înainte de și după tratament, pentru a vedea dacă medicamentele administrate acestuia au funcționat și, în caz afirmativ, pentru a stabili în ce măsură au fost eficiente în a provoca reducerea tumorilor.

studiu nu răspunsese la terapie. Mai târziu, în lift, acesta a menționat întâmplător că se înșelase: un singur pacient răspunsese.

Lui Diaz i s-a aprins un beculeț. L-a întrebat pe Pardoll dacă, din întâmplare, pacientul avea o afecțiune rară care, la cinci la sută dintre pacienții cu cancer de colon, face ca tumorile lor să dezvolte un număr neobișnuit de mare de mutații genetice.

Afecțiunea, cunoscută sub numele de sindromul Lynch, a apărut din cauza unei deficiențe a mașinăriei celulare care corectează mutațiile din celule care se acumulează pe măsură ce acestea se divid. În timp ce tumorile colorectale normale au aproximativ 70 de mutații, cele cu sindromul Lynch au, în medie, 1.700 de mutații. Pardoll a confirmat ulterior că bănuiala lui Diaz era corectă: singurul pacient care a răspuns la terapie avea sindromul Lynch. „Ne-a gândit să testăm ipoteza", spune el.

În 2013, Diaz a lansat primul din mai multe studii clinice, căutând pacienți în stadii finale ale cancerului metastatic. El a înrolat 32 de pacienți cu cancer colorectal și nouă cu alte tipuri de tumori solide. Rezultatele au fost remarcabile: patruzeci la sută dintre pacienții cu cancer de colon și 71 la sută dintre cei cu alte tipuri de cancer au răspuns la medicamente. Niciunul dintre cei care nu aveau probleme în corectarea mutațiilor ADN nu a răspuns...

Diaz a extins studiul pentru a include 86 de pacienți cu 12 tipuri diferite de cancer, toți având „cancere cu deficit de reparare a nepotrivirii", afecțiune cauzată de sindromul Lynch, în care organismul a pierdut capacitatea de a corecta un anumit tip de eroare în replicarea ADN-ului (sindromul Lynch se referă la forma ereditară a afecțiunii, dar aceasta se poate dezvolta și din cauza unor mutații care apar după naștere). De data aceasta, în loc să recruteze pacienți cu cancer metastatic care se îndreptau spre ospiciu, el s-a concentrat pe recrutarea de pacienți recent diagnosticați cu tumori metastatice. Rezultatul: trei sferturi dintre pacienți au răspuns, iar 18 au intrat în remisiune completă.

Rezultatele, publicate în 2017 în revista *Science*, împreună cu rezultate similare în alte patru studii, au determinat FDA să aprobe medicamentul ca tratament pentru toate tipurile bolii în stadiu avansat. Este vorba despre „cancere cu deficiențe de reparare a nepotrivirii", indiferent de locul din organism în care a apărut boala. Aceasta a fost prima aprobare „agnostică față de tumori" din istoria agenției. De atunci, FDA a aprobat alte trei

CAZAN CU BULE
Jos: Un tehnician de laborator care lucrează la terapia celulară cu celule receptoare de antigen chimeric (CAR-T), care creează echivalentul unor rachete ghidate, concepute pentru a căuta celulele canceroase ale unui pacient și pentru a le distruge.

FOTO, DIN STÂNGA: GERARD JULIEN/AFP/GETTY; PAUL J. RICHARDS/AFP/GETTY

terapii tumor-agnostice pentru cancer - larotrectinib, entrectinib și dostarlimab. Diaz a fost frapat de cât de bune au fost rezultatele prin simpla tratare a pacienților puțin mai devreme.

Așa că, în 2017, când s-a mutat la Memorial Sloan Kettering, a început împreună cu expertul în cancer rectal Andrea Cercek să discute ideea de a încerca această abordare pe pacienții cu cancer în stadiu incipient. Ar fi fost, în unele privințe, o decizie îndrăzneață. În mod tradițional, imunoterapiile experimentale fuseseră rezervate pentru acea treime de pacienți cu boală metastatică, în care cancerul a început să se răspândească de la locul inițial al tumorii. Celelalte două treimi au primit instrumentele tradiționale de radioterapie, chimioterapie și intervenție chirurgicală.

Dar dezavantajele acestor tratamente erau atât de mari pentru pacienții cu cancer colorectal - infertilitate, afectarea funcției sexuale și îndepărtarea rectului - încât Cercek și Diaz au fost de acord că noua abordare merită o încercare. Rezultatele au depășit chiar și cele mai nebunești așteptări ale acestuia. „Fiecare a evitat chimioterapia, radioterapia și intervenția chirurgicală. Și probabil că partea cea mai interesantă acum este că trei dintre aceste paciente au avut copii", spune el. Dar, așa cum se întâmplă adesea în cazul cancerului, chiar și succesul ridică multe întrebări noi. În primul rând, de ce a fost această terapie atât de reușită?

„ESTE CA ȘI CUM TUMORA AR AVEA ACEASTĂ ABILITATE, O CAPACITATE INFINITĂ DE A SE ADAPTA LA NOI MEDII PRIN MUTAȚII. NOI, ÎN CALITATE DE ONCOLOGI, ÎNCĂ NU AVEM SUFICIENTE INSTRUMENTE PENTRU A RĂSPUNDE".

„Tumora nu se mai întoarce", spune Diaz. „Din punct de vedere științific, acest lucru este incredibil de interesant. Și asta scoate la iveală o mulțime de întrebări, cum ar fi: ce naiba se întâmplă aici?".

Tratarea precoce a cancerului este în mod clar un factor, dar asta nu explică în întregime, spune Diaz. El nu este sigur ce a făcut diferența, dar are câteva idei. Tumorile mai tinere au mai puțin timp pentru a dezvolta mutații și pentru a se înfige în țesuturile înconjurătoare, modificându-le în moduri care ar putea face mai greu pentru celulele imunitare să ajungă la ele. De asemenea, se știe că unele țesuturi, cum ar fi oasele, ficatul și creierul, au „polițiști de trafic" imunitar protectori, numiți celule supresoare mieloide, concepute pentru a ține sub control răspunsurile imune. Este posibil ca localizarea cancerului în rect să permită un răspuns imunitar foarte puternic?

DESCOPERIRE ÎN DOMENIUL CANCERULUI
Sus: Bert Vogelstein, un genetician-pionier în domeniul cancerului, a contribuit la demonstrarea faptului că multe tipuri ale bolii se dezvoltă ca urmare a unor mutații în gene specifice, numite oncogene, care reglează în mod normal creșterea și proliferarea celulară.

Vecinătăți rele

Unul dintre cele mai promițătoare domenii de investigație în oncologie este ideea că „micro-mediul" tumoral - ecosistemul de proteine și alte molecule care înconjoară tumorile individuale - poate fi un factor cheie în determinarea eficacității terapiilor imune. Luarea în considerare a micro-mediului tumoral sporește foarte mult complexitatea problemei. Nu doar miliardele de proteine sunt importante, ci și toate modurile în care acestea interacționează între ele. Și acest lucru pune accentul pe noile tehnologii de imagistică care pot vedea în acest micro-mediu.

Padmanee Sharma, imunolog și oncolog la MD Anderson Cancer Center din Houston, Texas, a experimentat pe propria piele puterea noilor tehnologii. În 2012, Sharma, un colaborator de lungă durată al lui Allison (cei doi sunt, de asemenea, căsătoriți), a început să catalogheze mii de proteine prezente în probele de țesut prelevate din tumorile pacienților înscriși în studiile clinice. Ideea era de a găsi noi molecule asociate cu tumorile „fierbinți" - cele în care celulele T pătrund și atacă cancerul - și cu tumorile „reci", cele în care celulele imunitare nu reușesc să se impună. Aproape imediat au identificat o moleculă, numită costimulator inductibil al

UN VACCIN PENTRU CANCER?

Testele clinice pentru o protecție împotriva unor forme de cancer sunt promițătoare. – *Adam Piore*

Cercetătorii în domeniul cancerului extind granițele înțelegerii științei de bază a bolii. Companiile de biotehnologie folosesc ceea ce au învățat deja pentru a mobiliza sistemul imunitar uman împotriva cancerului.

Una dintre cele mai interesante evoluții este dată de vaccinurile împotriva cancerului. Oamenii de știință folosesc inteligența artificială pentru a identifica mutațiile din tumorile canceroase pe care sistemul imunitar le poate recunoaște. Apoi creează vaccinuri personalizate concepute pentru a pregăti sistemul imunitar al pacientului să le vâneze și să le distrugă. În 2017, Moderna, în parteneriat cu gigantul farmaceutic Merck, a anunțat că intenționează să înceapă testele pe oameni cu un vaccin personalizat care vizează tumorile solide. Pentru a crea un vaccin specific pentru fiecare pacient, ei încep prin secvențierea ADN-ului celulelor sănătoase și a celor canceroase ale pacientului. Prin compararea celor două, ei identifică sute, și uneori mii, de mutații în celulele canceroase. Apoi, ei folosesc inteligența artificială pentru a alege 34 de mutații la fiecare pacient care au cele mai mari șanse să provoace un răspuns puternic din partea sistemului imunitar.

Pentru a antrena algoritmii, companiile au încheiat parteneriate cu centre medicale universitare pentru a avea acces la mostre de biopsie. IA preia, de asemenea, principiile de bază ale imunologiei despre care dintre caracteristicile proteinelor și aminoacizilor sunt cel mai ușor de detectat de către celulele imunitare ale organismului.

Pe baza acestor informații, compania creează apoi un vaccin ARN personalizat care, atunci când este injectat într-un pacient, declanșează un răspuns major, determinând organismul să producă o armată de celule imunitare special concepute pentru a căuta și ataca celulele care exprimă oricare dintre cele 34 de proteine. Vaccinurile cu ARN, care au fost utilizate pentru a dezvolta serul împotriva COVID-19, introduc instrucțiuni în celule care le determină să producă o proteină specifică asociată cu un virus sau o tumoare (dar nu virusul sau tumora în sine). Vaccinul determină organismul să genereze o cantitate suficientă de proteină astfel încât sistemul imunitar să o detecteze, să o identifice ca fiind străină și să înceapă să producă celule imunitare concepute pentru a o căuta și a o distruge.

Abordarea companiei se bazează pe „convingerea profundă că sistemul imunitar poate învinge cancerul", a declarat pentru *Newsweek*, Stéphane Bancel, directorul general al Moderna. Această convingere se bazează pe un fapt simplu: la persoanele sănătoase, sistemul imunitar ucide în mod obișnuit celulele canceroase înainte ca acestea să devină tumori. Acesta este motivul pentru care, spune el, este mai logic să se conceapă tratamente bazate pe semnătura genetică a cancerului vizat decât abordarea tradițională de a viza cancerul în funcție de partea corpului în care se găsește.

„Ceea ce știm astăzi, și nu știam în urmă cu 20 de ani, este că maladia numită cancer este întotdeauna o boală a ADN-ului și este cauzată de mutații",

spune el. „Oamenii obișnuiau să se gândească la cancer ca la o boală descrisă în funcție de organul în care se prezenta. Dar o descriere a organului nu vă spune nimic despre mecanismul care a condus acest cancer și despre genele care conduc această boală, precum și despre răspândirea și creșterea acesteia".

În iunie, Moderna și Merck au raportat că aproximativ 68% dintre pacienții cu melanoame în stadiile 3 și 4 au răspuns pozitiv la vaccinuri; 32% dintre aceștia, fie au văzut cum cancerul lor continuă să se răspândească după tratament, fie au murit. Prognosticul se va îmbunătăți, de asemenea, spune el, pe măsură ce oamenii de știință vor afla mai multe.

„Nu știm încă de ce vaccinul funcționează la unii oameni și la alții, nu", spune el. „Sunt atât de multe lucruri pe care încă nu le știm despre sistemul imunitar. Dar sunt destul de optimist. Aproape în fiecare săptămână apare o nouă lucrare sau o nouă perspectivă care ajută domeniul".

Genentech, o companie de biotehnologie cu sediul în San Francisco, dezvoltă, de asemenea, un vaccin conceput pentru a ataca tumori individuale. Aceasta a încheiat un parteneriat cu BioNTech, care, la fel ca Moderna, a obținut recunoaștere la nivel mondial pentru rolul său în crearea vaccinurilor mRNa în timpul pandemiei.

În luna mai, Ira Mellman, vicepreședintele departamentului de imunologie a cancerului din cadrul Genentech, și colaboratorii săi au publicat un studiu

„NU ȘTIM ÎNCĂ DE CE VACCINUL FUNCȚIONEAZĂ LA UNELE PERSOANE ȘI LA ALȚII, NU. EXISTĂ ATÂT DE MULTE LUCRURI PE CARE ÎNCĂ NU LE ȘTIM DESPRE SISTEMUL IMUNITAR".

în revista *Nature* care detaliază efectul vaccinului lor asupra a 16 persoane cu unul dintre cele mai frecvente și mai mortale tipuri de cancer pancreatic, care are o rată de supraviețuire la cinci ani de aproximativ 12%. Vaccinurile au activat celulele T capabile să recunoască cancerul pancreatic la jumătate dintre pacienți.

La un an și jumătate după tratament, toți acești pacienți au rămas fără cancer; celulele T ale unui pacient, produse de vaccin, par să le fi eliminat pe cele tumorale care se răspândiseră în ficat. În schimb, în cazul celor opt pacienți al căror sistem imunitar nu a răspuns la vaccin, cancerul lor a revenit, în medie în mai puțin de un an. Luna trecută, un studiu clinic de fază II a început să înroleze primii 260 de pacienți în aproape 80 de locații din întreaga lume. Se așteaptă ca aceste cifre să continue să se îmbunătățească în anii următori.

celulelor T, care face ca acestea să aibă mult mai multe șanse să atace tumorile. Dar identificarea prezenței unor molecule specifice nu vă poate duce decât până la un anumit punct.

În 2018, Garry Nolan, un imunolog de la Universitatea Stanford, a inventat o tehnologie de imagistică pentru a afla cu exactitate unde se află aceste proteine într-o tumoare - cu alte cuvinte, pentru a cartografia micro-mediul celulelor canceroase. Denumită CODEX (de la co-detecție prin indexare), tehnologia le permite cercetătorilor, pentru prima dată, să urmărească unde sunt dispuse aceste proteine individuale în spațiu și cum interacționează între ele.

Nolan a folosit „etichete" sensibile la lumină atașate la anticorpi concepuți să caute și să se atașeze la proteine specifice (cum ar fi CTLA-4, ICOS sau oricare dintre celelalte proteine prezente pe suprafața celulelor imune sau eliberate de celulele canceroase). Fiecare dintre aceste etichete de anticorpi va deveni fluorescentă ca răspuns la anumite lungimi de undă de lumină. Peste proba de tumoră sunt suprapuse o serie de coduri de bare ADN care sparg proba într-un model de grilă gigantică, ca o tablă de tic-tac-toe. Fiecare dintre aceste pătrate tic-tac-toe este expus la o secvență de diferite lungimi de undă de lumină. Tehnologiile de formare a imaginilor înregistrează ce proteine au devenit fluorescente ca răspuns la fiecare lungime de undă și unde se află acestea în modelul de grilă cu coduri de bare. Aceste răspunsuri sunt apoi suprapuse și utilizate pentru a construi o hartă precisă a proteinelor prezente și a locului în care acestea sunt dispuse unele față de altele.

Datele privind modul în care sunt poziționate proteinele într-o tumoare și modul în care acestea interacționează între ele dezvăluie deja câteva informații surprinzătoare. Multe răspunsuri imune sunt precedate de un fenomen specific și bine observat în ganglionii limfatici ai organismului: celulele T se întâlnesc cu un alt tip de celulă imunitară numită celulă B. Cele două celule cheie „fac schimb de informații despre prezența invadatorilor străini în organism", astfel încât să știe ce ținte să atace, spune Sharma.

Cu ajutorul CODEX, Sharma a reperat același fenomen microscopic - de obicei observat doar în ganglionii limfatici - care apare în micro-mediile tumorale asociate cu un răspuns imunitar eficient. Chiar în afara tumorii, celulele T și celulele B s-ar grupa împreună și ar forma ceea ce oncologii numesc „structuri limfoide terțiare", un fel de cartier general mobil care pare a fi locul unde sistemul imunitar își organizează un răspuns puternic și de succes. „Nu este ceva ce ne-am imaginat până acum",

a spus ea. „Dar acești agenți de imunoterapie pot crea aceste structuri limfoide terțiare. Și apoi acest lucru pare să fie corelat cu pacienții care răspund la terapie. Ceea ce ridică o mulțime de întrebări interesante. Care sunt semnalele care conduc structurile limfoide terțiare? Vă puteți imagina dacă aș înțelege care sunt aceste semnale? Nu aș putea face ca tumora fiecărui pacient să formeze aceste structuri?".

Cu alte cuvinte, dacă Sharma ar putea înțelege semnalele microscopice care determină celulele T și celulele B să conveargă chiar în afara tumorii și să formeze aceste cartiere generale mobile, ar putea crește foarte mult probabilitatea ca sistemul imunitar să lanseze un atac de succes.

La Stanford, Nolan a folosit, de asemenea, CODEX pentru a obține noi informații despre modul în care unele tumori din cancerele de cap și gât împiedică celulele T să le atace. Pe imagini, el a reperat bariere groase formate din tipuri de proteine structurale care formează țesuturile conjunctive și scheletul celulelor care alcătuiesc corpul nostru. Aceste macromolecule, care alcătuiesc ceea ce se numește matrice extracelulară, pot împiedica celulele imune să se infiltreze în tumori. Această perspectivă sugerează o nouă modalitate de a stimula răspunsul imunitar prin introducerea unor enzime concepute pentru a degrada aceste bariere. Este o teorie interesantă pe care Nolan dorește să o testeze.

Aceste observații sunt doar începutul a ceea ce oamenii de știință vor putea afla din cantitatea uluitoare de date - literalmente, milioane de variabile - pe care CODEX le poate produce. În teorie, CODEX face posibilă ingineria inversă, până la moleculă, a tot ceea ce se întâmplă în interiorul unei tumori.

Inteligența artificială intervine în digerarea a nenumărate cantități de date CODEX. Inteligența artificială devine rapid un instrument central în cercetarea cancerului. IA ar putea identifica ce celule sau combinații de celule sunt asociate cu pacienții care răspund la tratamente și pacienții care nu răspund la acestea. Ar putea apoi să sugereze soluții - și chiar să conceapă medicamente care să elimine ceea ce împiedică sistemul imunitar al unui pacient să învingă cancerul.

„Ați căuta pacienții care nu răspund, apoi ați intra și ați spune, bine, ce celule sunt în jurul celulelor T?", spune Heath de la Institutul pentru Biologie Sistemică.

Deja unele companii folosesc inteligența artificială pentru a cerceta datele relevante despre cancer. La Insilico Medicine, fondată în 2014, inginerii informaticieni și-au antrenat IA pe date disponibile public, inclusiv pe mostre de biopsie de la sute de mii de pacienți. Compania poate acum să clasifice 20 000 de gene în funcție de contribuția lor specifică la cancer și să modeleze căile biologice pentru a vedea care sunt cele care conduc cancerul, care ar putea cauza boala și unde ar putea funcționa cel mai bine medicamentele pentru a o combate. În luna februarie a anului trecut, compania a identificat, sintetizat și testat 71 de molecule mici, fiecare cu o structură unică concepută pentru a bloca un semnal cheie „nu mă mânca" folosit de tumori pentru a evita detectarea imunitară. Cei mai promițători candidați au intrat recent în faza inițială a studiilor clinice.

În prezent, compania lucrează la miniaturizarea laboratorului său robotic complet automatizat și condus de inteligență artificială, care are o suprafață de 1.600 de metri pătrați și șase camere. Numit Lifestar One, se speră transformarea sa într-o unitate mobilă, cu două camere, care poate fi amplasată la fața locului, în spitale, pentru a oferi terapii personalizate pentru fiecare pacient în parte, pe baza profilului tumoral al acestuia, și pentru a valida fiecare terapie prin testarea acesteia pe culturi de țesut uman sau pe șoareci de laborator. Roboții ar urma să efectueze toate activitățile de amestecare și de laborator. Proiectul reprezintă o posibilă modalitate de a răspunde rapid la boală cu contramăsuri eficiente - oferindu-le medicilor o șansă de a învinge cancerul la șah tridimensional.

„ESTE UN SENTIMENT PE CARE ÎȚI DOREȘTI SĂ ÎL AI DIN NOU ȘI DIN NOU. ESTE INCREDIBIL".

Urmărirea

Medicina împotriva cancerului a avut atât de multe momente dezamăgitoare în ultimele decenii, încât poate părea o urmărire don quijotească. Dar domeniul a făcut progrese substanțiale. Rata globală a deceselor cauzate de cancer, ajustată în funcție de vârstă, a crescut constant în SUA pe parcursul celei mai mari părți a secolului al XX-lea și a atins un vârf în 1991, de 215 decese la 100.000 de persoane. În 2020, rata de deces a scăzut cu 33%, ajungând la aproximativ 144 la 100.000 de persoane - cu aproape patru milioane de decese mai puțin în decursul acestei perioade de 29 de ani. Reducerea fumatului explică o parte din aceste îmbunătățiri, dar nu toate. Un alt factor a fost reprezentat de progresele în materie de tratament și de depistare timpurie - în mare parte în ceea ce privește cancerul pulmonar, colorectal, de sân și de prostată, cele mai frecvente tipuri de cancer.

ESTE O BESTIE
Cancerul, cu superputerile sale de mutație, este, după cum a spus un cercetător, un joc de „șah tridimensional".
Sus: Tehnicile dezvoltate în cercetarea cancerului au fost folosite pentru a lupta împotriva COVID-19.

FOTO: ALEXANDRA BEIER/GETTY

Diaz și Sharma consideră că cea mai bună șansă de a reduce rata mortalității constă în detectarea timpurie - atunci când cancerul a avut mai puține șanse de a acumula mutații, de a se izola într-un micro-mediu inaccesibil și de a se deghiza cu ajutorul unor tehnici pe care oamenii de știință abia încep să le înțeleagă.

Studiul MSK privind cancerul colorectal este doar unul dintre cele câteva din ultimele luni care au demonstrat că noile medicamente de imunoterapie par să funcționeze mult mai bine în unele cancere în stadiu incipient decât se aștepta oricine. Atât de bine, încât a fost evitată necesitatea intervențiilor chirurgicale și a radiațiilor, au permis conservarea organelor și au provocat remisiuni complete. În ultimii ani, oamenii de știință, precum dr. Vogelstein și colegii săi, au pus la punct teste de diagnosticare din ce în ce mai sensibile, care pot detecta fragmente microscopice de ADN asociate cu cancerul în sânge, cu luni și chiar ani înainte ca acestea să devină evidente.

FDA a aprobat biopsiile lichide, care pot detecta fragmente mici de ADN din celulele tumorale moarte sau descompuse. Testele sunt acum cel mai frecvent utilizate pentru a monitoriza succesul unor tratamente împotriva cancerului și pentru a studia evoluția bolii la pacienții cu cancer pulmonar, mamar, de prostată, colorectal, ovarian și alte tipuri de cancer solid. Deoarece cantitatea de ADN tumoral din sistemul circulator scade pe măsură ce tumorile se micșorează, acestea nu sunt încă suficient de sensibile, fiabile sau specifice pentru a fi utilizate pentru depistarea sau diagnosticarea cancerelor. Dar s-au arătat promițătoare ca instrumente de diagnosticare în unele studii în fază incipientă aflate în curs de desfășurare. În unele cazuri, IA joacă un rol în interpretarea datelor de diagnosticare. Mulți oncologi cred și speră că depistarea precoce va transforma în cele din urmă perspectivele de tratament pentru multe tipuri de cancer în anii următori.

Nu se știe când - și dacă - abordările imunoterapeutice vor oferi o opțiune de tratament eficientă pentru majoritatea pacienților cu cancer. Diaz este sceptic. El crede că unele tipuri de cancer probabil nu vor răspunde niciodată la imunoterapie. Dar el nu este cinic. El și echipa sa au folosit recent testele genetice pentru a identifica pacienții cu sindromul Lynch înainte ca aceștia să dezvolte cancer. Când au aplicat protocolul de imunoterapie acestor pacienți, au demonstrat că pot preveni apariția cancerului cu totul. Lucrarea a fost publicată în octombrie în *Nature Medicine*. Între timp, Diaz sărbătorește fiecare pacient din studiile sale care este suficient de norocos să răspundă la tratamentele de imunoterapie. „Este un sentiment pe care îți dorești să îl trăiești din nou, și din nou", spune el. „Este de necrezut".

Dolly

de **H. ALAN SCOTT**

INTERVIUL Newsweek

Rock$!

REGINA MUZICII COUNTRY VORBEȘTE DESPRE NOUL EI ALBUM, DESPRE CARIERA EI IEȘITĂ DIN TIPARE ȘI DESPRE DRAGOSTEA PENTRU PIETRE PREȚIOASE

FOTO: VIJAT MOHINDRA/COURTESY OF BUTTERFLY RECORDS

Un lucru amuzant s-a întâmplat anul trecut, când legenda muzicii country Dolly Parton a fost nominalizată pentru includerea în Rock & Roll Hall of Fame. A refuzat. Deși s-a declarat „extrem de flatată", a scris pe Twitter că „nu simt că mi-am câștigat acest drept". În schimb, a spus Parton, nominalizarea a inspirat-o să înceapă să lucreze la un album rock 'n' roll propriu, ceva ce își dorea de mult timp să facă - un album, spera ea, care să o facă demnă de această onoare în viitor.

Cu alte cuvinte, mulțumesc, dar nu mulțumesc.

Care este rezultatul? Rock Hall a respins respectuos refuzul lui Parton, acceptând-o în mod oficial în rândurile sale în urmă cu un an. Iar cântăreața s-a ținut și de cuvânt. *Rockstar*, albumul rock pe care Parton s-a angajat să îl realizeze, a fost lansat pe 17 noiembrie - o extravaganță de 30 de piese, cu nouă cântece originale și 21 de cover-uri ale unor piese rock clasice, multe dintre ele interpretate împreună cu artiștii originali, inclusiv Paul McCartney, Ringo Starr, Elton John, Debbie Harry și Melissa Etheridge. Printre alți artiști care cântă alături de Dolly se numără Steven Tyler, Stevie Nicks, Pink, Sting, Pat Benatar, Joan Jett, Brandi Carlile și Lizzo.

FOTO: VIJAT MOHINDRA/COURTESY OF BUTTERFLY RECORDS

„Cred că aceasta este una dintre cele mai bune lucrări ale mele", a declarat Parton pentru *Newsweek*, într-un interviu exclusiv înainte de lansarea albumului la sfârșitul lunii noiembrie. „Am vrut doar să fiu fidelă cântecelor și fidelă formei de artă".

Albumul este cu siguranță o abatere de la stilul country obișnuit al lui Parton, dar abaterile de la normă nu sunt de fapt nimic nou pentru cântăreață și compozitoare. Parton și-a făcut o carieră din depășirea genurilor, din spargerea barierelor și din întreruperea ideilor tradiționale despre ceea ce poate fi un artist country, în special o femeie. Ea a fost pionier în trecerea de la country la pop cu hituri precum „9 to 5" și „Here You Come Again" și s-a aventurat, de asemenea, în bluegrass, muzică creștină, disco și, acum, rock, cu povești muzicale adesea axate pe femei și pe emanciparea femeilor. Pe lângă cariera sa muzicală, este actriță, mogul în afaceri și filantroapă. Și a făcut toate astea insistând, în ciuda presiunii industriei de a se schimba, să rămână fidelă propriului mod de a fi și viziunii personale asupra carierei sale, caracterizată de o determinare de oțel, învelită în pietre, păr mare, tocuri, umor și mult farmec country.

În acest proces, Parton a deschis calea pentru alți cântăreți country, în special pentru femei, de la Reba McEntire și Carrie Underwood, la Taylor Swift și fina sa Miley Cyrus (care i se alătură „mătușii Dolly" pentru o interpretare emoționantă a hitului său emblematic „Wrecking Ball" de pe noul album), să se aventureze și în alte genuri muzicale, să încerce să devină actori, să își construiască branduri de afaceri și, în general, să se ocupe de propriul destin profesional.

„Cu toții încercăm să fim Dolly", a spus Underwood într-un omagiu adus de Country Music Television lui Parton în 2020. „Ea a fost un exemplu incredibil pentru noi și a deschis o astfel de cale pentru noi. Dacă nu ar fi existat Dolly, nu am fi existat noi".

Umilă, dar nu fals modestă, scopul ei atunci când s-a mutat pentru prima dată în Nashville în 1964, la vârsta de 18 ani, a declarat Parton pentru *Newsweek*, a fost „să fie extraordinară". Cifrele o ajută să arate cât de bine a reușit. În esență, Parton este o compozitoare. A scris peste 3.000 de cântece, dintre care 26 au ajuns pe locul 1 în topurile country, un record pentru o artistă. A vândut 100 de milioane de discuri în întreaga lume. În luna iunie a acestui an, a doborât încă trei recorduri Guinness World Records, ajungând la 10 în total, pentru cel mai lung interval de clasări pe numărul 1 în topul albumelor country din SUA pentru o cântăreață, pentru cele mai multe albume de studio lansate de o cântăreață de muzică country (65) și pentru cele mai multe intrări în top 10 albume country din SUA pentru o cântăreață (48). De asemenea, a câștigat numeroase premii și distincții, inclusiv 11 premii Grammy din 51 de nominalizări și a fost nominalizată de două ori la Oscar.

Dar afacerile sale, centrate în jurul parcului tematic Dollywood din Tennessee de Est, orașul său natal, și alte afaceri conexe, sunt cele care au făcut din Parton o femeie bogată - este cea mai bogată artistă din muzica country, potrivit *Forbes*, cu o avere netă estimată anul trecut la 440 de milioane de dolari. Acest lucru, la rândul său, i-a facilitat dorința și capacitatea de a fi o filantroapă generoasă și prolifică prin intermediul Fundației Dollywood. Printre numeroasele sale opere de caritate se numără o donație de 1 milion de dolari, pentru cercetările care au dus la crearea vaccinului anti-Covid Moderna; a donat peste 205 milioane de cărți pentru a promova alfabetizarea copiilor prin intermediul Imagination Library; și a strâns milioane de dolari în 2016 pentru locuitorii din Tennessee-ul de Est afectați de incendiile devastatoare.

Parton nu este lipsită de controverse. Activitatea ei din ultimii ani , în special în ceea ce privește problemele legate de drepturile LGTBQ+, a fost uneori folosită de dreapta ca un simbol al wokeness. Cu toate acestea, spre deosebire de mulți artiști cu un mare număr de fani homosexuali care au fost etichetați în mod similar, Parton reușește cumva să rămână în general populară pentru ambele tabere.

H. Alan Scott, editorialistul pe cultură de la *Newsweek*, gazda podcastului Parting Shot, a întrebat-o pe Parton despre acest lucru, despre recentele remarci ale cofondatorului *Rolling Stone*, Jann Wenner, care denigrează femeile din muzică, despre lunga sa carieră, stilul său caracteristic și alte subiecte (inclusiv despre noua sa carte *Behind the Seams: My Life in Rhinestones - Viața mea în pietre prețioase* - de la Ten Speed Press). Conversația lor, ușor editată pentru spațiu și claritate, urmează.

„PROFIT DE OPORTUNITĂȚI TOT TIMPUL, PENTRU CĂ, DIN ANUMITE MOTIVE NECUNOSCUTE MIE, SUNT ÎNCĂ ÎN FORMĂ".

DOLLY, *VEDETA ROCK*

Noul album este primul disc integral rock al lui Parton, inspirat de includerea sa de anul trecut în Rock & Roll Hall of Fame.

Newsweek: **Încă de la începutul carierei tale, ai fost o perturbatoare a aşteptărilor cu privire la ceea ce înseamnă să fii un artist de muzică country şi o femeie în industria muzicală. Acum lansezi primul tău album rock. Încerci în mod activ să sfidezi aşteptările oamenilor în ceea ce te priveşte?**

Dolly Parton: Nu, fac doar ceea ce îmi spune inima să fac în acel moment. Obişnuiam să mă gândesc că într-o zi mi-ar plăcea să fac un album rock-and-roll. Am făcut cântece rock pe diferite albume, iar soţul meu este un mare fan rock. Apoi au trecut anii şi m-am gândit că probabil sunt prea bătrână pentru a face asta acum. Dar apoi, când m-au inclus în Rock & Roll Hall of Fame, am simţit că aceasta e şansa mea cea mai bună. E ca şi cum totul mi-a căzut în braţe. Şi nu sunt genul care să nu profite la maximum de orice lucru bun care îi cade în braţe.

Nu este prima dată când ieşi din zona ta de confort muzical. Ai cântat pop, bluegrass, chiar şi disco.

Sunt dispusă să încerc orice. Ce se poate întâmpla mai rău, dacă nu pot să o fac? Şi ce dacă, măcar am încercat.

Ai avut emoţii să abordezi unele dintre aceste cântece rock clasice?

Am fost puţin temătoare, mai ales pentru că am vrut să mă asigur că pot cânta bine aceste melodii. Am vrut să fiu fidelă cântecelor şi acestei forme de artă.

Există o formulă a rock-and-roll-ului, să rămâi pe ritm şi [asta înseamnă] să nu fac ceea ce sunt obişnuită să fac, [adică] să cânt atunci când şi unde vreau şi cum vreau.

Dar, în rock, trebuie să rămâi în ritm. Şi m-am gândit, acum trebuie să fie bine, pentru că este fundul meu în joc aici. Mi-am spus, dacă vei face un album rock-and-roll, ar fi bine să-l faci bine, fato.

„NU M-AM SIMŢIT CONFORTABIL ÎMBRACATĂ MIDI. MĂ SIMŢEAM PREA OBIŞNUITĂ, ŞI NU AM VRUT SĂ FIU AŞA. AM VRUT SĂ FIU EXTRAORDINARĂ.“

Deci, cum crezi că a ieşit?

Cred că este una dintre cele mai bune lucrări ale mele. M-a provocat cu adevărat ca vocalistă. Când mă auzeam în căşti, mă gândeam: „Hei, mă descurc bine aici“. Unele cântece sunt mai bune decât altele. La unele mă gândeam: „Oare îndrăznesc să ating acea notă?“. Cum ar fi pe „Stairway to Heaven“. Apoi m-am gândit, dacă [solistul trupei Led Zeppelin] Robert Plant poate face asta, pot să o fac şi eu. Aşa că am încercat să o fac.

Când totul a fost gata, m-am gândit: „Hei, sunt foarte mândră de asta“. Şi i-am avut alături de mine pe toţi acei mari artişti [pe album]. Am avut mult sprijin.

Te-a refuzat cineva cu care ai vrut să cânţi pe album?

Nu. Cu mulţi dintre cei pe care mi i-am dorit pe album nu am putut să ne înţelegem în privinţa sincronizării lor cu mine. Fie erau în turneu, fie făceau un album propriu. Dar am fost foarte onorată şi flatată [de răspuns], pentru că nu-mi place să cer nimănui să facă ceva. A fost o onoare ca toţi aceşti oameni extraordinari să fie dispuşi să o facă. Chiar şi în cazul celor care nu au putut colabora, a fost o onoare pentru mine ca ei să spună că ar fi vrut să o facă.

Aşadar, sunt un mare fan al lui Miley Cyrus [fina lui Parton] şi, evident, şi tu eşti la fel...

Oh, acum i-aş fi dat o palmă peste cap dacă ar fi spus nu. Aş fi târât-o din turneu. Miley urma să fie cu siguranţă în turneu, indiferent de ce s-ar fi întâmplat.

Unul dintre cele mai emoţionante cântece de pe album este „Wrecking Ball“ cu Miley. Ea a vorbit recent despre reacţiile negative pe care le-a primit [din cauza conţinutului explicit al videoclipului] atunci când piesa a apărut în 2013, ceea ce face ca acest duet să fie şi mai emoţionant. De ce aţi ales acest cântec pentru albumul rock?

UN ÎNCEPUT TIMPURIU Parton, pe care o vedeţi aici la vârsta de 11 ani în 1955 (stânga) şi alături de familia ei (este a patra din 12 copii), a înregistrat primul ei single, „Puppy Love“, în 1957, la doar 13 ani.

FOTO. DIN STÂNGA: MICHAEL OCHS ARCHIVES/GETTY; COURTESY OF DOLLY PARTON

DUO DINAMIC

Parton cântă împreună cu fina ei Miley Cyrus pe noul album. Au apărut în cadrul emisiunii sale speciale de televiziune din ajunul Anului Nou și speră că vor găsi mai multe ocazii de a colabora: „Cred că suntem magice împreună".

FOTO VIJAT MOHINDRA/NBC/GETTY

INTERVIUL Newsweek

Am vrut să cânt „Wrecking Ball" pentru că iubesc acel cântec și o iubesc pe Miley și îmi place cum a făcut-o. Am știut atunci prin ce trecea ea. Adică nu putea fi ușor să încerci să o depășești pe Hannah Montana [adolescenta sănătoasă devenită vedetă pop pe care Cyrus a interpretat-o în serialul Disney cu același nume].

Încerca doar să fie Miley Cyrus. Am văzut asta. Am simțit asta. Am știut asta. Și o iubesc. Miley este uimitoare din toate punctele de vedere. Ar putea face orice își dorește. Este o actriță grozavă, o cântăreață grozavă, scrie grozav. Cred că este cea mai tare rockeriță din zilele noastre.

Vezi vreo paralelă între tine și Miley, între carierele voastre?

O văd, o simt, și este firesc, o cunosc de o viață întreagă. S-a uitat la mine pentru anumite lucruri. Văd o mulțime de asemănări. Adică, mi-aș dori să am picioarele ei. Mi-aș dori să am multe lucruri pe care le are Miley, dar ea mă are pe mine și asta îi este de ajuns. Sper ca într-o zi să ajungem să facem mai multe lucruri împreună, fie că este vorba de un film,

DOLLY INFLUENCERIȚA

Deși Dolly Parton nu se vede pe ea însăși ca un *influencer*, nu se poate nega influența ei transformatoare asupra femeilor din muzică și artiștilor country în general, ca să nu mai vorbim de impactul ei ca antreprenor și filantrop. Să aruncăm o privire asupra unor momente-cheie din cariera lui Parton, când ea a spart barierele, a depășit genurile, a construit un imperiu de afaceri și a arătat lumii întregi victoria compasiunii asupra răului.

1967

Primul single country al lui Parton, **„Dumb Blonde"**, pătrunde în topul country și ajunge pe locul 24. Inițial, casa ei de discuri o pusese să cânte pop, dar ea a insistat să se orienteze spre country, devenind un model pentru viitoarele artiste care vor vrea să preia controlul asupra propriei cariere.

1973

„Jolene" debutează și urcă pe primul loc în topuri. Aceasta o consacră pe Parton ca artistă solo după ce a făcut parte din serialul de varietăți de muzică country *The Porter Wagoner Show* și devine piesa ei cea mai difuzată. Este, de asemenea, nr. 63 pe lista celor mai bune cântece din toate timpurile, realizată de *Rolling Stone* în 2021.

1974

Parton lansează piesa **„I Will Always Love You"**, pe care a scris-o despre faptul că a părăsit relația profesională de șapte ani cu Porter Wagoner pentru a se lansa pe cont propriu - un alt exemplu de preluare a controlului asupra propriei cariere. Acesta a intentat un proces de 3 milioane de dolari. Ea a ajuns la o înțelegere pentru 1 milion de dolari.

1974

Într-o demonstrație timpurie a priceperii în afaceri pentru care a devenit cunoscută, Parton refuză cererea lui **Elvis Presley** de a înregistra piesa „I Will Always Love You", după ce managementul acestuia a insistat să primească jumătate din drepturile de publicare. De atunci, cântecul i-a adus peste 10 milioane de dolari din drepturi de autor.

FOTO. ÎMPOTRIVA ACELOR DE CEASORNIC, DIN STÂNGA SUS: COUNTERCLOCKWISE FROM TOP LEFT: GARETH DAVIES/GETTY; MICHAEL OCHS ARCHIVES/GETTY; DONALDSON COLLECTION/GETTY; MICHAEL OCHS ARCHIVES/GETTY; MICHAEL OCHS ARCHIVES/GETTY

PUTEREA STELELOR Mai sus, Parton și Sylvester Stallone au primit stele pe Hollywood Walk of Fame în 1984. În stânga, Parton la lansarea Imagination Library din 2007.

un album, o emisiune TV. Chiar cred că suntem magice împreună.

Care sunt alte femei din rock pe care le admiri şi de la care te-ai inspirat pentru *Rockstar*?

Le admir pe toate. Le-am avut pe Pink și Brandi Carlile pe piesa „Satisfaction", care mi s-a părut că a ieșit foarte bine. Să cânt cu Stevie Nicks a fost o emoție. Și Joan Jett, mă gândeam la ea când am scris piesa „Rockstar", piesa care dă titlul albumului, pentru că mă gândeam la o fetiță rockeriță, care stătea în camera ei. Mama și tatăl ei nu voiau să o accepte că e rockeriță. Mă gândeam la fată că va crește și va deveni o rockeriță cunoscută. Le iubesc pe Sheryl Crow şi pe Emmylou Harris, care a cântat cu mine [„You're No Good"]. Am vrut să-i aduc un omagiu Lindei [Ronstadt] și am ales acest cântec pentru că era unul dintre preferate mele. Linda nu mai poate cânta [din cauza unei afecțiuni rare a creierului]. Iar Pat Benatar, a fost uimitoare. Am colaborat cu o mulțime de fete grozave și cu o mulțime de băieți grozavi.

Jann Wenner a fost recent sub tirul focului pentru unele comentarii denigratoare pe care le-a făcut despre femeile din muzică, care nu sunt la fel de inteligente sau de articulate ca bărbații. Credeți că femeile din rock sunt adesea criticate pe nedrept?

Am auzit acest comentariu. Am fost surprinsă, pentru că îl cunosc pe Jann de ani de zile. Şi m-am gândit: „Chiar așa gândești despre noi?".

Nu cred că femeile au primit ceea ce li se cuvine. Acest lucru a fost adevărat de-a lungul anilor, indiferent dacă ești în muzica country sau rock-and-roll, vei primi întotdeauna o parte din asta [atitudine rea din partea bărbaților]. Întotdeauna m-am bucurat că am avut șansa de a-mi face treaba.

Dar cred că este grozav că femeilor li se permite să facă mult mai mult decât înainte [și] să fie difuzate mai mult la radio. Cred că acum avem mai multe șanse decât înainte în toate domeniile muzicale. Dar în rock au fost câteva dintre ele, iar acum mai apar altele, precum Miley.

„CRED CĂ ACEASTA ESTE UNA DINTRE CELE MAI BUNE LUCRĂRI ALE MELE. M-AM PROVOCAT PE MINE ÎNSĂMI CA VOCALIST."

1977

Se naște un artist crossover: Parton lansează single-ul **„Here You Come Again"**, care a ajuns pe primul loc în topul country și pe locul 3 în clasamentul pop. În următorii câțiva ani, toate lansările ei se plasează simultan în topurile country și pop, deschizând calea viitoarelor vedete crossover, precum Taylor Swift.

1980

Se naște o carieră de actriță: Parton joacă alături de Jane Fonda și Lily Tomlin în filmul **„9 to 5"**, deschizând calea pentru carierele de actriță ale altor vedete country precum Reba McEntire și Tim McGraw. Parton continuă să joace în filme precum *The Best Little Whorehouse in Texas* și *Steel Magnolias*.

1981

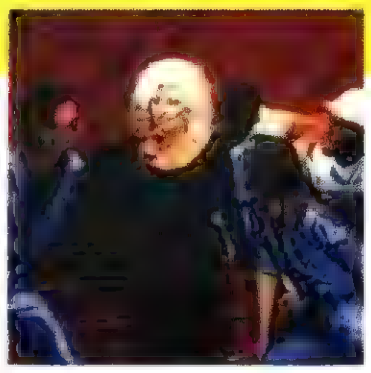

După ce a ocupat primele poziții în topurile country, pop și adult contemporan, „9 to 5", single-ul ei din film, primește o nominalizare la Oscar pentru **cel mai bun cântec original.** Parton este unul dintre puținii artiști country care au fost nominalizați la premiile Oscar, Tony, Emmy și Grammy (victorii la Grammy: 11 din 51).

1986

Se naște un imperiu în afaceri: Se deschide **Dollywood,** un parc de distracții în Pigeon Forge, Tennessee. Parcul găzduiește 3 milioane de oaspeți pe an, ceea ce îl face atracția cu bilet nr. 1 din Tennessee, și este principala sursă de avere a lui Parton, potrivit *Forbes*, care îi estimează averea netă la 440 de milioane de dolari.

1986

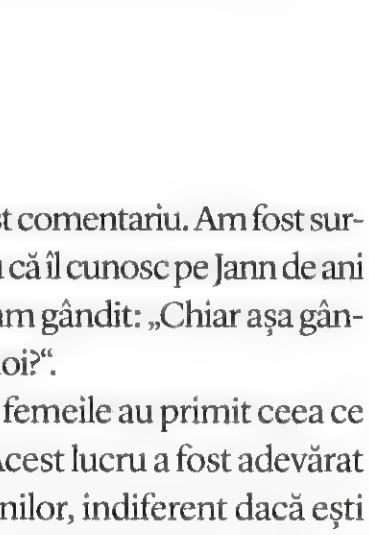

Se naște un mogul al cinematografiei: Parton înființează Sandollar Productions împreună cu fostul ei manager, Sandy Gallin. Printre succesele lor se numără filme precum *Father of the Bride* și documentarul *Common Threads*, premiat cu Oscar: *Stories from the Quilt (Povești de sub cuvertură)*, și serialul TV ***Buffy the Vampire Slayer.***

COUNTERCLOCKWISE FROM BOTTOM LEFT: ABC PHOTO ARCHIVES/DISNEY GENERAL ENTERTAINMENT CONTENT/GETTY; 20TH CENTURY-FOX/GETTY; ABC PHOTO ARCHIVES/DISNEY GENERAL ENTERTAINMENT CONTENT/GETTY; JOHN SEAKWOOD/DISNEY GENERAL ENTERTAINMENT CONTENT/GETTY; GETTY; BILL NATION/SYGMA/GETTY

Privind în urmă la începutul carierei tale, există momente în care te-ai confruntat cu un sexism evident sau cu un dublu standard care să ți se pară evident?

Nu am avut atâtea probleme de acest gen așa cum au avut multe [femei]. Bineînțeles, am văzut partea mea de lucruri și oameni care se dădeau la mine, dar niciodată nu am simțit că trebuie să mă culc cu cineva dacă nu vreau. Cu siguranță nu pentru a ajunge în vârf.

Nu am avut decât cântece care nu au fost difuzate la radio, în tinerețe, mai ales pentru că erau controversate. Cum ar fi un cântec pe care l-am avut numit „The Bargain Store". Era vorba despre o inimă frântă și despre o viață frântă. E ca și cum magazinul de chilipiruri este deschis, și oricine poate intra. Oamenii au spus: „Oh, e prea sugestiv". Iar eu m-am gândit, ce? Nu mi-a trecut niciodată prin minte altceva decât ce am spus.

Apoi am avut un cântec numit „Down from Dover", care era despre o fată însărcinată. Nu mi s-a permis să îl cânt pentru că fata [avea un copil] în afara căsătoriei. Am mai avut un alt cântec numit „The Bridge", aceeași poveste. Așa că nu au vrut să-mi accepte albumul, nu pentru că eram fată, ci pentru că pe atunci scriam cântece pe care [posturile de radio] nu le acceptau, chiar dacă [subiectul] este comun acum.

„CÂND ÎMI SPUNEAU [SĂ FIU MAI CONSERVATOARE CU ASPECTUL MEU], PĂRUL MEU DEVENEA MAI MARE ȘI PIETRELE PREȚIOASE MAI STRĂLUCITOARE".

Ce sfat aveți pentru tinerele artiste care se confruntă cu unele comportamente și comentarii sexiste pe care le întâlnesc?

Nu aș avea prea multe sfaturi, ci doar aș spune: „O să auziți [remarci de acest gen], dar nu lăsați asta să vă oprească". Dacă ai talent, trebuie să continui, să fii sinceră cu tine însăți. Dacă ești atât de bun și crezi în tine atât de mult, altcineva va vedea asta și te va judeca pentru motivele corecte.

Trebuie să ne sacrificăm și să facem compromisuri într-o anumită măsură pentru a ajunge undeva în orice afacere. Dar nu vă sacrificați niciodată principiile, valorile și cine sunteți. Există o afirmație pe care o folosesc mereu și mereu, cred că este Shakespeare: „Fii sincer cu tine". Oricine a spus-o, este foarte corectă.

1988

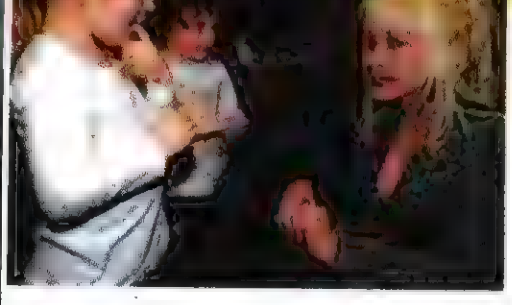

Se naște o filantroapă: Parton lansează **Fundația Dollywood.** Înființată inițial pentru a oferi burse studenților, aceasta a crescut de atunci pentru a include **Dolly Parton's Imagination Library** care a oferit gratuit cărți pentru copii și a avut multe alte acțiuni caritabile.

1992

Parton își dă binecuvântarea pentru ca **Whitney Houston** să înregistreze piesa „I Will Always Love You", pentru filmul *The Bodyguard*. Versiunea lui Houston devine ulterior cel mai bine vândut single al unei artiste din toate timpurile, cu peste 4,5 milioane de exemplare vândute numai în Statele Unite.

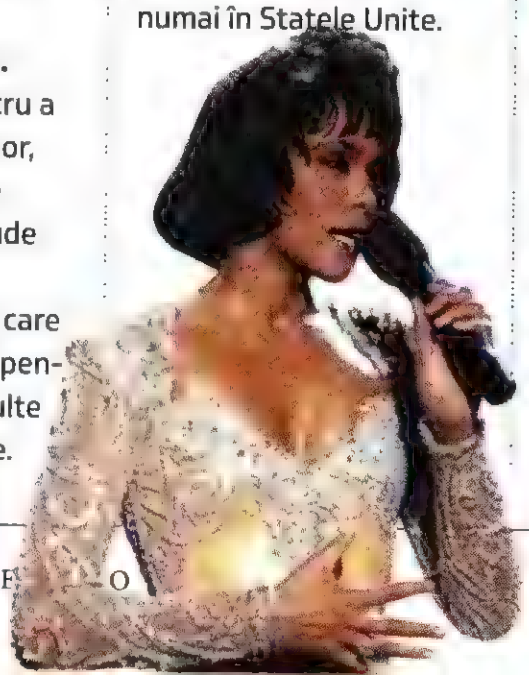

1999

Deschizând drum într-un alt gen, Parton lansează primul ei album de bluegrass, ***The Grass Is Blue.*** Albumul îi aduce un premiu Grammy și generează mai multe alte albume bluegrass. Alte genuri prin care Parton a trecut: Muzica creștină și disco („Baby I'm Burnin").

1999

Devine o legendă: Dolly este inclusă în **Country Music Hall of Fame.** Doi ani mai târziu, ea este inclusă în **Hall of Fame** a compozitorilor. Alte distincții: Medalia Națională a Artelor, o ceremonie onorifică la Kennedy Center și premiul Grammy pentru întreaga viață.

2005

Înaintea timpului ei în apărarea dreptului oamenilor de a fi cine sunt, cântecul lui Parton **„Travelin' Thru"** apare pe coloana sonoră a filmului *Transamerica*. Producția este despre o femeie transsexuală care își cunoaște fiul. Melodia i-a adus lui Parton a doua nominalizare la Oscar.

FOTO ÎMPOTRIVA ACELOR DE CEASORNIC, DE SUS: MICHAEL OCHS ARCHIVES/GETTY; POOL/GETTY; CRAIG SJODIN/DISNEY GENERAL ENTERTAINMENT CONTENT/GETTY; NBCU PHOTO BANK/NBCUNIVERSAL/GETTY; ROBERT ALEXANDER/GETTY; JEFFREY MAYER/WIREIMAGE/GETTY

Și dacă vrei să te culci cu cineva, foarte bine, dar nu te culca cu el din motive greșite.

Acum, că sunteți în vârstă de 70 de ani, vă confruntați cu vreun fel de „ageism"?

Nu mă gândesc la mine în număr de ani. Oh, din când în când mă opresc și mă gândesc: „Doamne, peste 10 ani voi avea așa de mulți ani, ar fi bine să mă apuc de treabă".

Dar nu te poți lăsa paralizat de asta, nu te poți opri la numere. Dacă ești talentat, talentul tău va dăinui, dacă mintea ta este încă bună și corpul tău rezistă. Profit de oportunități tot timpul, pentru că, dintr-un motiv necunoscut mie, sunt încă în formă.

Când am intitulat albumul „Rockstar", a fost un fel de glumă, ironică, de genul: „Da, ăsta sunt eu, starul rock la 77 de ani". Dar avea sens pentru mine. Nu am de gând să mă opresc niciodată. Nu mă voi opri niciodată din visat. Atâta timp cât sunt sănătoasă și pot ieși pe scenă, nu se știe ce aș putea face mâine.

UN STIL PROPRIU Parton a rezistat sfaturilor de la începutul carierei sale de a-și atenua aspectul. Ea spune: „Nu-mi plăcea cum arătam sau cum mă simțeam cu părul plat și haine conservatoare. Mă gândeam că nu mă mai recunosc." În stânga, un portret la vârsta de 19 ani și mai sus, discutând cu Jay Leno în emisiunea sa din 2002.

2009

Cucerind încă un domeniu. Spectacolul ***„9 to 5: The Musical"***, cu muzică și versuri de Parton, debutează pe Broadway, fiind prima sa aventură pe Great White Way. Spectacolul va fi nominalizat la 15 premii Drama Desk și patru premii Tony, inclusiv unul pentru partitura originală.

2020

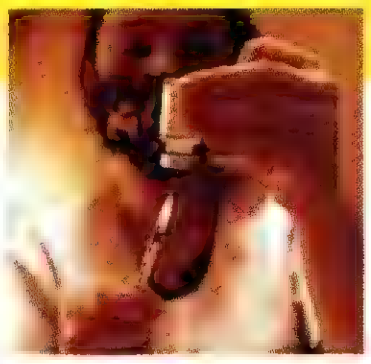

Într-una dintre cele mai importante contribuții caritabile ale sale, Parton donează 1 milion de dolari Centrului Medical al Universității Vanderbilt, ceea ce duce la crearea **vaccinului Moderna împotriva COVID-19.** De atunci, ea a mai donat încă un milion de dolari la Vanderbilt pentru cercetarea bolilor infecțioase pediatrice.

2022

Parton devine una dintre cele doar trei persoane - și singura femeie - care primește **Premiul pentru curaj și civilizație din partea lui Jeff Bezos**, oferindu-i o sumă suplimentară de 100 de milioane de dolari pentru acțiuni caritabile. De asemenea, ea primește medalia Carnegie a Filantropiei pentru combaterea sărăciei și alfabetizarea copiilor.

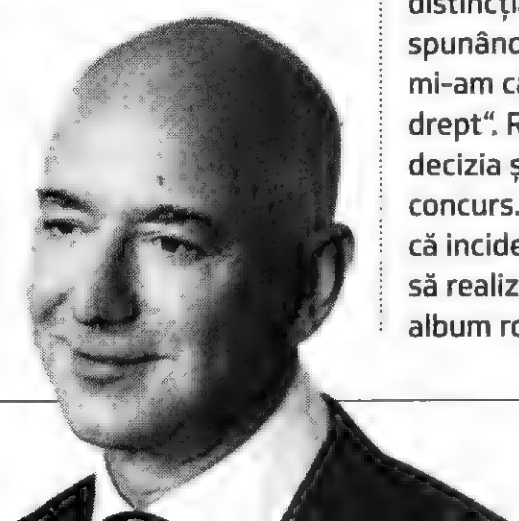

2022

Parton este nominalizată pentru **Rock & Roll Hall of Fame,** dar respinge distincția cu respect, spunând: „Nu cred că mi-am câștigat acest drept". Rock Hall își apără decizia și o introduce în concurs. Ea anunță apoi că incidentul a inspirat-o să realizeze primul ei album rock, *Rockstar*.

2023

Un an important pentru Dolly autoarea și Dolly artista crossover. Cartea ei de memorii despre modă, ***Behind the Seams: My Life in Rhinestones,*** apare în octombrie, iar albumul ei rock a aparut pe 17 noiembrie. Cinci single-uri au fost deja lansate, inclusiv un duet cu fina sa, Miley Cyrus, pe piesa „Wrecking Ball".

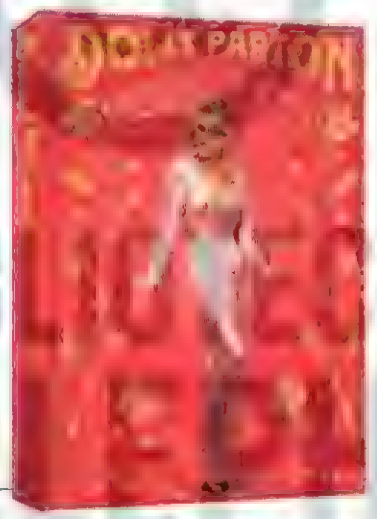

ÎMPOTRIVA ACELOR DE CEASORNIC, DIN STÂNGA JOS: GETTY/THE ROCK AND PEED PRESS/PRIN AMABILITATEA

BRUCE GLIKAS/FILMMAGIC/GETTY; MARTIN BERTRAND/MAJORITY WORLD/UNIVERSAL IMAGES GROUP/GETTY; GARETH CATTERMOLE/GETTY; KEVIN MAZUR/ DOLLY PARTON; NBCU PHOTO BANK/NBCUNIVERSAL/GETTY

LOOK-URI ICONICE
În sensul acelor de ceasornic, de la stânga sus: ținuta lui Parton la ceremonia de inaugurare a Rock Hall; un portret de studio din 1992; un costum roz dintr-un videoclip din 1987; și pe scenă în 1983. În dreapta: O croitoreasă face o ajustare.

FOTO ÎN SENSUL ACELOR DE CEASORNIC, DIN STÂNGA SUS JEREMIAH SCOTT; RON DAVIS/GETTY; STACIE HUCKEBA; PETE STILL/REDFERNS/GETTY

Noua ta carte, *Behind The Seams: My Life in Rhinestones*, prezintă modul în care ai creat imaginea care a devenit brandul tău. Cum te-ai descurcat cu cei care au încercat să te facă să pari mai conservatoare?

Când am venit pentru prima dată în Nashville, mai multe persoane mi-au spus că nimeni nu mă va lua în serios ca şi compozitor şi cântăreţ, pentru că arătam prea trash. [Stilul meu] arăta ieftin şi era exagerat, dar asta se potrivea cu personalitatea mea. Nu mă simţeam confortabil să mă îmbrac mai jos. Mă simţeam prea obişnuită, iar eu nu voiam să fiu obişnuită. Voiam să fiu extraordinară. Aşa că nu i-am ascultat.

De fapt, atunci când îmi spuneau [să mă îmbrac mai conservator], părul devenea mai mare, iar pietrele mai strălucitoare. Ştiu că încercau doar să mă ajute - erau sfaturi bune de la oameni care ţineau la mine, cum ar fi [muzicianul din Nashville] Chet Atkins şi [producătorul de discuri] Fred Foster, care mi-a dat primul meu contract după ce m-am mutat în Nashville în '64. El credea că aş putea fi frumoasă, dar nu sunt o frumuseţe naturală. Când au încercat să mă schimbe aşa, nu mi-a plăcut cum arătam sau cum mă simţeam, cu părul plat şi haine conservatoare. M-am gândit că nu mă recunosc. Asta a durat cam o săptămână. Nu am putut să o fac, pur şi simplu nu mă simţeam bine.

Ai fost deschisă în legătură cu faptul că te-ai bazat pe un ajutor cosmetic extern pentru a arăta mereu ca Dolly pe care o cunoaştem şi o iubim. Ai spus în mod faimos: „Dacă văd ceva care se lasă, se înmoaie sau se trage, o să fac o operaţie de tăiere, de ajustare sau de aspirare". De unde îţi găseşti încrederea de a fi sinceră nu doar în ceea ce priveşte îmbătrânirea, ci şi în ceea ce priveşte modul în care îţi menţii frumuseţea?

„NU VEI PUTEA SĂ ÎMI IMPUI [SAU] SĂ SCHIMBI CEVA CE ŞTIU CĂ ESTE ADEVĂRAT PENTRU MINE".

Acest gen de lucruri nu sunt jenante pentru mine. Am făcut-o. O voi face din nou. Sunt pur şi simplu deschisă în legătură cu asta. Este una dintre cele mai bune comedii ale mele.

Viaţa mea e destul de deschisă. Am secretele mele interioare şi un spaţiu interior pe care nimeni nu-l poate atinge, dar sunt deschisă în ceea ce priveşte ceea ce oamenii trebuie să ştie şi ceea ce aş vrea să ştie despre mine.

Nu cred că cineva îşi poate imagina că arăţi altfel decât Dolly pe care o cunoaştem. Intri întotdeauna în pielea personajului pentru a ieşi în public?

Ei bine, desigur, nu stau îmbrăcată aşa acasă. Am timpul meu liber. Dar, dacă ies în oraş, trebuie să mă aranjez.

Nu vreau să fiu ca unele vedete care vin pe platoul de filmare cu părul în bigudiuri şi cu puncte Clearasil pe faţă, în pantofi simpli şi halate. Doamne, aş muri înainte de a face asta, mi-ar fi ruşine. Înţeleg că asta e zona lor de confort. Dar dacă voi ieşi în public, vreau să arăt ca o vedetă.

Nu stau întotdeauna îmbrăcată la patru ace. Dar de obicei mă machiez puţin şi îmi aranjez părul în caz că se întâmplă ceva în mijlocul nopţii. Când locuiam în L.A., încercam întotdeauna să mă las machiată şi să-mi aranjez puţin părul în caz că vine un cutremur şi trebuie să ies în stradă. Vreau să arăt ca Dolly în caz că mă vede cineva. Aş prefera să spună: „Ai văzut-o pe Dolly? Nu a trebuit să se machieze atât de mult ca să meargă la

FOTO: PRIN AMABILITATEA DOLLY PARTON ARCHIVE

ROCK ON

Noul album al lui Parton are 30 de piese -9 cântece originale și 21 de cover-uri, multe dintre ele fiind duete cu artiștii originali.

„ÎNTOTDEAUNA AM FOST O CIUDATĂ ȘI DACĂ AM PUTUT

supermarket“ decât „Doamne, ai văzut-o pe Dolly? Arăta ca naiba“.

Este vreodată dificil să te ridici la înălțimea prețuirii pe care ți-o acordă oamenii?

Încerc să nu mă gândesc la asta. Pentru că, atunci când oamenii te pun pe un piedestal, este cam înfricoșător. Nu sunt un înger, dar am jucat unul la televizor.

Încerc doar să fac tot ce pot. Nu vreau ca cineva să mă venereze. Nu știu de unde vine asta, dar cred că e din cauză că sunt mai bătrână decât Monumentul Washington. Oamenii au crescut cu mine, se gândesc la mine aproape ca la cineva din familie, ca și cum aș fi mătușa preferată. Sunt onorată pentru că, atunci când eram mai tânără, mă gândeam cum va fi când voi ajunge mare și mă întrebam cum voi fi ținută minte când voi fi bătrână. Acum sunt bătrână și pot vedea cum își amintește lumea de mine până acum. Sper doar să pot continua așa.

Adică oamenii fac pelerinaje la Dollywood, asta ar trebui să îți spună cât de mult te venerează.

Sunt onorată și flatată.

Dumnezeu a fost bun cu mine, fanii au fost buni cu mine. Am avut o mulțime de ajutoare minunate de-a lungul anilor și încă mai am.

Dar eu sunt cea care trebuie să iesă pe scenă și să încerc să vând, să fiu forța creatoare. Am fost făcută să arăt bine datorită muncii extraordinare a multor oameni, dar am încercat să-mi respect partea mea de înțelegere.

Când am primit primul vaccin COVID-19, am spus că vreau

dintre nepoatele mele mai mici a avut leucemie și au salvat-o prin voia lui Dumnezeu și a medicilor de la Vanderbilt. Așa că acum am Grădina de fluturi Hannah Dennison acolo și în fiecare an donez.

Întotdeauna voi face ceva, dar nu prea îmi place să fac reclamă la ceea ce fac, decât dacă este ceva care [este deja public], cum ar fi vaccinul Moderna. Dar voi încerca mereu să răspund unei nevoi atunci când o voi vedea.

A existat un moment la Premiile Oscar din 2006 în care ai interpretat „Travelin' Thru", un cântec pentru care ai fost nominalizată, din filmul *Transamerica*, un film despre o femeie transsexuală care se conectează cu fiul ei. Pentru atât de multe persoane homosexuale, inclusiv pentru mine, a însemnat foarte mult să o avem pe Dolly Parton acolo cântând acel cântec.
Recent, un duet pe care l-ai făcut cu Miley Cyrus, „Rainbowland", a fost considerat prea controversat pentru a fi cântat la un concert la o școală primară.
Cum te simți atunci când munca ta este implicată în ceva controversat și folosită ca simbol a vaccinul Dolly, datorită donației tale de un milion de dolari către Vanderbilt, care a dus la crearea vaccinului Moderna. Ai spus că ești „dependentă de sentimentul de a dărui". Cum alegi cauzele pentru care donezi?
Îmi țin inima și urechile larg deschise, încercând să văd care sunt cele mai mari nevoi. Cred că, dacă ești în măsură să ajuți, ar trebui să o faci.

Mi-a plăcut să fac lucruri cu copiii și tinerii. Încă mai investesc în cercetarea pentru bolile infecțioase la copii. Una

ACCEPTATĂ, POT ȘI EU ACCEPTA PE ORICINE ALTCINEVA".

ceva greșit sau rău? Devine ceva personal?
Încerc să văd partea bună din fiecare persoană. Nu judec, ci doar accept oamenii așa cum sunt, ca [versurile] cântecului meu „Be That": „Orice ești, fii așa/ Orice faci, fă așa/ Orice altceva este doar un act." Așadar, oricine ai fi, orice ai fi, fii așa.

Nu ne putem abține să nu fim cine suntem. Nu știu de ce oamenii nu pot accepta oamenii așa cum sunt. Încerc să nu condamn și să nu aprob nimic. Și întotdeauna voi fi alături de oameni, iar asta nu se referă doar la persoanele gay sau transsexuale, ci la oricine.

Întotdeauna am avut un grup de homosexuali, care au fost întotdeauna foarte buni și generoși cu mine. Iar travestiții mei, când m-au întrebat [cum mă simt] atunci când au avut toate problemele aici în Tennessee [o interdicție de stat privind spectacolele publice de travestiți, adoptată în martie, a fost declarată ulterior neconstituțională de un judecător federal], le-am spus Doamne, cam toți cei despre care tocmai ai vorbit [care sunt anti-gay sau transsexuali] fac parte din propria mea familie și din cercul meu de prieteni.

Dar eu nu sunt o persoană care judecă. Vreau doar să fiu acceptată eu însămi. Întotdeauna am fost o ciudată, iar dacă eu pot fi acceptată, pot accepta pe oricine altcineva.

Ultima întrebare, și este una personală pentru mine: Ai câștigat toate premiile de sub soare, cu excepția Oscarului. Ai fost nominalizată de două ori pentru cel mai bun cântec. Mă enervează faptul că nu ai luat niciodată premiul de aur. Te enervează și pe tine? Vrei un Oscar?
Bineînțeles, toată lumea vrea să câștige. Dar eu nu am lucrat niciodată pentru premii. Vreau doar să fac o treabă bună, iar dacă o obțin, mă flatează enorm să câștig un premiu. Dar când nu câștig, nu sunt un învins supărat. Mă gândesc că, pur și simplu, nu a fost momentul meu.

Ei bine, tot ce vreau este ca tu să urci pe scenă, să ții Oscarul în mână și să faci o glumă despre un omuleț gol de aur. Pentru că știu că ai face o glumă grozavă despre asta.
Când voi fi nominalizată, voi spune că sunt atât de fericită că am acest omuleț gol de aur. N

FOTO. VIJAT MOHINDRA/COURTESY OF BUTTERFLY RECORDS

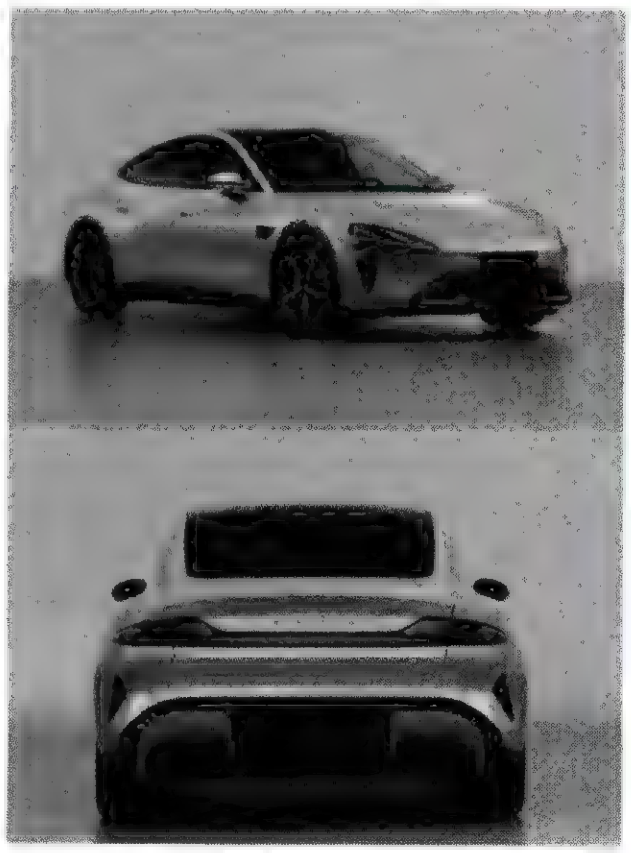

AUTO

De la smartphone, la „smartphone cu 4 roți“

Electrificarea schimbă paradigma în industria auto. Dacă până nu cu mult timp în urmă, doar constructorii auto cu vaste cunoștințe, acumulate în zeci de ani, dezvoltau platforme tehnice și modele reușite – chiar și așa au existat și există nereușite–, mașinile electrice au deschis „Cutia Pandorei.

ÎN CURÂND, APROAPE ORICINE reuşeşte să facă o caroserie se va putea apuca de făcut maşini electrice, cum se întâmplă deja de mulţi ani în cazul gadgeturilor şi electronicelor. Pentru început, şase importanţi producători de smartphone-uri şi-au anunţat intenţia de a intra pe piaţa auto, iar primul „smartphone cu 4 roţi“ este aşteptat în showroom-uri în primele luni din 2024. Vine de la Xiaomi.

Primul „smartphone cu 4 roţi“ ar fi trebuit să fie Apple. Ideea Apple Car s-a născut încă din 2008, de pe vremea genialului Steve Jobs. Prin 2015, s-a spus că mașina Apple va concura Tesla Model S. Apoi, Tim Cook a confirmat în 2017 că Apple lucrează la „sisteme autonome“. Iar, de-a lungul timpului, Apple a angajat un fost designer Porsche și a negociat cu cei de la Hyundai producția. Lucrează la așa numitul „Project Titan“, dar până acum nu a apărut nimic concret.

Sony, un alt important actor pe piața gadgeturilor și smartphone-urilor, cochetează cu ideea intrării pe piața auto din 2020, când, la Consumer Electronics Show (CES) din Las vegas, a prezentat primul său concept de mașină electrică – Vision-S. Dacă atunci japonezii au spus „Nu“ producției de serie, la CES 2022, Sony a arătat că a lucrat în umbră și a prezentat EV Concept – Vision-S 02. Iar, la CES 2023, Sony și Honda au anunțat că vor dezvolta împreună mașini electrice sub brandul Afeela. Primul model e așteptat în 2026.

Gigantul Huawei colaborează cu cinci producători auto chinezi pentru dezvoltarea unor game de mașini electrice. Trei modele au apărut deja

de
RĂZVAN SCĂEȘTEANU
razvan.scaesteanu@newsweek.ro

pe piața din China, dar numele lor n-au nicio legătură directă cu producătorul de smartphone-uri. E vorba despre SUV-ul Aito M7, coupe-ul de lux Avatr 12 și sedan-ul Luxeed S7.

Dar primul „smartphone cu 4 roți" adevărat vine de la cel de-al treilea cel mai mare producător de smartphone-uri din lume, Xiaomi. Se numește Xiaomi SU7, iar primele livrări sunt programate pentru februarie 2024.

Tot din „lumea tech", printre alții, mai cochetează cu vehiculele electrice companiile Ola și Micromax din India. Iar Visual Fan, compania din Brașov aflată în spatele brandului Allview, a anunțat intrarea pe piața auto cu Allview Auto, la Bucharest Tech Week 2023.

Până în 2021, startup-ul indian Ola vindea doar pachete de vacanță. A intrat însă pe piața scuterelor electrice cu Ola Electric, iar din 2022 s-a apucat să lucreze și la o mașină electrică.

Micromax e un producător indian de smartphone-uri care și-a anunțat în august 2023 planul de a intra pe piața vehiculelor electrice. Pentru început, se pare, cu vehicule cu două roți.

Xiaomi SU7, primul „smartphone cu 4 roți". Ceva de la Tesla, ceva de la McLaren, ceva de la Porsche

Xiaomi a luat fața tuturor producătorilor de smatphone-uri pe piața auto, anunțând că livrările mașinii electrice Xiaomi sunt programate să înceapă în februarie 2024.

Xiaomi SU7 are o lungime de 4,9 metri și o lățime de 1,9 metri. În comparație, Tesla Model 3 e ceva mai mică, având 4,72 metri lungime, de exemplu.

Liniile generale de design și suprafețele vitrate ale primului „smartphone cu 4 roți" fac referire deschisă la Tesla Model 3, cu o ușoară notă de Porsche Taycan (în special, branhiile laterale, prizele de aer din spatele roților din față). Iar partea frontală amintește puțin de un McLaren, cu botul asemănător unui rechin și cu jocul grafic dintre faruri și prizele de aer.

Cea mai „slabă" versiune Xiaomi SU7 va avea un motor capabil să livreze până la 300 de cai putere. Iar cea mai puternică versiune va dispune de tracțiune integrală și o putere de 673 de cai.

Potrivit primelor informații, Xiaomi SU7 de 300 CP va putea atinge o viteză maximă de 210 km/h și Xiaomi SU7 de 673 CP va putea rula cu până la 265 km/h.

Pentru a intra pe piața mașinilor electrice, Xiaomi a apelat la ajutorul mai multor parteneri, printre care unul în mod special. Acesta este constructorul auto chinez BAIC (Beijing Automotive Industry Holding Co. Ltd), care se va ocupa în totalitate de fabricarea modelului Xiaomi SU7.

Afeela, „smartphone-ul cu 4 roți" dezvoltat de Sony și Honda

Sony cochetează cu ideea intrării pe piața auto din 2020. Iar pasul cel mare a fost făcut la CES 2023, când Sony și Honda au anunțat că vor dezvolta împreună mașini electrice sub brandul Afeela.

Honda se va ocupa de construirea mașinilor și Sony va fi responsabil de implementarea tehnologiilor de entertainment, VR, AR și AI. Primul model e așteptat în 2026.

Deocamdată, nu se cunosc prea multe despre primul „smartphone cu 4 roți" dezvoltat de Sony și Honda.

Primul concept car Afeela, prezentat la CES 2023, prezintă un coupe în patru uși și hayon de clasă medie superioară, cu un design minimalist și aerodinamic. În față, între faruri, se află un „Media Bar", un ecran care afișează diverse mesaje, precum informații despre starea vremii și temperatura exterioară sau nivelul de încărcare al bateriei.

Habitaclul mizează pe simplitate, un volan tip manșă (Yoke, ca la Tesla) și o interfață digitală avansată, ce integrează și funcții de realitate augmentată.

De asemenea, conceptul prezentat la CES 2023 dispune de nu mai puțin de 45 de camere și senzori pentru monitorizarea traficului și a poziției mașinii, ceea ce indică posibilitate înglobării unor funcții avansate de condus autonom.

Prototipul Afeela măsoară 4,895 metri lungime, 1,9 metri lățime și 1,46

metri înălțime. Ampatamentul este generos, de 3,0 metri.

Huawei a intrat indirect în lumea „smartphone-urilor cu 4 roți"

Gigantul Huawei colaborează cu cinci producători auto chinezi pentru dezvoltarea unor game de mașini electrice. Trei modele au apărut deja pe piața din China, dar numele lor n-au nicio legătură directă cu producătorul de smartphone-uri. E vorba despre SUV-ul Aito M7, coupe-ul de lux Avatr 12 și sedan-ul Luxeed S7.

SUV-ul Aito M7, cu versiuni cu 5 și 7 locuri, sistem de propulsie hybrid, cu baterie de 40 kWh de la CATL, motor-generator turbo, pe benzină, de 1.5 litri și unu sau două motoare electrice Huawei, în funcție de configurație (4x2 ori 4x4), a fost dezvoltat de Huawei în colaborare cu Seres Group și are un succes uriaș în China. A fost lansat în septembrie 2023 și a înregistrat 80.000 de comenzi în primele 50 de zile. Prețurile variază între 249.800 și 329.800 de yuani (34.200 $ – 45,200 $).

La începutul lunii noiembrie, alte două mașini electrice alimentate de Huawei și-au făcut debutul: Avatr 12, un coupe de lux în patru uși produs de Chongqing Changan Automobile, și Luxeed S7, un sedan produs de Chery Automobile.

Design-ul lui Avatr 12 este semnat de un fost designer BMW, Nader Faghihzadeh. Mașina e 100% electrică și este oferită în versiune cu un motor și tracțiune spate (313 CP) și în versiune cu două motoare și, evident, tratiune integrală, cu 578 de cai putere. Bateriile vin de la CATL și au fie 90,4 kWh, fie 116,8 kWh.

Luxeed S7 este un sedan electric de clasă medie superioară, cu un preț de pornire în China de 34.920 $. Mașina are 4.971 mm lungime, 1.963 mm lățime și 1.474 mm înălțime. Ampatamentul este de 2.950 mm. În comparație, Tesla Model S are 4.979 mm lungime și 1.964 mm lățime.

Luxeed S7 este disponibil în versiuni cu un singur motor și cu două motoare, prima cu o putere maximă de 292 cai putere, iar cea de-a doua, cu un motor frontal suplimentar, cu o putere totală maximă de 496 cai putere. Furnizorul motoarelor este Huawei, iar versiunea cu tracțiune integrală, cu două motoare, poate accelera de la 0 la 100 km/h în 3,3 secunde.

Toate „smartphone-urile cu 4 roți" dezvoltate cu Huawei se mândresc cu funcții avansate de asistență la condus și un cockpit inteligent.

Și Allview, brandul românesc de smartphone-uri, televizoare și alte gadgeturi, face pasul auto

Visual Fan, compania din Brașov aflată în spatele brandului Allview, a anunțat intrarea pe piața auto cu Allview Auto, la Bucharest Tech Week 2023. Este vorba despre un cvadriciclu electric, o mașinuță electrică ce poate fi condusă fără permis de la vârsta de 16 ani.

Deocamdată, se știe doar că Allview Auto va dispune de aer condiționat, media display de 10,25 inch MultiTouch, închidere centralizată cu telecomandă pe cheie, sistem de camere video 360° și ABS. În ceea ce privește autonomia cvadriciclului Allview Auto, producătorul anunță că mașinuța va putea parcurge până la 170 de kilometri cu un plin de curent.

Allview Auto este, de fapt, un model chinezesc BAW Yuanbao rebranduit. Mașinuța lansată pe piața din China în 2022 și produsă de Beijing Automobile Works are 3,16 metri lungime, 1,49 metri lățime și o înălțime de 1,58 metri. În comparație, Dacia Spring are 3,73 metri lungime.

Cum firma românească a anunțat o autonomie de până la 170 de kilometri pentru Allview Auto, înseamnă că cvadriciclul 100% electric e versiunea de top a modelului BAW Yuanbao, care dispune de un motor electric de 27 de cai putere ce antrenează roțile spate și de o baterie cu o capacitate de 13,6 kWh.

În China, prețul unei mașinuțe electrice BAW Yuanbao pornește de la circa 5.300 $.

AVATR 12 WORLD PREMIERE
阿维塔 12
阿维塔 12

ALLVIEW
AUTO

Beatles lansează *Yellow Submarine*

13 IANUARIE 1964. *YELLOW SUBMARINE* ESTE AL ZECELEA ALBUM DE STUDIO al trupei engleze de rock The Beatles, lansat pe 13 ianuarie 1969 în Statele Unite și pe 17 ianuarie în Regatul Unit. A fost coloana sonoră a filmului de animație cu același nume, care a avut premiera la Londra în iulie 1968.

Albumul conține șase cântece ale trupei Beatles, dintre care patru cântece noi și cele lansate anterior, „Yellow Submarine" și „All You Need Is Love". Restul albumului este o reînregistrare a coloanei sonore orchestrale a filmului, realizată de producătorul trupei, George Martin.

Proiectul a fost privit ca o obligație contractuală de către Beatles, cărora li s-a cerut să furnizeze patru cântece noi pentru film.

Unele au fost scrise și înregistrate special pentru coloana sonoră, în timp ce altele erau piese inedite din alte proiecte. Albumul a fost înregistrat înainte - și publicat la două luni după - dublul LP autointitulat al trupei (cunoscut și sub numele de „Albumul alb") și nu a fost considerat de trupă ca fiind o lansare importantă.

Un EP care să conțină doar piesele noi a fost luat în considerare și a fost masterizat, dar a rămas nelansat. Mixajele mono originale au fost incluse ulterior în compilația *Mono Masters* din 2009. N

22 decembrie - 18 ianuarie

Condamnarea la moarte și execuția Ceaușeștilor

25 decembrie 1989. Procesul soților Ceaușescu a avut loc chiar în ziua de Crăciun, în cazarma Târgoviște, unde fuseseră duși într-un transportor blindat al Armatei. Procurorul militar Dan Voinea a prezentat patru capete de acuzare, printre care genocid și subminarea economiei naționale.

Cutremurul și valurile tsunami din Oceanul Indian

26 decembrie 2004. Valurile uriașe provocate de un cutremur submarin cu magnitudinea 9,3 grade au lovit 14 țări cu ieșire la Oceanul Indian. Peste 220.000 de oameni și-au pierdut viața după al cincilea cel mai puternic seism din istorie. Cutremurul s-a produs în largul insulei indoneziene Sumatra și a durat 10 minute, fiind atât de puternic încât axa Pământului s-a mișcat un centimetru.

Prima proiecție a unui film

28 decembrie 1895. La Paris, frații Lumiére au realizat prima reprezentație publică a cinematografului, în salonul indian de la Grand Cafe (Boulevard des Capucines 14). Acest moment marchează nu doar începutul exploatării comerciale a cinematografului, ci și data nașterii lui.

Se constituie societatea româno-franceză Oltcit

30 decembrie 1976. La această dată a fost semnat contractul de constituire a societății mixte româno-franceze Oltcit, „Citroën-ul din Oltenia". Guvernul român deținea 64% din acțiuni, iar Citroën restul de 36%. Societatea a fost desființată în 1991.

Tratatul de pace dintre Mircea cel Bătrân și Baiazid

5 ianuarie 1393. Tratatul de pace dintre Mircea cel Bătrân (domnul Țării Românești 1386-1418), și sultanul Baiazid I prevedea ca „Principatul Valahiei" să se guverneze după propriile sale legi. El avea dreptul de a face război și pace cu vecinii săi și să încheie tratate de prietenie cu ei și să aibă drept de viață și de moarte asupra supușilor săi.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE A ROMÂNIEI

DEDICARE / AFACERI / PROFESIONALISM

ÎMPREUNĂ
PENTRU AFACEREA TA

Camera de Comerț și Industrie a României
Bd. Octavian Goga nr. 2, Sector 3, București, 030982, România
Tel: 021 319 01 01 / Fax: 021 319 00 92
e-mail: ccir@ccir.ro
www.ccir.ro

IULIUS

SPECIALIZED IN MIXED-USE
URBAN REGENERATION PROJECTS

iuliuscompany.ro

LET'S JOIN TOGETHER TODAY TO CREATE A BETTER TOMORROW

RETAIL

5 regional projects &
2 Family Market projects
310,000 sqm
70 million visits /year

PARK

3 gardens
social attraction hubs

OFFICE

15 green office buildings
242,000 sqm
80 companies
25,000 employees

INFRASTRUCTURE

new roads • street upgrade • parking spaces
underground vehicular passage • alternative
transportation facilities

IAȘI • TIMIȘOARA • CLUJ-NAPOCA • SUCEAVA

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025